

Riksdagens snabbprotokoll 2020/21:123

Onsdagen den 19 maj

Kl. 09.00–17.12

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 28 april justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2020/21:36 för tisdagen den 20 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:669

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:669 Åtgärder mot analfabetismen i Sverige
av Amineh Kakabaveh (-)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 maj 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 18 maj 2021

Utbildningsdepartementet

Anna Ekström

Interpellation 2020/21:690

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:690 Raoul Wallenbergs öde och Sveriges behov av exportkrediter
av Mikael Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 maj 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 17 maj 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:707

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:707 Det statliga våldet i Paraguay och Brasilien

av Lorena Delgado Varas (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 17 maj 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:727

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:727 Information från utrikesministern och UD med anledning av svenskars död i Dominikanska Republiken

av Mats Green (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 18 maj 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:730

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:730 Israels ockupation av Palestina

av Håkan Svenneling (V)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 7 juni 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokat engagemang.

Stockholm den 17 maj 2021

Utrikesdepartementet

Ann Linde (S)

Enligt uppdrag

Anna Hammargren

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till trafikutskottet:

RiR 2021:15 Statlig medfinansiering av regional kollektivtrafik – Sverigeförhandlingens storstadsavtal

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2020/21:195 till trafikutskottet

2020/21:196 till skatteutskottet

2020/21:197 till justitieutskottet

Motioner

2020/21:4046 till socialutskottet

2020/21:4038, 4045, 4050, 4052, 4054 och 4055 till miljö- och jordbruksutskottet

2020/21:4060, 4062 och 4065 till miljö- och jordbruksutskottet

2020/21:4069 till försvarsutskottet

2020/21:4067, 4068, 4071 och 4074 till näringsutskottet

2020/21:4057, 4058, 4061 och 4066 till trafikutskottet

2020/21:4059, 4063, 4064, 4070, 4073 och 4075 till socialförsäkringsutskottet

2020/21:4051, 4053 och 4056 till näringsutskottet

§ 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2020/21:MJU20 Reduktionsplikt för flygfotogen

Justitieutskottets betänkande

2020/21:JuU26 Kriminalvårdsfrågor

Utrikesutskottets betänkande

2020/21:UU11 Riksrevisionens granskning av Sidas garantiverksamhet

Kulturutskottets betänkande

2020/21:KrU9 Politik för konstnärers villkor

Socialutskottets betänkande

2020/21:SoU29 Ett modernt regelverk för Allmänna arvsfonden

§ 7 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU31

Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation (prop. 2020/21:141)

föredrogs.

Anf. 1 PATRICK RESLOW (SD):

Fru talman! Låt mig först yrka bifall till reservationen.

Förra hösten fattade Skolverket beslut om att stänga ned sina databaser avseende uppgifter på förskole- och skolenhetsnivå. Beslutet gällde både kommunala och enskilda huvudmän. Det var ett resultat av att Statistiska centralbyrån året dessförinnan hade ändrat sin sekretesspolicy, som också hade vunnit laga kraft i ett antal domar i kammarrätten. Det beslutet gällde fristående skolor, men eftersom vi tillämpar principen om lika villkor omfattade Skolverkets beslut även kommunala huvudmän.

Uppgifterna som sekretessbelades var uppgifter om till exempel elevsammansättning, betygsättning, genomströmning och lärartäthet. De uppgifterna är synnerligen viktiga för oss när vi ska jämföra skolor, göra uppföljningar och utvärderingar och fördela statsbidrag. De är också viktiga för att kunna utvärdera aktuella kunskaper och kunskaper över tid. De är även viktiga för att vi ska kunna göra kvalitetsgranskningar av skolorna. Beslutet innebar att uppgifterna inte kunde användas för att göra just dessa viktiga jämförelser mellan skolor och huvudmän.

Dessutom kunde inte heller föräldrar och elever med detta beslut göra rationella skolval baserade på tillgängliga uppgifter. Det är viktigt att uppgifterna är lättillgängliga och lättförståeliga för att man som elev och förälder ska kunna göra ett bra skolval. Det var ett i grunden djupt olyckligt och önskat beslut.

Regeringen valde också att ta tid på sig. Efter att kammarrätten fastställde sin första dom tog det ungefär sex månader innan Skolverket gavs i uppdrag att redovisa vilka lagändringar som var nödvändiga för att återställa ordningen. Det var ett halvår efter att det hade blivit känt att det skulle bli ett problem. Regeringens senfärdighet ledde till att det uppstod ett vakuum.

Den politiska debatt som följde blev också märklig. Ibland framställdes det som något som drevs fram av politiska partier, framför allt borgerliga partier och såklart även Sverigedemokraterna. Det framstod också som något som fristående skolor, framför allt de vinstdrivande, drev fram. Ingenting av det stämde. Men för den som lyssnade på den politiska debatten i kammaren och följde sociala medier var det precis den bilden som skapades.

Regeringen fokuserade också på offentlighetsprincipen. Ledamöter i vårt utskott på vänstersidan försökte göra den till en grej i stället för att konkret gå in och säga att det var något som vi måste ta tag i, att det inte fanns någon majoritet för offentlighetsprincipen i kammaren men att vi måste hitta lösningar för att inte sätta skolorna i en sådan här situation. Fokus var helt enkelt fel från början. Det har inneburit svårigheter för föräldrar, elever, myndigheter och skolor.

Jag vill betona, för dem som nu sitter framför tv-apparaterna och tittar på debatten, att utskottet har varit enigt. Det har inte funnits några meningsskiljaktigheter i frågan. Vi har varit helt övertygade om att det inte blev bra, och vi har varit överens om att det måste rättas till. Det har inte funnits några skilda uppfattningar. Det är inte en bra situation.

Det finns inte heller någon inom friskolesektorn som har viftat med flaggor och sagt att det var en alldeles utmärkt utveckling. De har tvärtom också sagt att det inte är bra.

Sverigedemokraterna har alltså redan beklagat det som hänt, och vi har krävt att alla de uppgifter som tidigare var tillgängliga ska vara det även framöver.

Sent omsider kom ett förslag. I detta betänkande föreslås nu att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Det är jättebra. Den nu föreslagna bestämmelsen återställer ordningen till hur det såg ut före Statistiska centralbyråns beslut om den nya sekretesspolicyn. Det innebär att alla uppgifter som tidigare var tillgängliga och offentliga ska fortsätta att vara det. Det är en återgång till hur det förhöll sig tidigare. Och det gäller både kommunala och fristående skolor.

Vi tycker att det här är bra, men vi skulle önska att förslaget permanentas. Förslaget nu är att det ska vara en tillfällig lösning. Under tiden ska man arbeta fram något som ska vara giltigt under längre tid och bli permanent. Vi förstår inte riktigt den arbetsgången. Om man har hittat ett sätt för skolorna och skolornas huvudmän att få fram information som även elever och föräldrar kan söka, varför kan man då inte permanenta den lagstiftningen? Om det skulle finnas brister kan de lätt rättas till framöver.

Med en permanent bestämmelse skulle myndigheter, föräldrar och elever vara tillförsäkrade en bestående lösning, och risken att återigen hamna i ett vakuum tas bort. Vi har därför valt att reservera oss. Lagen bör bli just permanent och inte tillfällig. Det innebär inte att vi motsätter oss den nu föreslagna lagstiftningen. Allt är bättre än den situation som är.

Med detta sagt hoppas vi nu att regeringen i sitt fortsatta arbete med att ta fram en permanent lösning lägger tid och kraft på rätt åtgärder och tar fram ett förslag som kan vinna bifall i kammaren.

Anf. 2 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Vi kommer länge att minnas september 2020. Det var då den nya uttolkningen av sekretesslagstiftningen fick så dramatiska konsekvenser att skolval, resursfördelning efter behov, genomförande av de

nationella proven och kunskap om lärartäthet och lärarbehörighet höll på att gå helt om intet. SCB läste om lagen och gjorde en ny bedömning som i princip betydde att alla uppgifter, från namn och adress till elevresultat och lärartäthet, blev hemliga när det gällde friskolor. Omtolkningen fastslogs av domstolsväsendet, och eftersom det finns en grundidé om att huvudmän ska behandlas lika, oberoende av associationsform, valde Skolverket att avpublicera all statistik om alla skolenheter och skolkommuner.

Situationen blev akut. Centrala delar av skolans styrning hotades. Att vad som försiggår i skolorna i Sverige blev hemligt är såklart också helt oacceptabelt.

Förslaget som vi debatterar i dag syftar till att lösa den uppkomna situationen kvickt och temporärt. Därför är det huvudsakliga förslaget i propositionen att bryta statistiksekretessen på ett sådant sätt att tillämpningen blir så lik som möjligt det läge som rådde före omtolkningen av sekretessbestämmelserna. Det betyder att lagändringen bryter statistiksekretessen för just enskilda huvudmän inom skolväsendet.

Fru talman! Statistiksekretessen är som huvudregel absolut. Det är viktigt. Förtroendet måste vara bergfast. Uppgifter om mig som samlas in i statistiksyfte måste vara trygga i statistikbehandlande myndigheters händer. Den känslan av trygghet är viktig för statistikens kvalitet och omfattning. Den som inte känner sig trygg med att lämna sina uppgifter i myndigheternas händer kommer att bli mindre benägen att bidra till statistiken.

Men just nu är det så viktigt att vi löser den uppkomna situationen att det helt enkelt får vara värt ett avsteg från den absoluta statistiksekretessen. Tillgången till skolstatistik handlar som sagt om att resurser ska kunna fördelas efter behov, att förutsättningar och resultat ska kunna följas upp, att tillsynen ska fungera – ja, användningsområdena är väldigt många och helt centrala i styrningen av skolan. Men eftersom det är ett så tydligt avsteg från en viktig princip är förslaget att den nya regeln blir en tidsbegränsad bestämmelse som kommer att gälla fram till halvårsskiftet 2023.

Fru talman! Jag pratade i helgen med min syster, som är legitimerad lärare och jobbar i en grundskola i Sydsverige. Jag nämnde att vi i dag ska debattera skolstatistik och berättade lite översiktligt vad ärendet handlar om. Hon undrade då försiktigt vad det spelar för roll för henne när hon ska gå till jobbet följande dag, och det är ju en riktig iakttagelse. På kort sikt är det inte i dag vi revolutionerar lärarnas arbetsvillkor. Men den centrala frågan här är hur vi långsiktigt löser det problem som uppstått och orsakerna till att det över huvud taget uppstått. Frågan om insyn i skattefinansierade verksamheter är nämligen en helt central del i den svenska demokratin och offentliga förvaltningen.

Vi socialdemokrater i utbildningsutskottet står därför bakom det tidsbegränsade förslag som i dag ligger på bordet. Men vi har också i det särskilda yttrande vi lämnat tillsammans med Miljöpartiet pekat på att behovet av insyn går längre än så.

Den marknad som finns på skolområdet är problematisk. Den bidrar till segregation och skapar olikvärdighet. Den gör så att pengar försvinner ur systemet som vinsterna i privata bolag som ägs av gud vet vem. Den skapar drivkrafter att hålla nere kostnader, trycka upp betygsresultat och segregera elever. Systemet får verkligen allvarliga konsekvenser.

Ytterligare en allvarlig konsekvens av systemet är att medborgarnas insyn i skolornas verksamhet varierar beroende på om skolan har offentlig eller privat huvudman. I sin värsta form innebär detta att information om skolor kan bli affärshemligheter, vilket nu också blivit fallet.

I likabehandlingens tecken borde samma insyn gälla i fristående skolor som i kommunala. Det skulle öka allmänhetens insyn men också göra det lättare för medier att granska skolornas verksamhet och till exempel hur skattemedel används.

Alla skolor i Sverige finansieras med våra gemensamma medel. Då är det rimligt att det finns möjlighet för medborgare och medier att ta del av handlingar från alla skolor. Alla skolor utövar myndighet. Beslut om betyg, om särskilt stöd och om disciplinära åtgärder är myndighetsutövning. Därför är det ett mycket berättigat krav att allmänhet och medier också ska kunna ha insyn i den myndighetsutövande organisationens verksamhet.

Att införa offentlighetsprincipen i fristående skolor skulle innebära likabehandling mellan huvudmän, stärka tilltron till systemet och stärka samhällets motståndskraft mot extremister och andra skurkars alternativa agendor för att driva skola.

Fru talman! Vi löser alltså statistikproblemet tillfälligt i dag. När vi går vidare och försöker lösa det långsiktigt är det viktigt att vi också tänker in vilken insyn som ska finnas i vad som pågår i landets skattefinansierade skolor samt principen om likabehandling. Med detta har jag klargjort Socialdemokraternas ståndpunkt och yrkar bifall till konstitutionsutskottets betänkande 31.

(Applåder)

Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Vi har under den här mandatperioden några ärenden som är av större vikt. Det här är ett av dem.

Läget i svensk skola är otroligt bekymmersamt. Mer än vart fjärde barn i årskurs 6 har icke godkänt i något eller några ämnen. Varje år lämnar 16 000–17 000 elever grundskolan utan möjlighet att gå vidare på gymnasiet.

Vi moderater har gång på gång under de senaste åren föreslagit att vi ska ha kunskapsmätningar och kvalitetsmätningar i svensk skola. Men varje gång vi föreslår det röstar majoritetspartierna nej till de förslagen. Efter Pisa har det nog blivit uppenbart för alla att vi behöver egna kunskapsmätningar, men än så länge har vi inte sådana.

Skolverket har däremot i uppdrag att tillhandahålla viss information för att möjliggöra för familjer att välja

skola. De får se en del av informationen om vilka skolor som finns, om lärarbehörighet och om betygsnitt samt en del andra viktiga uppgifter. Men Skolverket tillhandahåller också information som möjliggör för Skolinspektionen att göra sitt jobb och se vilka skolor man ska inspektera och vilka som behöver hjälp och stöd. Det är också av central vikt för kommunerna när de ska fördela statsbidrag att veta vilka skolor som ska ha extra mycket stöd och var man har socioekonomiskt mer utsatta elever. Skolverket uppdrar åt SCB att tillhandahålla informationen, ta fram underlag och samköra register för att sedan publicera uppgifterna.

Redan sommaren 2019 pågick samtal mellan SCB, Skolverket och minister Anna Ekström och departementet om att SCB efter en översyn inte längre ansåg det vara möjligt att tillhandahålla uppgifterna offentligt på grund av de nya sekretessreglerna. SCB aviserade också att man i oktober avsåg att sluta lämna vidare uppgifterna till Skolverket. Detta pågick det flera samtal om. Kammarrätten i Göteborg fastställde i december 2019 att det var korrekt av SCB att inte längre tillhandahålla uppgifterna till Skolverket.

Sedan, fru talman, hände absolut ingenting. Vi i oppositionen ställde frågor. Till slut kallade vi – eller bjöd in, som det heter – minister Anna Ekström till utskottet för en redogörelse för hur de här problemen skulle kunna åtgärdas. Först i mitten av juni 2020, ett helt år efter att SCB berättat att de inte längre skulle kunna tillhandahålla uppgifterna, fick Skolverket i uppdrag att försöka hitta en lösning.

Det här är förödande. Den senfärdighet som regeringen visar i en så viktig och central uppgift som att tillhandahålla information som gör att man kan betala ut statsbidrag och att Skolinspektionen kan sköta sitt jobb saknar motstycke. Det är viktigt för familjer att kunna se skolans kvalitet. Som sagt är det också viktigt att statsbidrag och annat kan fördelas på ett riktigt sätt.

Fru talman! Därför tycker vi att det här ärendet är bra. Men det kommer ett år för sent, vilket har fått förödande konsekvenser för alla oss som vill att skolan ska gå åt rätt håll och att alla barn ska klara skolan. Det är helt uppenbart att den här regeringen dag efter dag och i ärende efter ärende lägger mer tid och energi på att dölja information för oss i oppositionen och dölja läget i svensk skola än på att ta fram nödvändiga beslut. Det är förödande för skolans utveckling, fru talman.

Anf. 4 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Jag tänker läsa högt ur Moderaternas och Kristdemokraternas särskilda yttrande i utbildningsutskottets yttrande över det här betänkandet. Ett av styckena lyder så här: ”Det har insinuerats att det på något sätt skulle vara borgerliga partier som står i vägen för att information om alla Sveriges skolor ska vara offentlig. Det kunde inte vara mer fel. En utredning om offentlighetsprincipen från 2015 lämnade många frågetecken. Bland annat reddes det inte ut hur man skulle hantera krockar med andra lagar och att inte orimligt öka den administrativa bördan för skolorna.

2018 sa regeringen att de skulle återkomma nästa år. Nu har över två år gått och ännu har ingenting hänt, vilket vi har påtalat otaliga gånger.”

Den som läser det här stycket kan få intrycket att borgerliga partier vill införa offentlighetsprincipen i fristående skolor i Sverige. Om Kristina Axén Olin är så ivrig att införa insyn och likabehandling i landets skolor, varför tog hon då inte möjligheten när vi för bara några månader sedan behandlade ett sådant förslag i utbildningsutskottet? Varför följde inte Moderaterna och Kristdemokraterna upp det förslaget när vi behandlade det i november?

Anf. 5 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Linus Sköld frågar mig varför inte vi moderater vill införa offentlighetsprincipen. Det är mycket enkelt, fru talman. Just offentlighetsprincipen innebär en rad andra saker än bara insyn.

Offentlighetsprincipen innebär också att alla medborgare har rätt att begära ut konversation och mejl om elever, frågor mellan rektor och föräldrar och en rad saker som skulle bli helt omöjliga för till exempel en mindre friskola, som 95 procent av våra friskolor faktiskt är.

Det innebär inte att vi moderater inte vill att uppgifter ska vara offentliga. Där skiljer det sig. Att uppgifter ska vara offentliga och att det ska finnas insyn är inte samma sak eller helt synkront med att införa offentlighetsprincipen.

Fru talman! Jag kan försäkra Linus Sköld att friskolorna är de första som vill att uppgifterna ska vara offentliga. De vill också visa betygsstatistik, lärarbehörighet och allt det vi vill ska vara offentligt.

Men det innebär inte att man klarar av att genomföra den administration som just lagstiftningen om offentlighetsprincipen innebär. Jag vill berätta för Linus Sköld, fru talman, att det visade också den utredning som fanns här i riksdagen för några år sedan. Det skulle bli en omöjlig administrativ börda.

Fru talman! Låt oss i stället försöka hitta en annan lösning. Linus Sköld kan gärna få svara mig på frågan: Varför dröjde det mer än ett år från SCB:s beslut om att stänga ned statistiken innan regeringen och Socialdemokraterna tog fram en tillfällig lösning?

Anf. 6 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Även om man ska marschera raskt måste man göra det väl överlagt. Då har myndigheterna fått tillfälle att bereda hur frågan ska lösas. Det fanns ett antal förslag till olika alternativa lösningar för att uppnå det resultat som den väg vi nu har valt i dag leder till.

När det gäller frågan om administration och hanteringen med att lämna ut allmänna handlingar har vi otroligt många små kommunala enheter. Skolan i Visträsk i min hemkommun har färre än 20 elever, men den måste hantera offentlighetsprincipen.

Varför skulle det vara svårare för en fristående huvudman att hantera det än för en pytteliten huvudman

som Arjeplogs eller Älvsbyns kommun? Svaret på den frågan är Kristina Axén Olin fortfarande skyldig.

Jag tänker mig att det verkliga svaret på den frågan är att Kristina Axén Olin inte alls vill införa likabehandling i det svenska skolsystemet. Hon vill inte alls ha möjlighet för medborgarna att ha berättigad insyn i vad som händer med skattededlen som finansierar de här skolorna.

Kristina Axén Olin vill i stället till varje pris skydda skolföretagens rätt att göra ohejdad vinst på våra gemensamma skattededlar och elevers skolgång. Det är det verkliga skälet till att Kristina Axén Olin röstade nej i utbildningsutskottet när vi hanterade ett förslag om offentlighetsprincipen för bara några månader sedan.

Anf. 7 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Nu tror jag att Linus Sköld låtsas vara mer okunnig än vad han egentligen är. Jag tror att Linus Sköld är fullständigt medveten om att kommunala skolor kan ta hjälp av kommunen när det gäller offentlighetsprincipen.

Då kan medborgarna gå in i kommunens medborgarkontor, titta i datorer och få den insyn de vill. Det är en enorm skillnad mot en friskola som inte har möjligheten att använda sig av kommunens datorer, informationsavdelning eller kommunikationsavdelning.

Fru talman! Min fråga om varför det tog ett år från SCB:s beslut innan Skolverket fick i uppdrag att komma med en lösning svarar inte Linus Sköld på. Det behövs ingen utredning för att ge ett uppdrag. Självklart ska vi sedan innan vi fattar beslut här i kammaren ha ett ordentligt underlag, men det är inte det som är problemet här.

Det som är problemet här är att regeringen har medvetet väntat ett helt år – och det får förödande konsekvenser – från det att SCB beslutade och pratade med regeringen om att man inte skulle kunna göra detta innan Anna Ekström ger Skolverket i uppdrag att försöka hitta en lösning. Det är inte okej.

Anf. 8 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Fru talman! För Centerpartiet är det självklart att statistik på skolenhetsnivå ska vara offentlig och tillgänglig. Det är viktigt för att myndigheter och kommuner ska få underlag för att fullgöra sina uppgifter, som vi hört om tidigare. Men det är också helt nödvändigt för elever och föräldrar när de ska välja skola att de har tillgång till bra statistik och relevant information för att kunna fatta välgrundade beslut. Det är helt enkelt en förutsättning för det fria skolvalet.

Därför är betänkandet som vi i dag debatterar om tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation välkommet och viktigt. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Fru talman! SCB ändrade under 2019 sin sekretesspolicy. Det gjorde att bedömningen ändrades av vilka av uppgifter de samlade in inom ramen för den officiella statistiken som kunde lämnas ut, med

hänvisning till att statistiksekretess gäller för uppgifter om enskildas ekonomiska förhållanden.

Den nya policyn innebär att uppgifter hos SCB om fristående skolors genomströmning, betygssättning och sammansättning av elever med mera omfattas av sekretess till skydd för den enskilda huvudmannens ekonomiska förhållanden. Kammarrätten i Göteborg gjorde samma bedömning som SCB.

Det ändrade rättsläget och policyn som ändrades efter många år med offentlighets- och sekretesslagen har skapat oanade konsekvenser som har drabbat många elevers och föräldrars tillgång till skolstatistik. Jag har också hört exempel på hur myndigheter har drabbats i bedömningen när det till exempel handlar om utbetalningar av statsbidrag. Det är negativa konsekvenser som ingen har eller kan ha tyckt varit bra för svensk skola.

Med anledning av det ändrade rättsläget beslutade Skolverket att den 1 september 2020 stänga sina databaser som visar olika uppgifter på förskole- och skolenhetsnivå. Men redan den 8 oktober 2020 meddelade dock Skolverket att myndigheten gjort ett nytt rättsligt ställningstagande som innebär att det åter kunde publicera statistiken på huvudmanna- och skolnivå som myndigheten valt att avpublicera den 1 september.

Det var väldigt välkommet att man åter publicerade de gamla uppgifterna. Men det är också olyckligt att det blev över en månads tid utan dem, även om de gamla uppgifterna fanns tillgängliga på Skolverkets hemsida.

Fru talman! Ända sedan den dagen då denna fråga aktualiserades har Centerpartiet arbetat intensivt och konstruktivt för att få till en lösning på den uppkomna situationen. Vi har förhandlat fram uppdragen till SCB och Skolverket för att presentera lösningar. Vi har tillsammans med regeringen och Liberalerna kommit överens om den propositionen som ligger till grund för dagens beslut.

Syftet har varit att se till att myndigheter, kommuner och allmänhet får tillgång till information om skolenheter på samma sätt som tidigare. Det är nödvändigt för att svensk skola ska fungera och vara möjlig att styra. Förslaget i betänkandet innebär en tillfällig lösning med en sekretessbrytande bestämmelse, så att det i praktiken blir så som det såg ut före den nya policyn hos SCB och sedermera besluten i kammarrätten.

Nu ges det samtidigt en möjlighet att ta fram en långsiktig lösning så att vi inte återigen står i denna situation. Jag uppfattar att det finns en bred enighet bland samtliga av riksdagens partier och samtliga som är intresserade av svensk skola om att de uppgifterna fortsatt ska finnas tillgängliga.

För Centerpartiet är det en självklarhet att skolhuvudmän, oavsett om de är fristående eller kommunala, ska vara skyldiga att leverera statistikuppgifter och all relevant information som har funnits tillgänglig fram till det nuvarande rättsläget och att detta ska kunna redovisas på skolnivå. Det är helt avgörande inte minst för föräldrars och elevers möjlighet att välja sin skola

och för att skolmyndigheter ska kunna fullfölja sina uppdrag.

Anf. 9 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Debatten om de stora friskolekoncernernas expanderings är ganska absurd i Sverige. Vill du ha det som i Sovjet? Den frågan kan man få om man kritiserar att Sverige som enda land i världen ger möjlighet att göra vinst på skolverksamheter genom skattefinansiering. Vill du ha ett kommunistiskt samhälle? Det kan man också få höra. Svaret är självklart: Nej, jag vill att det ska vara som i resten av världen.

Debatten i dag handlar om statistiken och skoluppgifterna. Men i slutändan handlar den om att Sverige har världens mest extrema friskolesystem, där vi till och med har gått så långt att vi under 2021 har hemligstämplat statistiken om skolor.

Vilka är det då som skrattar åt det här? Vilka är det som gynnas av detta? Jo, det är självklart de stora aktörer som har någonting att dölja – de som inte vill visa att de har fler obehöriga lärare på sina skolor och att de sysslar med glädjebetyg. Det är de koncerner som vill dölja att de enbart är där för en sak: att de vill göra vinst på bekostnad av våra barn och personalen i skolan.

Från talarstolen här lät det tidigare som att alla partier är överens om att statistik från skolan ska vara tillgänglig. Så är självklart inte fallet. I november 2020 lämnade Vänsterpartiet in ett förslag till utskottsinitiativ i syfte att införa offentlighetsprincipen för samtliga aktörer inom skolväsendet. Förslaget, som var snarlikt det som Skolverket självt föreslog, avslogs av Liberalerna, Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Här blir det extra lustigt, för när tidningen Skolvärlden ringde runt till alla partiföreträdare ett par månader före omröstningen och ställde frågan om man ville ha offentlighetsprincipen eller inte var det enbart två partier som sa nej. Det var Sverigedemokraterna och Centerpartiet. Men när det väl gällde i riksdagens utbildningsutskott var det någonting helt annat; då ville helt plötsligt en majoritet av partierna springa ärenden åt de koncerner som de företräder dag in och dag ut i Sveriges riksdag.

Fru talman! Den som bedriver skolverksamhet har tagit på sig att ansvara för våra barns utbildning. Det är svårt att tänka sig något viktigare uppdrag. Vi måste kunna känna oss trygga med att alla huvudmän tar detta uppdrag på största allvar och lever upp till det gemensamma förväntningar på kvalitet och värdegrund.

För oss i Vänsterpartiet är det en självklar princip att den verksamhet som finansieras av våra gemensamma medel också ska följa de krav som finns på öppenhet och insyn. Vi som medborgare ska kunna ha insyn i välfärdens verksamheter. Offentlighetsprincipen hade varit vårt verktyg för att kunna få insyn i och granska den samhällsviktiga verksamhet som skolan är. Det är en brist i vår gemensamma välfärd att fristående skolor nu kan undkomma denna insyn.

För oss är det självklart att begrepp som affärshemlighet inte ska förknippas med utbildning eller elever. Transparens måste råda – för forskningens skull, för journalistikens möjligheter till granskning, för att allmänheten ska veta vad man är med om att finansiera och kanske främst för elevernas och personalens skull.

Alla kommunala skolor omfattades tidigare av offentlighetsprincipen. Detta gällde dock inte fristående skolor. Under förra mandatperioden la regeringen i samarbete med Vänsterpartiet fram ett förslag till lagstiftning om en offentlighetsprincip som skulle gälla alla friskolor. Detta ledde till lite hinder på vägen genom Lagrådet. Men det togs faktiskt fram en promemoria 2019, där vi löste ut de frågor som var problematiska tidigare.

Sedan dessa utredningar och förslag lades fram har möjligheten till insyn begränsats avsevärt – detta efter ett domslut i kammarrätten som vi har hört om tidigare här i dag från talarstolen. Domslutet hindrar SCB från att lämna ut statistik som rör friskolor eftersom detta numera klassas som affärshemligheter. Smaka på den! Om någon hade hört det här på 70-talet – att vi klassar skoluppgifter som affärshemligheter – hade man inte trott sina öron.

Därefter har Skolverket hemligstämplat de kommunala skolornas statistik eftersom man menar att det ska vara samma behandling av kommunala och fristående skolors uppgifter.

Fru talman! Den proposition som nu läggs fram och som handlar om en tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation är regeringens förslag till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen under en begränsad tid. Detta kommer att möjliggöra att en rad viktiga uppgifter om enskilda huvudmän kan tas ut. Men precis som Skolverket, Idéburna skolors riksförbund och en rad andra aktörer inom skolväsendet anser vi fortfarande att det mest långsiktiga och rimliga alternativet hade varit att införa offentlighetsprincipen.

Utifrån det rådande läget i dag, där en majoritet av partierna i Sveriges riksdag tyvärr företräder dessa skolkoncerner, ser Vänsterpartiet dock hellre att allmänheten tar del av viss skolinformation än ingen information alls. Därför har vi lämnat in ett särskilt yttrande till betänkandet.

Fru talman! En demokratiskt styrd skola kräver införande av offentlighetsprincipen och ett avskaffande av marknadsexperimentet. Vänsterpartiet avser därför att fortsätta att lägga fram förslag i syfte att demokratisera styrningen av svensk skola.
(Applåder)

Anf. 10 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Jag och Daniel Riazat från Vänsterpartiet är överens om en sak, och det är att det svenska skolsystemet är helt unikt. Det finns inget land i hela världen som har samma system som Sverige, nämligen att det är gratis för alla barn att välja skola och att ingen skola tar ut avgifter.

Samtliga andra länder, även Norge, Danmark och andra närliggande länder, har hela tiden kombinationer för friskolor av avgifter och statsbidrag. Det är bara i Sverige vi har ett system där vi från politikens sida tycker att alla barn ska ha samma möjligheter. Det ska inte spela någon roll varifrån man kommer eller om ens föräldrar har en god ekonomi, utan alla barn ska ha samma möjligheter att välja den skola som passar dem. Det är unikt, och detta system ska vi vara stolta över. Så långt är jag och Daniel Riazat överens, fru talman.

Men så fortsätter Daniel Riazat att sprida myter om friskolor. Han känner till friskolor och vet att 95 procent av friskolorna är små enheter med färre än 100 elever. Sedan pratar Daniel Riazat om skolmarknaden och påstår igen att det är friskolorna som inte vill ha insyn i verksamheten. Det stämmer inte, och det vet Daniel Riazat. Tvärtom är friskolorna ofta stolta över det arbete man gör, den profil man har och de elever man har. Friskolorna har varit pådrivande och velat offentliggöra uppgifter. Men man vill inte ha den administration och de krav som lagen om offentlighetsprincipen innebär, utan man vill hitta en annan lösning.

Sprid inte myter om att friskolorna vill hindra insyn och att man tar ut vinst på bekostnad av våra elever! Berätta för mig, Daniel Riazat, vilka friskolor som tar ut vinst på bekostnad av våra elever!

Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Det blir lite parodiskt när en moderat företrädare står i riksdagen och pratar om att det är avgiftsfritt att gå i skolan i Sverige. Detta gick ju Moderaterna helt och hållet emot när avgifterna i svensk skolverksamhet avskaffades. Arbetarrörelsen kämpade för detta för att få till en skola för alla barn, inte bara för vissa. Det röstade Moderaterna inte ens ja till på den tiden. Därmed blir det lite komiskt när Kristina Axén Olin tar upp detta som ett argument från talarstolen.

Man kan komma med retoriska knep här, men samtidigt vet nog alla vid det här laget att Vänsterpartiet skiljer på de aktörer som enbart är ute efter att göra vinst och de aktörer som är här för att helt enkelt bidra till utbildning och kunskapsutveckling i vårt samhälle. Väldigt många av de friskolor som finns i dag är små aktörer. Många av dem är ideella aktörer, kooperativ, stiftelser eller icke vinstdrivande aktörer. Men vi ser också de vinstdrivande aktörernas expansion genom Internationella Engelska Skolan, genom Academedia och genom en rad andra bolag som nu växer sig allt större och som nu börjar med försäljning av barn på börsen. Det ökar avsevärt. Detta är ingenting som vi kan blunda för.

Det här är saker som man självklart måste dölja på ett eller annat sätt. Vi vet ju att det är färre behöriga lärare på vinstdrivande friskolor. Vi vet att de ger sämre löner till sin personal. Vi vet att det är mer glädjebetyg på de skolorna och att de lägger mindre pengar på läromedel och på olika specialsalar i skolan.

Då är frågan: Varför vill Kristina Axén Olin fortsätta springa ärenden åt dessa bolag och koncerner?

Anf. 12 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Fru talman! Daniel Riazat svarar inte på min fråga. Vilka friskolor är det som plockar ut vinst och tjänar pengar på våra barn? Vilka friskolor är det?

Sedan säger Daniel Riazat något där det faktiskt nästan är läge för en ursäkt till friskolorna. Han påstår att friskolor ägnar sig åt försäljning av barn på börsen. Det är inte anständigt, fru talman. Jag vet inte om Daniel Riazat menar Engelska Skolan och Academedia, som är några av våra absolut bästa skolor och oerhört populära i Sverige. Att påstå att de säljer barn på börsen är en oacceptabel nivå när man pratar om duktiga, populära friskolor.

Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Självklart vill Kristina Axén Olin att fokus ska försvinna från vad detta egentligen handlar om. Men ja, det finns många aktörer i dag i Sverige som gör stora vinster på att bedriva skolverksamhet. Ledamoten Kristina Axén Olin nämnde själv Internationella Engelska Skolan; vi har också Academedia och en rad andra aktörer som jag skulle säga inte hör hemma inom svensk välfärd.

Att de gör vinst är ingen hemlighet. Det vet vi. Men sedan vet vi också att det har blivit mycket svårare att få insyn i hur mycket vinster de gör och vad de har för slags verksamhet. Vi vet också att det är emot deras intressen att alla uppgifter ska vara offentliga. Det är därför som Kristina Axén Olin står här i dag och begär replik på mig, som är den företrädare som var först med att föreslå offentlighetsprincipen i Sveriges riksdag, något som också de små friskolekoncernerna ställde sig bakom.

När du frågar Idéburna skolors riksförbund säger de själva att den enda lösningen på den här problematiken är att införa offentlighetsprincipen. Varför vill Moderaterna gå emot de små friskolorna? Varför vill Moderaterna inte ställa sig bakom Idéburna skolors riksförbund? Varför vill Moderaterna inte ställa sig bakom Skolverket, Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund och alla andra remissinstanser, bortsett från dem som står Moderaterna närmast och Friskolornas riksförbund, som har varit positiva till offentlighetsprincipen? Självklart måste det då finnas någonting att dölja, annars hade det inte lagts så här mycket tid och energi från Moderaterna på att motverka transparens och offentlighet i det som vi är med och finansierar: våra barns framtid.

Och ja: Har vi skolverksamheter som börsnoteras kan vi bara kalla det för en sak, och det är att man säljer barn på börsen – punkt slut.

Anf. 14 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Rätten att välja skola, det fria skolvalet, är tillsammans med kvalitet och kunskapsfokus bärande delar av Kristdemokraternas skolpolitik. Elever och deras föräldrar ska ha makten att själva välja en trygg skola som man tror passar de egna barnen och som är av god kvalitet. Man ska kunna ge sina barn en skola som ger dem kunskap och förutsättningar att

utvecklas och förverkliga drömmar. Skolvalet ska därför kunna göras informerat och baserat på korrekt information om skolornas inriktning, resultat och förmåga att utveckla elevernas kunskap över tid.

Fru talman! Det är mot den bakgrunden allvarligt att viktig information inte har funnits tillgänglig. Jag noterar att allt fler nu talar om ordning och reda i skolan, och det är verkligen bra. Men det har sannerligen inte varit någon ordning och reda när det kommer till skolstatistiken. Det har faktiskt varit rena cirkusen.

Det hela började med att SCB våren 2019 oväntat meddelade en ny tolkning av vad som räknas som sekretessbelagda uppgifter. Kritik riktades då från nästan alla politiska partier, från Sveriges Kommuner och Regioner och från Friskolornas riksförbund, men i december 2019 slog som bekant Kammarrätten i Göteborg sedan fast att uppgifter om friskolors genomströmning, betygsättning och elevsammansättning skulle omfattas av sekretess. Det var också detta som ledde fram till att Skolverket gjorde bedömningen att man inte längre kunde publicera någon statistik på skolnivå.

Fru talman! Man tänker ju att regeringen då snabbt borde ha tagit sitt ansvar och agerat för att skolstatistiken snarast skulle kunna vara offentlig. Det gjorde man inte. Det dröjde ett halvår från domen i kammarrätten innan regeringen, den 18 juni 2020, gav Skolverket i uppdrag att kartlägga och redovisa vilka lagändringar som skulle behövas för att statistiken skulle kunna vara tillgänglig. Man beslutade dessutom att uppdraget skulle redovisas till regeringen först den 4 september 2020, alltså fyra dagar efter det datum från och med vilket Skolverket bedömde att man var tvungen att ta bort all skolstatistik.

Hemligstämplandet av skolstatistiken, som blivit en följd av regeringens senfärdighet och misskötsel av frågan, har försvårat inte bara för elever och föräldrar inför skolvalet utan också för beräkningen av skolpeng och tilldelningen av statsbidrag. Det har försvårat för de så viktiga kunskapsutvärderingarna och för kvalitetsgranskningen av den svenska skolan. Inte ens Skolinspektionen har kunnat genomföra ordentlig tillsyn eftersom skolstatistiken inte har kunnat ligga till grund för inspektion.

Fru talman! Kristdemokraterna vill stärka det fria skolvalet. Men för att det ska vara möjligt måste elever och föräldrar kunna göra ett aktivt och informerat skolval, och då måste data kunna jämföras.

Den här tidsbegränsade lösningen med ett undantag i offentlighets- och sekretesslagen för att säkerställa tillgång till skolinformation är efterlängtd. Det är på tiden att vi får en återställare som gör att information och uppgifter kan delas på samma sätt som tidigare. På Kristdemokraternas vägnar yrkar jag därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Vi vill samtidigt betona att en permanent sekretessbrytande regel behöver komma på plats snarast så att det även fortsättningsvis går att ta del av de uppgifter som krävs för en god skolutveckling, för granskning av skolor och fördelning av statsbidrag och inte minst

för att elever och föräldrar ska kunna använda sin rätt att välja skola till att göra fria, informerade och välgrundade skolval.

Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Christian Carlsson talar varmt om transparens, att de uppgifter som är nödvändiga måste kunna komma ut och att vi behöver ett långsiktigt förslag så att vi slipper den här tillfälliga lagstiftningen som kanske ingen av oss ville ha från början.

När Christian Carlssons parti och dess företrädare i utbildningsutskottet fick frågan av medier vad man tyckte om offentlighetsprincipen – som är det här långsiktiga förslaget som gör att vi slipper tillfälliga lösningar – svarade de att de är för den. Kristdemokraterna är för offentlighetsprincipen.

I november 2020 röstade Kristdemokraterna ned Vänsterpartiets förslag om att införa offentlighetsprincipen, ett förslag som redan var färdigutrett. Det finns redan promemorior och ett flertal utredningar i närtid. Förslaget hade enligt Skolverket kunnat läggas fram på en gång, och det hade säkerställt uppgifterna på lång sikt och på kort sikt.

Varför sa Kristdemokraterna att man är för offentlighetsprincipen för att sedan rösta nej till förslaget i utbildningsutskottet och i dag stå här i talarstolen och låtsas som att man är för att vi ska ha offentlighet om skoluppgifterna?

Anf. 16 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Kristdemokraterna är för att information om alla Sveriges skolor ska vara offentlig. Information krävs, som jag sa i mitt anförande, för att skolors verksamhet ska kunna granskas och jämföras. Den behöver finnas tillgänglig, helt enkelt.

Vid en första anblick kan det låta som ett bra förslag att införa offentlighetsprincipen för att lösa problemet. Men det är ju inte säkert att en direkt och generell tillämpning av en så långtgående princip som offentlighetsprincipen är rätt väg att gå för att åstadkomma den typ av insyn och offentlighet som vi vill åstadkomma.

Det var mot den bakgrunden som Kristdemokraterna röstade nej till Vänsterpartiets förslag om att införa just offentlighetsprincipen. Vi tycker att för många frågetecken kvarstår kring att införa offentlighetsprincipen. Man behöver veta vilka krockar med annan lagstiftning det skulle innebära. Därför röstade vi helt enkelt nej till Vänsterpartiets förslag.

Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! På Christian Carlsson låter det som att det här var första gången som Kristdemokraterna hade hört talas om offentlighetsprincipen. Man visste inte vad förslaget skulle innebära. Därmed har man inte medvetet ljugit för medierna, utan man har ”vid en första anblick” tänkt att det här vore en bra idé men ändrat sig två veckor senare.

Så är självklart inte fallet. Förslaget om offentlighetsprincipen har ju funnits även tidigare, och

Kristdemokraterna har varit negativa till att införa det tidigare. Men när man kom till just den mediala biten var Christian Carlssons parti noga med att säga att man vill ha transparens och tycker att det ska finnas en offentlighetsprincip – något som man sedan röstade emot.

Det blir lite lustigt. Kommunala skolor har tidigare omfattats av offentlighetsprincipen. Varför skulle inte de fristående skolorna kunna göra det?

För att förebygga eftersom jag inte får svara eller begära replik ytterligare en gång: Argumentet kommer kanske att komma att små aktörer kommer att få det svårt. De små aktörernas riksförbund har redan ställt sig bakom Vänsterpartiets förslag, som är offentlighetsprincipen. Skolverket har ställt sig bakom det. Alla fackförbund har ställt sig bakom det. Elevorganisationerna har ställt sig bakom det. Varenda remissinstans förutom Friskolornas riksförbund har ställt sig bakom det.

Jag ställer frågan igen för att få ett rakare svar. Frågan är alltså varför Kristdemokraterna säger att man vill ha öppenhet, insyn och transparens men röstar emot offentlighetsprincipen.

Anf. 18 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Ja, Kristdemokraterna vill ha transparens. Vi vill att uppgifter ska vara offentliga. Men dagens beslut, där riksdagen är enig om ett undantag för att möjliggöra ett offentliggörande av uppgifterna, är ju ett bevis på att det går att åstadkomma den här öppenheten på andra sätt än genom just Vänsterpartiets förslag om att införa offentlighetsprincipen.

Om man vill hitta en permanent lösning, vilket regeringen måste göra, bör man fokusera på vilka uppgifter som behöver vara offentliga och sedan komma tillbaka till riksdagen med förslag på hur vi kan få en permanent lösning.

Vad gäller förslaget om offentlighetsprincipen menar vi att det är för trubbigt och för långtgående. Det finns inte heller stöd för just den lösningen. Vi måste komma fram med förslag som är mer precisa och kan vinna stöd i den här kammaren, för vi är överens om att den viktiga skolinformationen ska vara offentlig.

Anf. 19 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Jag och Liberalerna yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag om att vi genom denna sekretessbrytande åtgärd ser till att vi kommer åt de uppgifter som våra skolmyndigheter behöver för att följa upp de viktiga skolverksamheterna i hela landet, oavsett huvudman.

Vi har ju fallande kunskapsresultat i Sverige inom årskurs 6. Nu har vi tack och lov infört tidigare betyg i grundskolan så att vi får en bättre översikt av utvecklingen när det gäller de lägre åldrarna i grundskolan. Vi har problem med glädjebetyg. Vi har problem med betygsinflation. Vi har bristande kvalitet inom och mellan skolor, och vi har skolor och aktörer som missköter sig – såväl kommunala som fristående skolor. Vi har också omfattande problem med pedagogisk

segregation, alltså elevernas tillgång till utbildade, behöriga lärare.

Av grundskoleeleverna går 85 procent i kommunala skolor och 15 procent i enskilda, fristående skolor. Av gymnasieeleverna går ungefär 70 procent i kommunala gymnasieskolor och 30 procent i fristående gymnasieskolor. Andelen obehöriga är inom den kommunala grundskolan 30 procent och inom den fristående grundskolan 40 procent.

Den här bakgrunden, fru talman, visar att vi har ett stort behov på den nationella nivån att inte förlita oss enbart på den internationella kunskapsmätningen Pisa. Med tanke på de senaste veckornas debatt kan vi tyvärr inte fullt ut lita på de siffrorna. Därför behöver vi underlag, statistik och data som våra kommuner och friskolor följer upp på individnivå och rapporterar in till Statens skolverk.

Det är beklagligt, som flera varit inne på, att Statistiska centralbyrån genom sin policyändring har bidragit till den osäkerhet och den debatt som har utlöst de här politiska aktiviteterna i Regeringskansliet. Jag instämmer i att en hel del av de här förslagen hade kunnat föras fram till riksdagen i de delar som berör lagstiftning. Men vi såg också att regeringen kunde fatta egna beslut kring skolförordningen – eller skolenhetsregistret, som det heter – för att åter offentliggöra vilka skolor vi har, var de finns, vem som driver dem och vilken inriktning de har.

Jag menar att till viss del förtjänar regeringen kritik. Men det gör också Skolverket, som genom sitt agerande – och icke-agerande, fru talman – bidrog till osäkerheten som skapades i hela Skolsverige. Det fick inte bara effekt på de friskolor som hyser 15 procent av landets grundskoleelever, utan effekten blev total och slog ut all tillgänglig statistik även när det gäller de kommunala verksamheterna.

Liberalerna är starka anhängare av, och vi driver aktivt, att förstatliga skolan. Staten ska vara huvudman för svenskt skolväsen, och det är staten som ska ha full kontroll när det gäller kvalitetsuppföljning och tillsyn. Till viss del finns det genom Statens skolinspektion ett uppdrag att följa upp kvaliteten, resultaten och utvecklingen inom svensk skola utifrån skollagens bestämmelser. Jag kan garantera att Statens skolinspektion har möjlighet att gå in och ta del av uppgifter och granska allt från personaltäthet, behörighet, ekonomi, ledning till styrning. Alla uppgifter de vill kontrollera kan de kontrollera.

Statens skolverk har också uppföljningsdatabaser där man genom egna granskningar, tematiska granskningar, kvalitetsuppföljningar, kan gå in och stötta kommuner och huvudmän, även friskolor, genom Samverkan för bästa skola, om det visar sig att det råder bristande kunskapsutveckling och bristande resultat.

Liberalerna har tidigare genom införande av etableringskontroll för fristående skolor, även de beslut som gick fram till riksdagen för några år sedan, skapat en kommunal insyns rätt för kommunala huvudmän, en skolnämnd eller gymnasienämnd, att kontakta

fristående skolor inom den egna kommunen för att uppdatera sig om hur det går för eleverna på alla skolor. Det är centralt att påminna om.

Fru talman! Det viktigaste för oss är att genom den överenskommelse som vi har medverkat till, och som nu ligger på riksdagens bord, har vi försäkrat oss om att alla de uppgifter som fanns 2019, innan SCB:s policybeslut, ska förmedlas av Skolverket till Statens skolinspektion, som har ett granskande uppdrag. Då har vi genom den kommande förändringen i offentlighets- och sekretesslagen säkerställt att våra skolmyndigheter kan uppfylla sitt uppdrag enligt skollagen. Med dagens förslag säkerställs uppdraget för våra kommunala huvudmän när de följer upp, fördelar statsbidrag och fördelar resurser för särskilt stöd, bland annat genom att beakta socioekonomiska faktorer.

Därför yrkar vi bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till Roger Haddad.

Roger Haddad nämnde från talarstolen att Liberalerna vill förstatliga skolan. Det vill Vänsterpartiet också. Hur går förstatligandet till när alla de vinstdrivande koncernerna som berörs i debatten i dag samtidigt ska vara kvar? Hur kan man kalla det för att förstatliga skolan om alla dessa aktörer ska vara kvar? Har jag missförstått vad Liberalerna står för i den frågan?

Låt mig återgå till kärnämnet, det vill säga skolstatistik. Jag vill upprepa den fråga som jag i tidigare debatter har ställt till Roger Haddad och Christian Carlsson från Kristdemokraterna. Liberalerna har talat varmt om att man ser positivt på öppenhet och på att uppgifter ska vara offentliga. Senare i dag röstar vi i kammaren för den tillfälliga sekretessbrytande lagstiftningen. Den är helt enkelt en kompromiss. Varför röstade Liberalerna, som kallar sig för ett skolparti som bryr sig om barnens framtid, skolor, utbildning och kunskapsutveckling, nej till offentlighetsprincipen? Det var ett förslag som Vänsterpartiet lade fram och som i princip alla aktörer inom skolans värld har förespråkade, förutom Friskolornas riksförbund. Varför röstade Roger Haddad nej?

Anf. 21 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Det var olyckligt att dåvarande Vänsterpartiet genomförde kommunaliseringen av svensk skola tillsammans med Socialdemokraterna. Det har vi varit kritiska till, och därför måste det systemet ändras.

I frågan om statligt huvudmannaskap handlar det om de kommunala verksamheterna. Det står i direktivet att de fristående skolorna inte bara ska läggas ned, som Vänsterpartiet eventuellt vill, utan de ska inrymmas i en statlig modell där exempelvis Skolverket fördelar resurser. Jag tror att det blir mer enhetligt och rättssäkert att ha en aktör. Det blir rent och mer öppet. Men en utredning är på gång.

Sedan var det frågan om skolstatistik och sekretess. Vi vet inte exakt vad Vänsterpartiets offentlighetsprincip gäller. I den definitionen lägger ni in flera saker,

och det var därför det inte blev en överenskommelse efter valet 2014. Ni och Socialdemokraterna kompletterade de förslagen med era vänsterpartistiska inslag, som jag menar sköt hela projektet i sank. Jag beklagar det.

Den här debatten, fru talman, handlar om att Liberalerna kommer att säkerställa att alla uppgifter som var tillgängliga 2019 om elevernas resultat, sammanställning, kunskapsresultat, betyg, lärartäthet etcetera åter kommer att bli fullt tillgängliga för de skolmyndigheter som behöver uppgifterna. Det är det viktigaste bidraget som Liberalerna kan göra för att säkra en bra och öppen insyn i verksamheterna.

Anf. 22 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har i många år drivit frågan om ett förstärkt av skolan. Vi har också beklagat att vi var med och bidrog till kommunaliseringen av den svenska skolan. Det är inte något vi döljer. Vänsterpartiet har varit öppet med detta, och jag har påpekat detta i ett antal debatter.

När det kommer till frågan om statistik och offentlighet blir det ändå lustigt. Precis som Christian Carlsson från Kristdemokraterna låtsades, låtsas Liberalernas företrädare att man inte vet vad offentlighetsprincipen går ut på. Offentlighetsprincipen är en metod som används inom den kommunala skolan sedan tidigare. Det är något som är välkänt, och det är inget som vi har kompletterat på något sätt, utan det finns en definition och en lagstiftning som skulle ha varit färdig att läggas fram om Liberalerna hade röstat ja.

Man kan tycka att när man kallar sig för Sveriges skolparti – vilket få tycker numera – borde man rösta för att det ska råda total transparens. Bara för att vi i dag röstar för att tillfälligt återinföra tillgängligheten till den statistik som var öppen innan den blev hemligstämplad, betyder det inte att detta är det bästa alternativet. Tvärtom! Offentlighetsprincipen är enligt alla de aktörer som är verksamma inom skolans värld det mest långsiktiga förslaget och den bästa lösningen som hade kunnat läggas fram.

Vet Roger Haddad mer än alla fackförbund, lärarfacken, Skolverket och Idéburna skolors riksförbund? Hur tycker egentligen Roger Haddad i frågan? Sitter du på större kompetens i frågorna än aktörerna?

Anf. 23 ROGER HADDAD (L) replik:

Fru talman! Liberalerna har från dag ett när frågan uppmärksammades hösten 2019 genom skriftliga frågor till regeringen krävt ändringar i förordning och regelverk för att säkerställa att alla skolmyndigheter ska få tillgång till uppgifter om enskilda elever på skolniveån, kommunnivå och på huvudmannanivå. Allt ska vara öppet för insyn och uppföljning.

Detta är det intressanta, inte offentlighetsprincipen. Den är totalt irrelevant under den här debatten, som handlar om hur vi från politikens sida kan se till att alla uppgifter som fanns tillgängliga innan SCB:s tokiga nya bedömning bidrog till problemen kan återställas så att alla myndigheter får tillgång till alla uppgifterna.

Jag har ställt frågor till Skolverkets generaldirektör i utbildningsutskottet, men jag har också inom ramen för januariavtalssamarbetet träffat representanter för Skolverket och SCB och självklart försäkrat mig om att med den här ordningen, med det förslag som jag kommer att rösta ja till i eftermiddag, kommer alla uppgifter som vi har haft tillgång till också kommer att vara tillgängliga efter dagens beslut. Det välkomnar jag.

Reglerna gäller från den 1 juli. Det framgår i betänkandet att om detta visar sig fungera bra ska det permanentas. Den frågan får vi återkomma till.

Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Uppgifter om skolor är affärshemligheter. Hur blev det så? Jo, Statistiska centralbyrån fattade ett rutinbeslut där man läste lagen och gjorde en tolkning som nog borde ha gällt sedan en tid tillbaka. Det är nämligen så att uppgifter i statistiken inte får lämnas ut om det kan vara till nackdel för någon enskild. Det kan vara en person eller ett företag.

Så här skriver SCB i det historiska och centrala beslut som är anledningen till att vi står här i dag: Även om uppgifterna var för sig kan sägas vara harmlösa är det enligt SCB:s bedömning inte otänkbart att de, sedda tillsammans, kan komma att påverka potentiella elevers val av skola på ett sätt som leder till skada för en enskild friskola.

Det man menar är att om föräldrar visste hur illa det står till skulle friskolorna kunna tappa pengar. Det skulle kunna leda till skada för friskoleföretagen om SCB lämnar ut information som visar att skolorna inte är bra. Alltså är uppgifterna hemliga. De är affärshemligheter.

Det är en affärshemlighet hur profitskolorna gör vinst. Det är affärshemligheter hur till exempel lärartätheten ser ut, hur små skolgårdarna är och hur man har skurit ned i elevhälsan. Så borde man nog ha läst lagen sedan en tid tillbaka, för domstolarna konstaterade att den här tolkningen är den rätta. Jag tror att det dröjde innan man förstod det, för det är ju inte intuitivt att skolan är en affärsverksamhet. Det är inte naturligt att tänka att det ska vara hemligt hur de skattepengar används som vi gemensamt samlar in och satsar på våra barns utbildning. Det är inte så det fungerar i någon annan välfärdsverksamhet.

Faktum är att varje gång staten delar ut pengar till privata företag som har myndighetsutövning som uppgift, alltså att fatta beslut åt staten, skriver man in krav i lagen på offentlighet om hur pengarna används eller besluten fattas. Det gäller organisationer som Chalmers tekniska högskola. Den omfattas av offentlighetsprincipen. Handelshögskolan omfattas av offentlighetsprincipen. Synskadades riksförbund omfattas av offentlighetsprincipen. Stim, Riksidrottsförbundet och företag som utför din bilbesiktning omfattas av offentlighetsprincipen.

Vi har gemensamt bestämt att det ska vara så, och grunden till det är att det är vi gemensamt som betalar. Det är dessutom myndighetsutövning som de här

privaträttsliga företagen och föreningarna utför på statens mandat.

Vi i Miljöpartiet har sedan länge velat att de friskolor som sätter betyg och som finansieras av skattepengar ska skrivas in på den här listan i lagen. Om det hade gjorts när vi tog fram ett sådant förslag, när Gustav Fridolin var Sveriges första miljöpartistiska utbildningsminister, hade vi inte stått här i kammaren i dag och haft de här problemen. Då hade inte Utbildningsdepartementet mitt under brinnande pandemi och kris behövt lägga resurser på att ta fram den tillfälliga lösning som vi i dag diskuterar. Det är en tillfällig lösning som är helt nödvändig även om man, som jag och Miljöpartiet, vill se offentlighetsprincipen i svensk skola.

Offentlighetsprincipen är inte okomplicerad. Den innebär förstås att man behöver ha ordning och reda på sina papper. Det krävs att man har system med diarium och arkiv, och sådant tar tid att implementera. Även om vi skulle ha velat införa offentlighetsprincipen hade vi i det här akuta läget behövt en tidsbegränsad lösning. Det är därför jag yrkar bifall till dagens förslag.

Men dagens förslag löser inte alla problem, och dagens förslag skapar nya problem. Ett exempel på något som med största sannolikhet inte blir offentligt utifrån dagens beslut är uppgifter om storleken på skolgårdarna, vilket jag tycker är viktig information att ha. Det återstår att se, för besluten är inte prövade, men det är i alla fall vad juristerna misstänker.

Flera partier vill att det som tidigare var offentligt ska vara det – men inget mer. Vi i Miljöpartiet vill att offentlighetsprincipen ska gälla. Vi vill att mer ska vara offentligt. Vi vill ha mer insyn i hur våra skattepengar används. Jag tror att det skulle hjälpa oss på traven i att förstå hur det kommer sig att betygsinflationen är så stor i friskolorna. Jag tror att det skulle underlätta möjligheten att granska glädjebetygen, för att bara nämna ett exempel.

Jag tror också att det skulle underlätta för oss föräldrar när vi väljer skola till våra barn. Jag vill i alla fall veta hur man har planerat skolgårdarna i förhållande till antalet elever. Jag tycker att det är en viktig uppgift hur skolgårdarna ser ut, för det påverkar mitt barns möjlighet att leka och mitt barns möjlighet till rörelse. Just nu har vi en utveckling mot allt mindre skolgårdar.

Det här var bara två exempel på värdet av insyn och offentlighet. Ett annat aktuellt exempel handlar om vad som händer när det råder missförhållanden. Vi har säkert alla med fasa följt skandalen med vårdbiträdet på Attendo som slog larm när man inte gjorde det som krävdes för att rädda liv. Offentlighet är på allvar.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet kommer att fortsätta arbeta för att vi ska få en permanent lösning med offentlighetsprincipen. Den här tillfälliga lösningen är som sagt nödvändig, men den kommer med ett antal problem. Det är ett unikt hål i statistiksekretessen, och statistiksekretessen är viktig för att människor ska kunna lita på att uppgifter man lämnar i enkäter som används för statistikändamål inte sprids.

Det är väldigt känsliga uppgifter som vi ber medborgare att berätta om: hälsa, utsatthet, till och med om den egna sexualiteten eller om brott som man själv kanske har begått. Det är uppgifter som människor inte kommer att vara lika benägna att lämna ut om de vet att de kan delas med fler. Statistiksekretessen är en grund för att vi ska kunna ha ett stabilt politiskt beslutsfattande på goda grunder. Därför vill vi i Miljöpartiet inte använda den här lösningen mer än nödvändigt.

Fru talman! På lång sikt är det inte nödvändigt. Vi har en annan lösning som lärarfacken, Skolverket, Idéburna skolors riksförbund, vi i Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och många medborgare tycker vore rimlig. Låt oss arbeta för att införa offentlighetsprincipen även för de fristående skolor som har vårt förtroende, tar emot våra skattemedel, fattar beslut i myndighetsutövning och har ansvaret för tusentals barns framtid.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 8 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU17
Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden (skr. 2020/21:53)
föredrogs.

Anf. 25 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Frågan om riktade respektive generella statsbidrag har diskuterats många gånger i denna kammar. Moderaterna har två viktiga principer när det gäller statsbidrag till kommuner och regioner.

För det första anser vi att tillskott i högre grad bör vara permanenta och inte tillfälliga. Vi konstaterar att även Konjunkturinstitutet pekar på samma sak, alltså att tillskott till kommunerna bör vara permanenta för att ge effekt på anställningar och investeringar. Tillfälliga tillskott riskerar att leda till att kommuner och regioner sparar pengar och inte vågar använda dem till det som avses, eftersom det kan leda till permanenta kostnadsökningar, exempelvis för att behålla eventuella nyanställda.

För det andra ser vi moderater ett problem med alltför stor andel riktade statsbidrag. År 2018 var vår nuvarande civilminister Lena Micko ordförande för dåvarande SKL, Sveriges Kommuner och Landsting. I en intervju i Svenska Dagbladet i april 2018 konstaterade hon och dåvarande SKL:s ledning att de riktade statsbidragen var ett växande problem. I artikeln skrev man: ”Sveriges medborgare och den svenska välfärden har inte råd att fortsätta med ineffektiva satsningar i form av riktade statsbidrag.” Man föreslog att generella statsbidrag skulle vara huvudregeln.

Tyvärr verkar inte den ansvariga ministern ha tagit fasta på det hon själv skrev 2018. De riktade statsbidragen fortsätter nämligen att utgöra en alltför stor del av de totala statsbidragen.

Kritiken mot en alltför stor andel riktade statsbidrag är däremot något som vi i Moderaterna har tagit fasta på i vår senaste budgetmotion, där vi utöver att tillföra mer pengar än regeringen även gör om riktade statsbidrag till generella.

Fru talman! Det ärende vi nu debatterar avser Riksrevisionens granskning av ett särskilt avgränsat område, nämligen regeringens arbete med 30 riktade statsbidrag som syftar till att på olika sätt stödja socioekonomiskt utsatta områden. Riksrevisionen konstaterar att statens principiella utgångspunkt för bidragsgivning är att statsbidrag ska ges som generella bidrag och att riktade statsbidrag i regel inte är avsedda att lösa de underliggande problemen med segregation och ojämlikhet. Riksrevisionen menar att möjliga lösningar i stället finns i till exempel hur kommunalekonomiska utjämningsbidrag utformas, hur arbetsmarknads- och utbildningspolitik bedrivs eller hur bostadsbyggandet regleras.

Riksrevisionen påpekar att många av de problem som länge har funnits med de riktade statsbidragen kvarstår, exempelvis att statsbidrag resulterar i att verksamhet planeras under tidsnöd och genomförs, för att senare avvecklas och ersättas med verksamhet finansierad med nya statsbidrag. Det blir ryckighet i stället för kontinuitet och uthållighet.

Riksrevisionen konstaterar också att det behövs större intresse för och kunskap om lokala behov och förutsättningar för att statsbidragen ska kunna uppnå sina respektive syften om minskad segregation, ökad likvärdighet och ökad jämlikhet. Riksrevisionen konstaterar vidare att Regeringskansliet inte har riktlinjer eller vägledningar för hur riktade statsbidrag bör utformas. Likaså saknas systematisk uppföljning och analys. Det är ganska allvarlig kritik.

Riksrevisionen har konkreta förslag. De föreslår att man ska öka andelen fleråriga statsbidrag i syfte att förbättra kommunernas möjligheter att planera och verkställa nya satsningar. Riksrevisionen tycker att man ska göra analyser inför införandet av nya statsbidrag för att få veta hur de kan tänkas påverka det lokala arbetet i socioekonomiskt utsatta områden. Vidare vill Riksrevisionen förbättra uppföljningarna av statsbidrag, bland annat genom att följa upp hur de tas emot i de utsatta områdena. En sådan analys är nödvändig.

Moderaterna instämmer i Riksrevisionens kritik. Bland annat har vi i vår egen budgetmotion, som jag tidigare nämnde, påbörjat ett arbete med att minska andelen riktade statsbidrag till förmån för generella bidrag till kommunerna. Med anledning av skrivelsen vill Moderaterna uppmana regeringen att påbörja ett arbete i enlighet med Riksrevisionens sammanfattande rekommendation.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 26 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden har inte väckt närmare intresse, och det är bara att beklaga.

Att Sverige gått från att vara ett föregångsland där trygghet och sammanhållning har varit ledord till att ha flera socioekonomiskt utsatta områden, eller med ett annat ord utanförskapsområden, är en skam.

Socioekonomiskt utsatta områden är skapade av dagens politik såväl som gårdagens. Stora ekonomiska satsningar har inte saknats, men precis som Riksrevisionen påpekar är satsningarna ryckiga, tillfälliga och utan långsiktighet. Samtidigt frågar alltför många invånare vad samhället kan göra för dem i stället för vad de kan göra för samhället.

Jämlikhet och frihet uppnås när man kan försörja sig och på riktigt välja hur man vill leva. Barnfattigdom, som är alltför utbredd i Sverige i dag, kommer oftast av att föräldrar inte har tillräcklig inkomst. Kriminella ungdomsgång uppstår av flera anledningar, men ingen kommer att tacka oss för att vi i dag inte ställer tillräckligt stora krav på unga. Att försörja sig genom kriminalitet måste sluta att vara ett alternativ i Sverige.

Sverigedemokraterna vill se färre riktade statsbidrag. Överlag är vi skeptiska till vissa riktade statsbidrag, då de positiva effekterna är tveksamma i förhållande till satsningarna.

Vi anser att analyser ska göras inför införandet av nya riktade statsbidrag. Vi anser också att de riktade statsbidrag som tillhandahålls ska vara fleråriga i syfte att förbättra kommuners och regioners möjligheter att planera och verkställa nya satsningar. Vi anser vidare att det behövs förbättrade analyser och redovisningar av effekterna av de riktade statsbidragen för att öka träffsäkerheten.

Detta kan tyckas självklart, men riktade statsbidrag handlar i dag om att försöka släcka bränder snarare än om att rätta till stora strukturella samhällsproblem.

Sverige har en relativt ny situation där stora grupper inte kommer i arbete över huvud taget. Framför allt är det många invandrarkvinnor och grupper från Afrika och Mellanöstern som av olika skäl inte arbetar. Att stora grupper inte arbetar är kostsamt, både för samhället och för individen i fråga. Rent makroekonomiskt leder stor arbetslöshet till lägre skatteintäkter, samtidigt som kostnader för bidrag och annat relaterat till arbetslöshet ökar.

På individnivå leder ett liv utan förvärvsarbete bland annat till fattigdom, svårighet att lära sig svenska och svårighet att bli en del av det svenska samhället. Vi vet från forskning att fattigdom ökar risken för både fysiska och psykiska sjukdomar. Medellivslängden är också lägre för dessa grupper.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se en större tydlighet med att ett liv i Sverige inte är ett liv levt på bidrag. Ekonomiskt stöd, oavsett form, ska vara en tillfällig nödtåg.

Att flytta till Sverige ska vara detsamma som att man är villig att bidra till vår gemensamma välfärd genom att ta de jobb som finns.

Att flytta till Sverige ska vara detsamma som att man gör sig anställbar, bland annat genom att lära sig svenska.

Att flytta till Sverige ska helt enkelt vara detsamma som att man är beredd att göra sin plikt för att därefter kunna kräva sin rätt.

Förra våren, vid ett möte i finansutskottet, gratulerade regeringen sig själv för att arbetslösheten minskat. Jag ställde då frågan om hur många arbetstagare som är självförsörjande, vilket är en mycket viktigare siffra än hur många som är i arbete. Svaret jag fick av regeringen var att man inte mäter det.

Fru talman! Det är olyckligt att vi inte har en tydlig gräns för när man anses vara självförsörjande. Bara genom att veta hur många som inte är självförsörjande kan vi överblicka vilka insatser, stöd och bidrag vi behöver i Sverige. Det bästa sättet att minska segregationen och i stället öka likvärdighet och jämlikhet är att individer kan försörja sig själva. Det går inte att vara jämlik om man inte kan försörja sig själv eller sina barn. Fokus framåt med riktade statsbidrag ska vara att få människor att bli självförsörjande.

Sverige är ett av de länder som har de största sysselsättningsgapen mellan inrikes födda och utrikes födda. Utan att rabbla siffror vill jag med det förklara att det inte är konstigt att det finns grupper som hamnar i de socioekonomiskt utsatta områdena, och därifrån är det svårt att ta sig.

Det kommunala utjämningsystemet är ett system som tydligt visar på ojämlikhet i Sverige och hur vi spär på den varje år. Sverige är till ytan mycket stort, och i glesbygden samt i små orter är det svårt att få jobb. Så länge vi väljer att inte satsa på att hela Sverige ska leva, med möjlighet att försörja sig i mindre orter, behöver vi ett utjämningsystem. Men det är illa, mycket illa, när Sveriges tredje största stad, Malmö, kräver enorma bidrag genom det kommunala utjämningsystemet för att inte gå i konkurs. I oktober meddelades det att Malmö har landets högsta arbetslöshet. I gruppen utrikes födda var 28,3 procent arbetslösa.

Fru talman! Att det är svårt att finna ett jobb i glesbygden är tyvärr inte förvånande med tanke på hur Sverige har centrerats runt storstäderna. Men att så många inte arbetar i en storstad som Malmö är ett strukturellt problem som måste adresseras genom våra bidrag, riktade eller inte riktade. Om nästan 30 procent av utrikes födda i Malmö inte arbetar över huvud taget kan man tänka att siffran för självförsörjande är ännu mer nedslående.

Avslutningsvis vill jag poängtera att även om Sverigedemokraterna förespråkar en tydlighet gentemot dem som kommer till Sverige och breda generella statsstöd till kommuner och regioner kommer det till viss del att behövas riktade statsbidrag. Då är det viktigt att dessa föregås av en gedigen analys av deras påverkan och en seriös uppföljning av vad som har fungerat.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation.

Anf. 27 EVA LINDH (S):

Fru talman! Alla har inte samma möjligheter i livet. Vi socialdemokrater har alltid strävat efter ett jämlikt samhälle där varje människa har möjlighet att delta i samhället och skapa sig ett gott liv. Då behövs en stark välfärd som ger alla människor likvärdiga förutsättningar. I det arbetet är stödet till kommunerna och regionerna avgörande.

Men det ska förstås göras rätt. Därför är Riksrevisionens rapport som vi diskuterar här i dag viktig. Har de riktade statsbidragen till socioekonomiskt utsatta områden lett till det de var ämnade till? Vilka lärdomar kan vi dra för att utforma framtidens stöd på bästa sätt?

Vad lär vi oss då av Riksrevisionens rapport?

Slutsats 1: Generella statsbidrag är att föredra, eftersom det gör det möjligt för kommuner och regioner att utforma stöden utifrån lokala förutsättningar. Det menar Riksrevisionen, och det har regering och riksdag som utgångspunkt.

Slutsats 2: Långsiktighet är avgörande. Det borde vara en självklarhet. Kortsiktiga insatser eller statsbidrag ska redan från början vara planerade att ingå i det ordinarie, om projektet eller stödet visar sig fungera. Annars ska de vara avsedda för att pröva ett nytt sätt att arbeta. Därför bör de riktade statsbidragen bli avgjort färre. Samtidigt förändras samhället, och för att hitta nya arbetsmetoder kommer riktade statsbidrag att behövas också framöver. Men då ska det finnas en planerad fortsättning.

Slutsats 3: Vi måste veta hur de lokala förutsättningarna ser ut när statsbidragen utformas eller ge förutsättningar för att det ska kunna göras på det sätt som ger bäst effekt just där.

Slutsats 4: Analyser och bättre kunskap kan aldrig överskattas. Om vi inte vågar fråga, mäta, vara ärliga och analysera våra insatser kan vi inte veta säkert vad som fungerar. Med ökad kunskap kan vi bli klokare, ändra och göra mer rätt i framtiden.

Jag stämmer in i alla dessa slutsatser, och jag känner igen mig, inte bara som kommunalråd utan framför allt i mitt jobb. Jag har själv jobbat i sådana projekt som statsbidragen har varit avsedda för.

Jag vill förutom detta lyfta fram att de mindre kommunerna ofta har svårare att ta del av de riktade statsbidragen trots att de inte har mindre behov av statligt stöd. Hur vi utformar stöden är därmed en fråga om jämlikhet.

Fru talman! Från kommuner och regioner har det kommit berättigad kritik mot att det finns ett alltför stort antal riktade statsbidrag. Det kan jag förstå. Det handlar naturligtvis om att man ska kunna använda pengarna och stöden på bästa sätt. Ibland är det som behövs i en kommun inte just det som statsbidragen är avsedda för. Därför ska en omfördelning ske.

Regeringen har inlett ett arbete för en mer strategisk styrning av de riktade statsbidragen. I det arbetet kommer Riksrevisionens synpunkter och rekommendationer förstås att tas med.

Jag är stolt över att ha en regering som förstår och agerar för förbättrade insatser för att motverka sociala problem – med starka trygghetssystem, välfärden först och kraften att arbeta mot ett starkare samhälle. Jag är också stolt över att leva i ett samhälle med den samhällsmodell som Sverige har, där det lokala självstyret är en självklar del och där det finns ett kommunalt utjämningsystem för att kommuner och regioner över hela landet ska ha möjlighet att erbjuda vård, skola och omsorg på lika villkor.

Ska hela Sverige leva och ha goda förutsättningar krävs det att det finns möjligheter att ha samma mål med olika medel som är anpassade efter de lokala förutsättningarna. Politiker och tjänstemän i Linköping, Ödeshög och Storuman har olika utmaningar, och de vet bäst hur de bemöts. I och med den förändring i kostnadsutjämnningen som riksdagen beslutade om hösten 2019 ges bättre möjligheter till och förutsättningar för en mer jämlik utjämnning, men ännu är vi inte framme. Det skiljer fortfarande alltför mycket mellan kommunernas förutsättningar. Det bör vi göra något åt.

Fru talman! Kommunernas och regionernas insatser och möjligheter är avgörande för välfärden. De är avgörande för att alla medborgare ska få en god omsorg, skola och vård. Vårt mål är att vi ska göra allt vad vi kan för att alla kommuner ska vara bra kommuner och att alla regioner ska vara bra regioner. Genom att fortsätta sträva efter mer likvärdiga villkor i hela landet kan vi tillsammans bygga ett starkare samhälle.

Men vad behövs då för att vi ska nå dit? Jo, förebyggande arbete är avgörande för att vi ska klara framtidens utmaningar. Tillsammans med kommuner och regioner behöver vi förbättra skolresultaten och ta tag i skolsegregationen, se till att få en god och jämlik välfärd och ge människor framtidshopp. I det arbetet måste vi hjälpas åt att styra resurserna och insatserna. Vi vet att en ojämlig vård kostar mer pengar än en jämlik. Såväl människor som samhällsekonomi vinner på om vi kan styra om än mer till ett jämlikt samhälle som förebygger mer.

Fru talman! Under pandemin har revorna i samhället blivit tydliga, och när den är över ska vi inte tillbaka till den situation vi hade innan. Vi ska bygga samhället starkare, och det ska vi göra genom att jobba Sverige ur krisen.

När vi här i dag debatterar riktade bidrag till socioekonomiskt utsatta områden är jobben kanske bland det viktigaste. Vi gör nu kraftfulla investeringar i utbildning och arbetsmarknadspolitik för att rusta människor. Fler människor ska komma i arbete. Det är en av de viktigaste pusselbitarna i att bryta utanförskap, för det är bara när alla som kan jobba också jobbar som vi lägger grunden för vår gemensamma välfärd – en välfärd som skapar likvärdiga förutsättningar för alla människor.

Nu vill vi fortsätta bygget av det trygga samhället med fler i jobb och ökade resurser till välfärden. Så vill vi bygga ett starkare samhälle och ett tryggare Sverige.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 28 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Jag har inga problem att hålla med Eva Lindh om de vackra ord hon framhåller i sitt anförande: välfärden först, hela Sverige ska leva, jobba Sverige ur krisen.

Det blir dock nästan lite tragikomiskt med tanke på hur verkligheten ser ut. Välfärden först, säger en företrädare för det stora regeringspartiet samtidigt som välfärden är den del som fått minst pengar från regeringen i alla budgetar i princip sedan regeringen tillträdde 2014.

Hela Sverige ska leva, säger man samtidigt som politiken är nästan kliniskt inriktad på att slå mot landsbygden och mot möjligheten att leva och verka utanför städerna.

Jobba Sverige ur krisen, säger alltså en företrädare för den regering som har misslyckats så fullständigt med jobben. Sverige har nästan den sämsta utvecklingen på arbetsmarknaden i hela EU. Vi skulle vara det bästa landet i EU 2020, enligt blivande statsminister Löfven.

I dag ligger vi alltså bland de allra sämsta. Vi har haft den sämsta utvecklingen i hela EU det senaste året, och det är bara några få länder i EU som har högre arbetslöshet än Sverige. Sverige har nu alltså högre arbetslöshet än genomsnittet i EU, vilket vi inte har haft någon enda gång sedan vi gick med i EU.

Trots detta säger alltså Eva Lindh att vi ska jobba Sverige ur krisen. Det går inte ihop.

Om vi återgår till själva ämnet för denna debatt räknar Eva Lindh upp alla de problem med riktade statsbidrag som även jag nämnde i mitt anförande. Jag vill ställa en fråga till Eva Lindh: Hur många miljarder har Socialdemokraterna i sin senaste budget gjort om från riktade till generella statsbidrag?

Anf. 29 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jan Ericson! Självklart stärker vi välfärden hela tiden och har så gjort i varje budget. Det vet Jan Ericson också. Vi har anställt fler personer i välfärden och kommer att fortsätta att göra det eftersom Socialdemokraterna alltid sätter välfärden först.

Jobben, precis som jag sa, är en otroligt viktig fråga. Det är likadant där: Vi har gjort stora satsningar, och vi har högre sysselsättning än på mycket, mycket länge.

Jag vill ställa en fråga till Jan Ericson: Hur gynnar de försvagningar – verkligen stora hugg – i trygghetssystemen och satsningar på jobb som Moderaterna alltid och fortfarande har i budgetarna en förstärkning av jobb och välfärd? Det undrar jag.

Anf. 30 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Eva Lindh lyckades tyvärr med allting utom att svara på min fråga, så jag upprepar den: Hur mycket pengar gjorde ni om från riktade till generella statsbidrag i er senaste budget, med tanke på att Eva Lindh här i debatten påstår att det är detta som är

regeringens fokus? Då vill jag veta hur mycket man gjorde av detta jobb i den senaste budgeten.

När det gäller frågan om att stärka välfärden är det bara att läsa innantill i budgeten och se hur mycket pengar Socialdemokraterna har lagt på välfärden i sina senaste budgetar kopplat till och jämfört med vad man har lagt på andra saker. Jämför man vilket parti av Socialdemokraterna och Moderaterna som har lagt mest pengar på välfärden i sin budget ser man att det är Moderaterna som har lagt mest pengar till detta.

Man kan också titta på utvecklingen på arbetsmarknaden och hur det gick under alliansåren, trots finanskris, och hur det har gått för dagens regering. Då är det helt klart så att den här regeringen har misslyckats jämfört med hur den moderatledda regeringen lyckades.

Tyvärr, Eva Lindh, visar verkligheten alltså att Socialdemokraterna inte lyckas vare sig med välfärden eller med jobben.

Min fråga är återigen: Hur mycket pengar gjorde ni i er senaste budget om frånan riktade till generella statsbidrag? Om inte Eva Lindh vet detta kan hon ju medge det, men om hon vet det vill jag gärna veta hur mycket det var.

Anf. 31 EVA LINDH (S) replik:

Fru talman! För det första, Jan Ericson, har det gjorts väldigt mycket för att slå ihop statsbidrag och förenkla det administrativa. Särskilt på utbildningsområdet har det gjorts stora insatser för att gå från riktade statsbidrag till mer generella, men exakt hur många kronor det handlar om kan jag inte svara på.

För det andra har vi inte alls samma bild av hur det ser ut. Vi har en väldigt hög sysselsättning, och vi har gjort väldigt mycket för att minska arbetslösheten. Vi har även förstärkt välfärden väldigt mycket under de senaste två mandatperioderna som vi har styrt. Det kommer vi att göra framöver, och det kan människor känna sig trygga med.

Sedan vill jag bara kort säga att det alltid är lätt att kritisera när man är i opposition. Jag tycker att det är intressant att Jan Ericson är så väldigt kritisk mot riktade statsbidrag när de senaste pengarna som Moderaterna tillsammans med andra föreslog faktiskt var just ett riktat statsbidrag. Det är naturligtvis alltid upp till bevis när det gäller att tala och sedan göra det man säger att man ska göra.

Jag håller med Riksrevisionen. Vi kommer att fortsätta att jobba för att förstärka välfärden för att fler ska i jobb. För att förenkla för regioner och kommuner behöver vi ha mer generella statsbidrag och mindre riktade sådana. Riktade statsbidrag ska vara långsiktiga.

Anf. 32 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Generella statsbidrag är såklart alltid att föredra, men det finns en risk att de generella statsbidragen går till skattesänkningar i borgerliga kommuner. Med riktade statsbidrag kan ju staten styra att pengarna går till det som det är tänkt, vilket Riksrevisionen också konstaterar.

Riktade statsbidrag utformas dock ibland så att de inte blir sökbara för den som har det allra största behovet. Det gäller framför allt mindre kommuner. Det är krångligt att söka eller så finns det inte resurser för motprestation vid eventuella sådana krav. Det gäller, som Riksrevisionen påpekar, att hitta rätt balans mellan tillit till respektive kontroll av att kommunerna använder pengarna till det som är avsett.

Statsbidrag som går till att åtgärda orsakerna till fattigdom och segregation är såklart alltid det bästa, men vi måste också jobba för att komma åt de problem som det orsakar.

Men det som vi allra mest behöver är en politik för att vi inte ska ha några socioekonomiskt utsatta områden. Det handlar om bostadspolitiken, jobbpolitiken, socialpolitiken och inte minst om skolan. De hotande marknadshyrorna kommer att segregera våra bostadsområden ännu mer. Vi behöver en omfördelning av resurser och större generella statsbidrag till kommuner med stora behov. Vi behöver en politik för alla och inte bara för några få. Inget barn ska behöva växa upp i fattigdom. Men om vi har riktade statsbidrag måste de vara utformade så att de träffar rätt.

Under förra mandatperioden var jag kommunalråd i Uppsala kommun. Där kunde vi konstatera att det fanns ganska många riktade statsbidrag som förvaltningar och nämnder inte sökte. Genom att förstärka vår ekonomiavdelning och söka de statsbidrag som kommunen kunde söka ökade statsbidragen mer än kostnaden för den utökade ekonomistaben. Det är något som är svårare att göra för den lilla kommunen eller för en kommun med resursbrist. Det är ofta dyrt att vara fattig. Det gäller både den lilla människan och en kommun.

De sökbara statsbidragen för socioekonomiskt utsatta områden var viktiga för att vi i Uppsala skulle kunna göra de satsningar på stadsdelarna Gottsunda och Valsätra som vi ville göra. Statsbidraget på 16 miljoner kronor var en välkommen förstärkning till kommunens egna medel. När Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019 röstades igenom försvann dessa statsbidrag, och kommunen fick revidera sin plan och sin budget. Det visar hur viktigt det är att statsbidragen är långsiktiga, oavsett om de är generella eller riktade.

När riksdagen beslutade om den så kallade servett-skissen och därmed lade ned Delegationen mot segregation fick det stor påverkan på denna myndighets arbete, konstaterar Riksrevisionen. Myndigheten förlorade kompetens, och verksamheten stannade av. Beslutet om avveckling påverkade även de ekonomiska förutsättningarna i kommuner, regioner och hos ideella föreningar och stiftelser, eftersom det innebar att de statsbidrag som myndigheten fördelade året innan uteblev. Och även uppdragen om långsiktiga statsbidrag på sju år drogs tillbaka. Detta skriver Riksrevisionen i sin rapport. Den borgerliga kortsiktiga politiken är ett stort hot mot att riktade statsbidrag ska kunna bli långsiktiga och möjliga för kommuner och regioner att

räkna med, även om det också gäller de generella statsbidragen.

Fru talman! När Vänsterpartiet samarbetade med regeringen förra mandatperioden drev vi igenom sommarlovsstödet. Sommaren 2018 deltog cirka 76 000 barn i en aktivitet som helt eller delvis finansierades via statsbidraget för lovaktiviteter. Det visar Riksrevisionens granskning.

År 2020 fanns inte statsbidraget för lovaktiviteter, och de flesta kommuner drog ned på sina sommarlovsaktiviteter. Av de 229 kommuner som svarade på en enkät uppgav 169 att det uteblivna stödet ledde till färre aktiviteter. 17 kommuner anordnade ingenting alls. I de kommuner som anordnade aktiviteter blev flera aktiviteter i stället avgiftsbelagda, till exempel i Sorsele där kommunen införde en avgift på 500 kronor för den simskola som tidigare hade varit gratis.

De riktade statsbidragen för lovaktiviteter har varit en lyckad satsning, och det är glädjande att det finns en majoritet i riksdagen för det även i år.

Riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden är enligt Riksrevisionens granskning lyckade när de är enkla att söka och redovisa och ses som en bonus, som statsbidraget för aktiviteter, och när de är utformade för långsiktiga resultat och kommunerna själva kan avgöra hur de vill arbeta med syftet med bidraget och därmed kunna integrera det i sitt redan befintliga arbete.

De rekommendationer som Riksrevisionen lämnar utifrån sin granskning till regeringen är väl avvägda. Regeringen uttalar att den kommer att ta till sig rekommendationerna i sin utveckling av en mer strategisk styrning. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag.

Anf. 33 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Det första skälet till att jag begärde replik är att jag känner att både jag och Vänsterpartiets ledamot nog har ett behov av att göra klart vissa saker för Eva Lindh. De pengar som vi tillförde för krisåtgärder kallar Eva Lindh för riktade statsbidrag. Avsikten är att de ska fortsätta även senare men att man av budgettekniska skäl måste lägga upp dem som en krisåtgärd i de ändringsbudgetar som vi har gjort i finansutskottet. Sedan är tanken från vår sida i alla fall, från Moderaternas sida, att detta är satsningar som sedan ska fortsätta. Då syftar jag på satsningarna på äldreomsorgen. Jag tror att Ilona Szatmari Waldau delar min bedömning att detta är saker som man vill fortsätta med i framtiden. Då blir det också generella statsbidrag.

Vi har alla haft en speciell situation under pandemin som gör att vi har gjort väldigt många tillfälliga saker i dessa krisbudgetar. Vi har fattat beslut om 16–17 ändringsbudgetar, och det är klart att det är ett väldigt speciellt år. Men när Eva Lindh drar slutsatsen att detta innebär att man inför riktade statsbidrag och inte håller sitt löfte om att införa generella statsbidrag i stället tycker jag faktiskt att det landar lite fel.

Jag har också en invändning till Ilona Szatmari Waldau. Att man lägger ned myndigheter och drar in

statsbidrag innebär inte att man inte lever upp till principen om långsiktighet och att man inte vill ha generella bidrag. Om det är dåliga statsbidrag och myndigheter som man inte anser behövs måste man också kunna justera detta. Det är ett problem som vi har är att en regering kan ta beslut om att införa nya myndigheter och nya statsbidrag som vi som opposition inte tror på. Då måste vi också ha en möjlighet att ändra på det. Det tycker jag inte talar emot att man strävar efter generella statsbidrag.

Jag skulle gärna vilja höra Ilona Szatmari Waldaus syn på detta.

Anf. 34 ILONA SZATMARI WALDAU (V)
replik:

Fru talman! Jag tackar Jan Ericson för frågan. Jag tänker inte ge mig in på att diskutera en annan ledamot under ett replikskifte mellan mig och ledamoten Ericson. Det tycker jag var lite grann av ett slag under bältet på en person som nu inte kan gå in i debatten.

Däremot är Vänsterpartiets åsikt att de generella statsbidragen behöver utökas, såväl inom äldreomsorgen som inom skolan och inom många andra områden.

När det gäller myndigheten Delmos och den så kallade servettskissen, det vill säga den budget som Moderaterna och Kristdemokraterna fick igenom för 2019, blev konsekvensen att många kommuner, däribland Uppsala, på ett bräde förlorade 16 miljoner kronor. Man visste inte om de skulle komma eller inte och vad som egentligen skulle hända med de statsbidrag som man blivit utlovad när de tagits bort av tre partier som röstade för denna budget.

Det som jag sa om problemen med nedläggningen av myndigheten och vad som hände var taget direkt från Riksrevisionens granskning och som vi debatterar här och nu. Det är ingenting som jag har hittat på, utan det var taget direkt från Riksrevisionens granskning om hur det uppstod problem när det gäller att det som hade fördelats inte betalades ut när myndigheten i stället skulle avvecklas och det långsiktiga statsbidraget på sju år drogs in och de problem som skapades när en avveckling hann påbörjas innan regeringen bestämde att myndigheten skulle vara kvar och att den skulle börja betala ut igen. Detta har man fortfarande problem med eftersom man inte har kommit i kapp. Detta har skapat problem och skapar fortfarande problem för oss.

Anf. 35 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Mitt första inlägg syftade egentligen inte till att kritisera någon. Det syftade mer till att markera att man även under en kris kan sätta igång projekt genom riktade statsbidrag med avsikten att de sedan ska göras generella. Det var min poäng med detta inlägg.

Självklart får en avveckling av en myndighet effekt. Själva tanken med att man avvecklar en myndighet är att man ska spara in dessa pengar och använda resurserna effektivare. Men det är också sittande

regering som har ansvaret för att hantera en sådan avveckling på ett vettigt sätt.

Detta gjorde uppenbarligen inte dagens regering. Beslutet togs i budgeten att den här myndigheten skulle avvecklas, men sedan bestämde regeringen att myndigheten *inte* skulle avvecklas. Man motarbetade beslutet och ville inte hantera detta på ett vettigt sätt så att det fungerade för kommunerna. De delar av bidragen som skulle fortsätta att betalas ut hade man till exempel kunnat styra över till en annan myndighet när man avvecklade den här myndigheten. Så hade man gjort om man hade agerat seriöst som regering, tycker jag.

Ansvaret för att det blev rörigt hos kommunerna ligger alltså hos den sittande regeringen, inte hos dem som tog beslutet om att avveckla myndigheten. Jag tycker därför att Ilona Szatmari Waldau riktar sin kritik åt fel håll i detta. Däremot kan jag instämma i att det är olyckligt för kommunerna om de inte vet vad som händer i samband med att en myndighet avvecklas och om den verksamhet som ändå ska finnas kvar inte överförs till andra myndigheter, som tar över ansvaret. Det är så man brukar göra när man avvecklar en myndighet.

Det är alltså bara att beklaga att regeringen hanterat detta så illa.

Anf. 36 ILONA SZATMARI WALDAU (V)
replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att höra hur moderaten Jan Ericson skyller ifrån sig och skyller på regeringen för någonting som de borgerliga åstadkom genom att rösta igenom en budget som inte stöddes av den sittande regeringen, varken den som satt då eller den som sedan tillträdde. Sedan kom en period då en ny regering skulle formars och ta sina beslut, till exempel att inte lägga ned den här myndigheten. Det är ingen annan än Moderaterna och Kristdemokraterna som genom sin budget – genom ett enkelt pennstreck på en servett – lyckades se till att kommunerna under flera månader levde i ovisshet.

Vi är båda kritiska till den här regeringen, på många olika sätt, men den budget som den här riksdagen röstade igenom tack vare Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, med ett passivt stöd från Centern och Liberalerna, ställde till stora problem för såväl staten som för regionerna och för kommunerna. Man ställde till det bland annat genom att helt enkelt ta bort riktade statsbidrag och spara in på dem. Man lade ned myndigheter som hade i uppdrag att utveckla de riktade statsbidragen.

Sedan står man här och säger att det är ett misslyckande att det inte finns några långsiktiga riktade statsbidrag på rätt sätt – när det var Moderaterna själva som skapade detta kaos på den myndighet som hade uppdraget. Jag tycker att det är magstarkt av ledamoten att stå här och skylla ifrån sig.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 9 Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU11
Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen
(prop. 2020/21:160)
föredrogs.

Anf. 37 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Vi i Moderaterna står bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande. Jag yrkar dock bifall endast till reservation 2.

”Något håller på att gå sönder i Sverige.” Det var Socialdemokraternas paroll när de försökte vinna valet. Man vann valet, och sedan gick något faktiskt sönder i Sverige. Det är många som vittnar om en känsla av att tillit, förtroende och funktionalitet i det svenska samhället inte längre är vad det en gång var – och att det definitivt inte är vad vi gemensamt borde kunna begära att det ska vara. Sverige fungerar inte längre på det sätt som vi kan ställa krav på att ett välfungerande land ska göra.

Fru talman! Detta behöver vi i den här kammaren göra någonting åt. Sverige ska återigen bli ett av de länder i världen som fungerar bäst och som erbjuder sina medborgare de bästa livschanserna och de bästa möjligheterna i hela världen. För att göra det behöver vi ta tag i en lång rad svåra samhällsproblem. Det handlar om att ta tag i en brottslighet som tär på vår frihet och trygghet. Det handlar om att ta tag i ett utanförskap som göder kriminalitet och otrygghet runt om i hela vårt land. Det handlar om att ta tag i den stora spricka som har uppstått mellan storstad och landsbygd. Då måste också vi som sitter i den här kammaren göra vårt bästa och ägna vår kraft och förmåga åt att lösa de problem som Sverige har.

Fru talman! Jag är nog inte ensam om känslan att politiken har skaffat sig fel fokus. Det har varit mycket kring detaljregleringar och synpunkter på enskilda människor och deras sätt att leva men allt mindre fokus på det som är statens riktiga kärnuppgift, nämligen att skapa ordning och reda, tilltro och tillit runt om i hela vårt land. Politiken har varit fullt upptagen med att komma med fler och längre pekpinnar men allt mindre engagerad i att pressa tillbaka kriminaliteten, skapa trovärdighet bland våra myndigheter och se till att svenskar får korrekt information – liksom att människor kan leva sina liv i frihet och trygghet. Politiken behöver kort och gott vridas tillbaka till att göra sitt jobb i stället för att försöka leva människors liv åt dem, fru talman.

Ett tydligt exempel är det vi diskuterar här i dag när det gäller att ha ordning och reda i Sverige, nämligen att vi ska ha ett fungerande system för samordningsnummer – och ordning och reda i folkbokföringen, fru talman. Det är ett kärnuppdrag för staten att ha den typen av koll och kontroll, så att vi kan ha ordning och

reda i vårt land. Politiken har dock glidit bort från detta och i stället ägnat sig åt andra saker.

Det har utfärdats nästan 1 miljon, eller åtminstone 900 000, samordningsnummer. Det är mycket oklart ifall en enskild person har flera eller vem som egentligen har vilket av dessa nummer. Det uppskattas att ungefär 200 000 personer är folkbokförda på fel adress. I vardagen upplever många människor ett mycket stort obehag när de helt plötsligt upptäcker att någon annan är folkbokförd på deras adress och inte kan göra någonting åt det. Detta skapar stor oreda i samhället. Det skapar stor otrygghet för människor och omöjliggör för en rad olika myndigheter, alltifrån polis till socialtjänst, att göra sitt arbete på ett effektivt sätt i medborgarnas tjänst.

Fru talman! Moderaterna har gång på gång föreslagit att Sverige ska ta tag i dessa problem och tagit initiativ till det. Det har röstats ned av majoriteten, gång på gång. Nu är vi glada att det åtminstone ligger ett förslag på riksdagens bord som tar steg i rätt riktning, men tyvärr är det mer kosmetik än politik. Det löser inte de problem Sverige har; åtminstone löser det inte problemen fullt ut. Våra reservationer i det här betänkandet handlar om att man ska göra de åtgärder som är nödvändiga för att Sverige återigen ska bli ett tryggt land med fria medborgare där vi gemensamt kan skapa en bättre framtid. Då räcker det inte med små förändringar i system som har slutat fungera, fru talman.

Vi föreslår därför sådant som biometrisk data kring samordningsnummer, så att en person inte kan ha flera nummer och så att myndigheter med säkerhet vet vilken person som har vilket nummer.

Vi har föreslagit saker som personlig inställelse för att kunna förnya sitt samordningsnummer så att man kan råda bot på de mycket stora felaktigheter som vi vet föreligger i detta.

När det gäller folkbokföringen har vi föreslagit och avsatt medel för en regelrätt folkräkning, så att man kan återupprätta ordningen i registren och så att man vet vem som bor var.

Fru talman! Detta och många andra förslag har Moderaterna upprepat lagt på riksdagens bord, och vi gör det nu igen. Det finns alltid människor som säger att man inte löser problemen genom att få ordning i registren. Det är helt sant, fru talman – det gör man inte. Men detta är en förutsättning för att lösa en lång rad andra problem.

De brister som finns med samordningsnummer och i folkbokföringen leder sammantaget till att Sverige fungerar sämre och till att vi får sämre tillit och lägre trygghet. De leder också till att vi utsätts för en mycket obehaglig brottslighet; människor tillskansar sig bidrag och fördelar från välfärdssystemen som de inte är berättigade till.

Det handlar kanske inte bara om att man skaffar sig saker som eventuellt faktiskt hjälper den som får dem, utan det handlar också om organiserad grov kriminalitet som dränerar och tömmer våra välfärdssystem på pengar. Man tar pengar från de personer som skulle

behöva hjälpen och berikar i stället sin egen kriminella verksamhet.

Det handlar om organiserade brottslingar som håller sig undan och gömmer sig undan det offentliga. Det handlar också om socialtjänsten, som inte kan få tag på föräldrar till barn därför att de helt enkelt inte är folkbokförda där de ska vara. Det finns vittnesmål om bostadsområden där det kanske bor tio gånger fler människor än vad folkbokföringen säger, vilket givetvis skapar ohållbara problem för dessa områden och för den samhällsservice som ska finnas där.

Fru talman! Detta behöver Sverige ta tag i, för Sverige ska återigen bli ett av världens bästa länder att leva i. Det är det inte när staten har förlorat kontrollen över sina kärnuppdrag.

Genom bifall till våra reservationer här skulle Sverige ta ett stort kliv mot att återigen bli ett av världens bästa och mest välfungerande länder. Om våra reservationer avslås är risken stor att den utveckling som vi nu har fortsätter.

Anf. 38 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Propositionens titel är *Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen*. Att det behövs bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen torde stå utom allt tvivel. Riksrevisionen publicerade år 2017 en granskningsrapport där man konstaterade att ett av problemen med folkbokföringen är minskat incitament att rapportera in korrekta uppgifter till Skatteverket, bland annat på grund av problem på bostadsmarknaden. Andra skäl till felaktigheter i folkbokföringen är flyttningar till respektive från Sverige.

Riksrevisionen konstaterade också att det saknas kunskap om folkbokföringsfelens omfattning, trots att regeringen begärt att Skatteverket ska göra en bedömning av kvaliteten i folkbokföringen. Riksrevisionens slutsats var att Skatteverkets kvalitetsarbete inte bedrivs på ett effektivt sätt.

Skatteverket har uppskattat att cirka 200 000 personer är felaktigt folkbokförda i Sverige, men man medger också att det verkliga antalet kan vara mycket högre än så. Ingen vet säkert. Detta är något som bland annat jag själv redan har sagt i en interpellationsdebatt med finansministern, men det förtjänar att upprepas.

Vi har haft systemet med samordningsnummer i drygt 20 år, vid sidan om det vanliga systemet med personnummer. Ett enormt stort antal individer har kommit till Sverige och tilldelats samordningsnummer i syfte att de ska kunna fungera i samhället. Detta är ytterligare ett exempel på att massmigration inte är något enkelt för det mottagande landet.

När det visar sig att systemet med samordningsnummer bär på stora brister och att systemet har missbrukats i stor skala blir ju ärendet än mer akut. Det handlar om välfärdsbrottslighet och bedrägerier mot de svenska socialförsäkringssystemen. Det har också växt fram en ny sorts brottslighet där folkbokföringsadresser säljs illegalt i syfte att begå andra brott.

Det är därmed uppenbart att en mindre justering, som regeringen föreslår, inte kommer att räcka för att komma till rätta med de problem som nuvarande regering och tidigare regeringar har skapat.

Fru talman! Propositionen och betänkandet som nu debatteras är ett litet steg i rätt riktning, men det skulle behövas en stor och övergripande reform på området. Vi behöver flera saker samtidigt.

Vi behöver en kraftigt begränsad invandring till Sverige. Vi skulle behöva ett nettominus under över-skådlig tid för att få ordning på de problem som vi har sett växa under många år.

Vi skulle behöva en riktig folkräkning med tillämpning av biometriska data för att säkerställa exakt vilka som faktiskt bor här.

Systemet med samordningsnummer skulle behöva skrotas eller åtminstone kraftigt göras om – annars kommer vi aldrig att komma till rätta med de problem som har konstaterats beträffande folkbokföringen och det otillbörliga nyttjandet av våra välfärdssystem.

Sammantaget skulle vi med dessa förändringar ha något bättre förutsättningar att lösa problemen och förbättra förutsättningarna för korrekta uppgifter i folkbokföringen.

Fru talman! Regeringens proposition bär på en del svagheter. Den har lagts fram med en ganska bristfällig konsekvensanalys av dess följder; det finns olika exempel på detta. Bland annat förväntas regeringens proposition spå på arbetsbördan för domstolar och andra delar av rättsväsendet. Detta är naturligtvis olyckligt i det läge som vi befinner oss i, med en kriminalitet som växer i takt med det ökande antalet utanförskapsområden.

Med förslaget tillkommer en ny arbetsuppgift för flera myndigheter; det handlar om den så kallade underrättelseskyldigheten. Detta förväntas bidra till en ökad arbetsbörda för domstolarna, vilket i sin tur kommer att ta resurser från den dömande verksamheten. Inom befintliga ekonomiska ramar bedöms myndigheterna inte kunna hantera de administrativa moment som tillkommer med detta förslag.

Manuell hantering av underrättelser anser de dessutom inte att de kommer att klara av, varför ett automatiserat förfarande ställer krav på att myndigheterna utvecklar it-system som möjliggör digitala underrättelser till Skatteverket. Det verkar dock högst osannolikt att myndigheternas it-system är tekniskt konstruerade på ett sådant sätt att de lättvindigt kan anpassas till den nya ordningen före det föreslagna ikraftträdandet utan större kostnader. I den senaste budgetpropositionen valde regeringen dessutom att ignorera bland annat Skatteverkets begäran om resurser för att uppgradera sina it-system.

De konkreta förslag som Sverigedemokraterna redan har lagt fram i form av en följdmotion på denna proposition innebär att det ska krävas personlig inställelse vid beviljande och förnyande av samordningsnummer. Vi föreslår också att biometriska data ska registreras. Dessa förslag är vi naturligtvis inte ensamma om – både Moderaterna och Kristdemokraterna har

liknande yrkanden, och i betänkandet har vi två gemensamma reservationer.

Beträffande biometriska data vill utskottsmajoriteten invänta utredningen om folkbokföring och samordningsnummer. Utredningen lämnar sitt betänkande den 1 juli, och frågan om biometriska data kommer förhoppningsvis att beaktas.

När det gäller personlig inställelse menar man i stället att man förutsätter att regeringen återkommer i frågan. Det är förvisso bra att utskottets majoritet både hoppas och förutsätter detta, men det hade inte skadat med ett tillkännagivande på dessa punkter.

Avslutningsvis, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 39 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi folkbokföring och samordningsnummer. Både folkbokföringen och samordningsnumren är mycket viktiga saker, men tyvärr präglas systemen av många frågetecken och rena felaktigheter.

Det här är ett stort problem, eftersom folkbokföringen ligger till grund både för fastställandet av skatter och för utbetalningen av bidrag och andra ersättningar. Att det finns fel i folkbokföringen kan alltså innebära både felaktig beskattning och felaktiga utbetalningar av bidrag. Regeringens egna utredningar beräknar att värdet av de felaktiga utbetalningarna uppgår till 18 miljarder kronor varje år, och en betydande del av detta betalas ut på grund av oriktiga uppgifter i folkbokföringen. Det här är alltså ett mycket stort problem.

När det gäller samordningsnumren bedömer Skatteverket att över 400 000 nummer har getts till personer som inte styrkt sin identitet. Det handlar alltså om 400 000 möjliga fel av totalt cirka 870 000 samordningsnummer. Hur många faktiska fel det finns av de 400 000 numren vet vi inte, och även det är förstås ett stort problem i sig.

Problemen drabbar inte bara samhället i stort, utan de drabbar också de många enskilda människor som faktiskt behöver använda sig av samordningsnummer. Förtroendet för samordningsnumren är lågt bland både privata och offentliga aktörer, och det beror på att identitetskontrollerna som gjorts är av varierande kvalitet. Detta drabbar inte minst EU-medborgare och tredjelandsmedborgare som kan tilldelas ett samordningsnummer och sedan upplever att det inte fungerar som det var tänkt. Allt detta innebär att det är helt nödvändigt att skapa ordning och reda i systemet.

Fru talman! Regeringen har nu lagt fram förslag som ska bidra till att komma till rätta med dessa problem. Det handlar bland annat om att skyldigheten för myndigheter att anmäla misstänkta fel i folkbokföringen till Skatteverket ska utvidgas. Det handlar om att samordningsnummer ska kunna förklaras som vilande och att enskilda med samordningsnummer får en skyldighet att anmäla ändrade kontaktuppgifter till Skatteverket. Flera av de förslag som regeringen har lagt fram är bra i sig, men de är knappast tillräckliga. Det behövs fler och kraftfullare åtgärder.

Vi kristdemokrater välkomnar att underrättelseskyldigheten mellan myndigheter nu ska utvidgas. Det kommer att leda till att felet i folkbokföringen minskar. Men vi kan redan nu konstatera att denna underrättelseskyldighet måste utvidgas ytterligare, så att fler myndigheter omfattas.

Också sekretessbrytande regler behöver omfatta fler myndigheter och myndighetsavdelningar för att säkerställa tillgången till relevant information för alla myndigheter som behöver den. Till exempel bedömer Pensionsmyndigheten att deras arbete skulle bli mer effektivt om de fick bättre tillgång till Skatteverkets information.

Vi kristdemokrater vill också att den utvidgade underrättelseskyldigheten ska gälla uppgifter om personer som har samordningsnummer och inte bara inom folkbokföringen, som nu föreslås.

Förslagen som regeringen har lagt fram innebär alltså att vi tar steg i rätt riktning, men det kommer tyvärr att finnas behov av att återkomma med fler förändringar.

Fru talman! För att komma till rätta med problemen med samordningsnumren krävs det i grund och botten två saker. Dels behöver de nuvarande felet rättas till, dels behöver systemet förbättras i grunden så att dessa problem inte kan uppstå igen.

För att rätta till de nuvarande problemen med samordningsnumren, alltså att det finns 400 000 nummer som getts till personer som inte styrkt sin identitet, kräver vi kristdemokrater att hela systemet ska startas om. Alla samordningsnummer behöver därför vilandeförklaras så länge inte personerna bakom numren kan komma till Skatteverket och styrka sin identitet med en id-handling.

För att förbättra systemet i grunden krävs det bättre identitetskontroller vid tilldelning av samordningsnummer. Regeringen föreslår i propositionen att det ska göras en identitetskontroll vid tilldelning av samordningsnummer. Det är utan tvekan ett steg i rätt riktning, men detta måste vara ett absolut minimikrav. Vi anser att det dels ska krävas personlig inställelse hos Skatteverket eller en annan lämplig myndighet, dels att Skatteverket ska samla in biometriska data, till exempel fingeravtryck, vid förnyelse eller tilldelning av samordningsnummer. Det skulle vara ett effektivt sätt att motverka att en och samma person kan ha flera olika identiteter.

Tillsammans skulle dessa åtgärder kunna leda till att problemen rättas till och att samordningsnumren kan fylla den viktiga funktion som de är tänkta att göra, inte minst för EU-medborgare som vistas här. När vi har kommit till rätta med dessa problem och fått på plats nya regler för biometrisk identifiering av enskilda personer som tilldelas samordningsnummer finns det också möjlighet att göra förändringar av systemet som syftar till att förenkla för enskilda personer, till exempel att den enskilde själv ska kunna ansöka om samordningsnummer.

Utöver detta behöver den folkräkning som Kristdemokraterna och flera andra partier har krävt

genomföras. Skatteverket har uppskattat att det finns ungefär 200 000 personer som är skrivna på felaktiga adresser, och det är ett allvarligt problem. Det är nödvändigt att komma till rätta med felet i folkbokföringen för att motverka en brottslighet som årligen kostar staten flera miljarder kronor.

Fru talman! Vi har flera olika reservationer i dagens ärende. Jag står givetvis bakom allihop, men jag yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 40 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Det ska gå att lita på att informationen i våra register är aktuell och korrekt. Den här propositionen syftar till att skapa bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen och är ett led i att stärka systemet med samordningsnummer.

En viktig pusselbit för att stoppa fusk och bedrägerier med välfärdssystemen är att folkbokföringen är korrekt. Ett utökat informationsutbyte är en central åtgärd för att uppnå det målet.

I denna proposition ingår en omfattande utvidgning av myndigheters skyldighet att underrätta Skatteverket om misstänkta fel i folkbokföringen. I praktiken innebär det att nästan alla myndigheter kommer att bli skyldiga att meddela Skatteverket om de misstänker fel i folkbokföringen. Det är en stor och viktig förändring.

Underrättelseskyldigheten kommer att gälla fler uppgifter än i dag. Eftersom uppgifterna i folkbokföringen används i stora del av myndighetssfären och dessutom antas vara korrekta får fel i dessa uppgifter betydande spridningseffekter. Det gäller inte minst i förhållande till de ersättningssystem som har sin grund i bosättning.

När det gäller samordningsnummer ska det kunna förklaras vilande efter fem år från det att numret har tilldelats. Samordningsnummer infördes den 1 januari 2000 och delas ut i dag på uppdrag av en myndighet till personer som inte ska folkbokföras och är här kortare tid än ett år. Om folkbokföring sker senare kopplas samordningsnumret till personnumret i folkbokföringsdatabasen.

Vid årsskiftet beräknas omkring 76 000 av alla samordningsnummer vara äldre än fem år och blir med detta förslag vilande, om inte en myndighet eller den enskilde har kommit in med en ansökan om förnyelse av numret. En enskild som ska förnya sitt samordningsnummer kommer på nytt att behöva uppfylla kraven för att tilldelas ett samordningsnummer. Det innebär bland annat att personen måste inställa sig hos Skatteverket och styrka sin identitet.

Skatteverket kommer också att kunna förklara ett samordningsnummer vilande om det finns andra skäl för det, till exempel att Skatteverket fått kunskap om att numret har tilldelats på felaktiga grunder.

I det här förslaget skapas även en möjlighet för privatpersoner att under vissa förutsättningar ansöka om samordningsnummer. EU-kommissionen har under en lång tid tagit emot klagomål från bland andra unionsmedborgare som när de utnyttjat den fria rörligheten

upplever problem i det svenska samhället då de inte har svenska personnummer. Detta är även ett prioriterat gränshinder i det nordiska rådets gränshinderråd.

En utredning om utbetalningar från välfärdssystemen har även utrett utbetalningar till personer med samordningsnummer, och det är inte där de stora bedrägerierna mot välfärdssystemen i Sverige sker utan på helt andra vägar. Enligt samma utredning beräknas de felaktiga utbetalningarna till personer med samordningsnummer uppgå till cirka 10 miljoner eller inom ett spann på 4–19 miljoner kronor. De flesta av de bidrag som vi har i Sverige är bosättningsbaserade och kräver att man har en folkbokföringsadress och därmed också ett personnummer.

Fru talman! Regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder för att förbättra folkbokföringen. Bland annat har Skatteverket fått en möjlighet att göra besök för att kontrollera bosättning, och det är också verkställt ett återinförande av folkbokföringsbrott.

Regeringen har också infört en sekretessbrytande bestämmelse mellan folkbokföringen och skatteenheten inom Skatteverket och gett Skatteverket i uppdrag att i samarbete med ett antal frivilliga kommuner inrätta pilotprojekt för att utreda omfattningen av problemet med felaktig folkbokföring. Projektet ska också utveckla metoder och arbetssätt för att åtgärda felaktigheter. Regeringen har också tillfört och fortsätter att tillföra budgetmedel för att stärka folkbokföringen.

Många åtgärder är vidtagna i snabb takt, men mer behöver göras.

Regeringen har ju också tillsatt en folkbokföringsutredning som är klar i juli i år. Den ska bland annat föreslå åtgärder som gör att folkbokföringen i största möjliga utsträckning innehåller korrekta uppgifter och förhindrar att en person blir folkbokförd där denne inte är bosatt. Utredningen ska även föreslå åtgärder när det gäller samordningsnummer.

När det gäller förslag som motionärerna från andra partier tagit upp kommer Folkbokföringsutredningen med stor sannolikhet att behandla en del av frågeställningarna. Skatteverket har dock inte själva föreslagit någon traditionell nationell folkräkning. De säger i stället att en sådan folkräkning inte skulle bidra till att fler uppgifter i folkbokföringen blev korrekta.

Som jag nämnde pågår det redan ett projekt tillsammans med flera kommuner för att utarbeta mer riktade metoder för kontroll och åtgärder av folkbokföringen.

Att återkalla alla samordningsnummer som föreslagits skulle förmodligen skapa stor oordning. Myndigheter skulle troligtvis tvingas börja med egna nummer-serier för de individer som de behöver hålla reda på. Som framförts i debatter tidigare vill inte alla individer som har samordningsnummer själva ha det, till exempel då polisen anser att det behövs. Att förklara alla dessa samordningsnummer vilande innebär risker.

Avslutningsvis är det viktigt att systemöverskridande uppgifter i folkbokföringen är korrekta, och förslagen i denna proposition är viktiga steg på vägen.

Anf. 41 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Fake news är ett stort problem i vårt samhälle, och jag undrar på vad ledamoten Anna Vikström baserar sitt uttalande i talarstolen att myndigheter som har behov av samordningsnummer inte ska kunna få behålla dessa?

Anf. 42 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Nej, det måste vara ett missförstånd. Jag pratade om att de myndigheter som inte vill att samordningsnummer ska vara vilande kan begära att de inte ska vara vilande. De har alltså en möjlighet att begära att de ska vara kvar.

Jag kan inte tänka mig att jag har sagt det som ledamoten sa.

Anf. 43 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! I sådana fall undrar jag varför Anna Vikström är emot vårt förslag. Om Anna Vikström förstår att en myndighet som anser att ett samordningsnummer ska finnas kvar självklart ska kunna behålla detta samordningsnummer, vad är det då Anna Vikström menar skapar stor oordning med vårt förslag?

Vårt förslag är alltså att en individ som har ett samordningsnummer och som vill behålla detta samordningsnummer behöver dyka upp på myndigheten, eller på annat sätt verifiera sig, och säga: Här är jag. Det här är mitt nummer. Individen behöver också, som till exempel när man har ett pass, lämna något slags biometrisk data ifrån sig.

Detta menar Anna Vikström, med en mycket märklig politisk retorik, skulle skapa oordning. Kan Anna Vikström förklara för svenska folket vad det är som är oordning med att en individ som vill ha ett samordningsnummer behöver dyka upp, verifiera sin identitet och lämna ifrån sig någon form av verifierbara biometrisk data?

Anna Vikström står i talarstolen och anklagar oppositionen för att vilja skapa oordning. Men det är precis tvärtom. Det är det system Anna Vikström och regeringen har som skapar oordning, med 900 000 utfärdade samordningsnummer som man inte vet vem som står bakom. Det är oordning.

Anna Vikström får en chans till att reda ut vad det är som blir oordning av att den person som vill ha ett nummer behöver verifiera sin identitet och lämna ifrån sig biometriska data så att man kan säkerställa att en person har ett nummer.

Det finns dessutom inget förslag som säger det Anna Vikström hävdade, att de nummer som myndigheterna behöver ska cancelleras. Det är ett rent påhitt.

Anf. 44 ANNA VIKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Individer som vill förnya sina samordningsnummer ska givetvis få dem förnyade om de kan styrka sin identitet och om förutsättningarna för att tilldelas samordningsnummer är uppfyllda. Detta ingår i förslaget, vilket jag nämnde, och det är helt rätt.

Vad gäller biometriska data hänvisar jag till Folkbokföringsutredningen. Det är en stor förändring att

införa biometriska data, och precis som Moderaterna har föreslagit krävs det en ordentlig utredning. Om denna utredning föreslås av Folkbokföringsutredningen eller på annat sätt kan jag inte svara på.

Det är på detta sätt man ska ta sig an frågan om biometriska data. Det ställs höga krav på säkerhet, och det handlar om helt nya processer i hanteringen av alla identiteter i Sverige. Det är jätteviktigt. Därför beviljar vi inte detta nu, utan det bör komma i Folkbokföringsutredningen.

När jag talar om oordning är det möjligen inte Moderaternas förslag jag syftar på utan Kristdemokraternas, som innebär ett återkallande av alla samordningsnummer. Jag argumenterade mot deras förslag att återkalla utan möjlighet för myndigheterna att begära att de inte ska återkallas. Detta är vad jag har läst mig till. Men det kan ju vara ett missförstånd, och i så fall är det ju ganska likt det förslag som redan föreligger.

Jag tror dock att det som har framförts många gånger om att återkalla och avaktivera alla samordningsnummer, även de som begärts av polisen, skulle skapa oordning, för de behövs och finns av en anledning.

Anf. 45 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Den svenska folkbokföringen har under årtionden diskuterats, stötts och blötts. Men vi kan nog trots allt säga att Sverige i ett internationellt perspektiv har en ganska hög standard på folkbokföringen.

Vi kan också konstatera att det finns brister, vilket också har diskuterats i årtionden. Ändringar i regler kring bland annat uppgiftsskyldighet har genomförts vid ett flertal tillfällen. Precis som reservanterna i betänkandet ser Centerpartiet att det finns uppenbara brister i systemen med samordningsnummer och folkbokföring.

Fru talman! Det är självklart centralt med en fungerande folkbokföring. Och vi har stor förväntan på den särskilda utredare som ska lämna sitt betänkande redan den 1 juli 2021. Där ska förslag på åtgärder för att säkra rätt bostadsadress och att rätt personer är folkbokförda på adressen lämnas. Likaså ska utredaren föreslå åtgärder för att komma till rätta med fel i användandet av samordningsnummer.

Redan 2017 identifierade utredningen om välfärdsbrott ett antal riskfaktorer kopplade till att uppgifter som är registrerade i folkbokföringsdatabasen inte återspeglar verkliga förhållanden. Man kan undra varför dessa förslag till förändringar från regeringen kommer först nu, när regeringens egen myndighet Skatteverket dessutom har kommit med en hemställan om förändringar. Att det landar på riksdagens bord just nu, två månader innan nästa utredningsbetänkande kommer, kan vi säkert tillskriva tryck och press från oppositionen på olika sätt, via utskottsinitiativ och diskussioner.

Eftersom uppgifter i folkbokföringen förväntas vara korrekta och bland annat används som grund för myndigheters olika utbetalningar av ersättningar leder

fel i folkbokföringen till stora spridningseffekter och kostsamma felutbetalningar.

Fru talman! Det står alltså utom allt tvivel att det i Sverige förekommer och länge har förekommit fusk i bidragssystemen. En del av detta kan spåras till fusk med folkbokföring. Likaså förekommer fusk med de samordningsnummer som ges till individer som inte är folkbokförda i Sverige.

När det gäller samordningsnummer tror jag kanske inte att gemene man har någon större uppfattning om hur dessa faktiskt används. Många tror säkert att det bara är en nyanländ som får detta i stället för ett personnummer, men så är det inte riktigt.

Låt mig ta några exempel på perspektiv som vi missar om vi inte ser till helheten.

För EU- och EES-medborgare är det inte nödvändigt att ha fått uppehållstillstånd innan man startar ett eget företag. Däremot krävs antingen ett personnummer eller ett samordningsnummer. Jag ser gärna att så många EU-medborgare som möjligt väljer att starta företag i just Sverige.

Alla utlandssvenskar som har samordningsnummer skulle av förklarliga skäl ha vissa svårigheter att infinna sig fysiskt på ett skattekontor för identifiering, om så skulle krävas.

Gränsplandare som betalar inkomstskatt i Sverige har samordningsnummer, liksom de sjömän som jobbar på svenska fartyg.

De tiotusentals utländska stugägarna i Sverige har ett samordningsnummer.

Åtgärder för en enskild grupp kan vara försvarbara, men ser man till helheten skulle åtgärden att komma till ett skattekontor för identifiering för alla som i dag har ett samordningsnummer kanske vara både för mycket och inte särskilt träffsäkert.

Fru talman! För mig och Centerpartiet är det viktigt att vi stegvis kan genomföra åtgärder som ger effekt samtidigt som vi också tar hänsyn till hur samordningsnummer faktiskt används. Detta är en så pass viktig fråga ur många perspektiv att jag tycker den behöver en ordentlig analys. Vi vill alla komma till rätta med problemen kring samordningsnummer. Debatten är inte kring målen utan kring medlen.

När det gäller medlen lyfts ganska ofta frågan om ny folkräkning upp i debatten. Det är givetvis bra, men vi ser en del problem med det sätt på vilket forna tiders folkräkning skedde, genom att fysiskt kontrollera vilka som bor på en adress. En person som är felaktigt folkbokförd kanske inte ens skulle öppna dörren. Att gå runt och knacka dörr är en högst tveksam åtgärd som troligen skulle kosta enorma summor utan ett godtagbart resultat.

Även andra sätt att genomföra kontroller har sina givna problem. Skulle personer som lurar till sig sjukpenning glatt uppge ärliga svar på en enkät? Vi ser inte detta som särskilt troligt. Dock är det av största vikt att vi kommer fram till vika metoder som kan användas för att komma till rätta med de problem som finns med välfärdsfusk och felaktig folkbokföring.

Därför är det positivt att det i budgeten för 2021, som förhandlats fram av Centerpartiet tillsammans med Liberalerna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, finns medel avsatta för ett pilotprojekt i vissa utsatta områden, där Skatteverket ska genomföra åtgärder för förbättrad folkbokföring. Vi instämmer i åsikterna i det särskilda yttrande som Liberalerna har lämnat.

Fru talman! I dag är det heller inte olagligt att vara hemlös i Sverige. Socialstyrelsen bedömer att cirka 33 000 individer är hemlösa. Och Skatteverket har tidigare gjort kartläggningar som visar att uppemot 90 000 studenter är felaktigt folkbokförda. Det går inte att under rådande lagstiftning kräva att få komma in och se vilka som befinner sig i bostaden för att genomföra en folkräkning. Mycket skulle kanske gå att åtgärda med ny lagstiftning, om man är beredd att sänka kraven på integritet för den enskilde medborgaren. Men där är vi inte riktigt ännu.

Fru talman! Det är bra att vi nu tar mått och steg för mer korrekthet när det gäller samordningsnummer. Vi måste naturligtvis återkomma med fler förslag för att komma till rätta med de 18 miljarder kronor som försvinner i fusk. Med all sannolikhet behöver vi göra det redan under hösten.

Anf. 46 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Helena Vilhelmsson för erkännandet att propositionen inte hade legat på riksdagens bord om det inte hade varit för Moderaterna med flera partiers frenetiska arbete för att försöka återskapa någon form av ordning och reda i systemen. Där tror jag att Helena Vilhelmsson har helt rätt.

Motståndet från framför allt Socialdemokraterna har varit kompakt i dessa frågor. Det spekuleras mycket om vad det beror på. Många gör bedömningen att det beror på att man har väldigt stora problem i sina socialdemokratiska skyltfönsterskommuner, såsom Borlänge och Malmö, där det har varit en enorm slapphet med försörjningsstöd och så vidare. Man vill inte att detta kommer upp till ytan och synliggörs.

Tyvärr har Helena Vilhelmsson och Centerpartiet också motverkat att olika typer av åtgärder ska komma på plats. Precis som i min föregående frågeställning måste man börja invända mot de olika påståenden eller myter som sprids för att man inte vill ta tag i problemet.

Först och främst tror jag, när det gäller att utländska sommarstugeägare behöver verifiera sin identitet, att det nog är värt det för att komma till rätta med de stora problem som Sverige har. Jag lider inte nämnvärt med de tyska familjer som behöver dyka upp hos en myndighet och verifiera vilka de är för att vi ska kunna stoppa den mycket grova kriminalitet som vi har.

Helena Vilhelmsson talar om enkätsvar, knacka dörr och sådana saker, varför hon nu tror att exakt de metoderna skulle användas. Varför skulle man nöja sig med det? Har Helena Vilhelmsson en föreställning om att det är så Skatteverket jobbar när de gör tillsyn på till exempel företag – att de knackar på och frågar ”hej,

har ni fuskat med skatten?” och sedan går därifrån om de får ett nej? Varför sprider Helena Vilhelmsson en sådan bild? Det är ju inte så vi arbetar för att komma till rätta med problem.

Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Wykman, för frågan eller begäran om förtydligande!

När det gäller debatten om välfärdsbrott och folkbokföring har det varit en het fråga, och det har förekommit debattartiklar och diskussioner. Moderaterna med flera partier hävdar, ibland med emfas, att en ny folkräkning är vad vi behöver. Ja, Centerpartiet håller med om det, men frågan är på vilket sätt man gör den.

Det som jag menade i mitt anförande var att det sätt som man gjorde det på tidigare, för länge sedan, kanske inte funkar i dag. Den senaste tiden har man, såvitt jag förstår, jobbat på det sättet att man gör nedslag i register, samkör dem, kollar om det stämmer och så vidare. Det är också därför jag gissar att vi under åren har gett Skattemyndigheten bättre mandat att faktiskt kontrollera vad man kommer fram till och att göra hembesök, för där det visar sig att det finns brister ska åtgärder kunna genomföras.

Som det framstår ibland i debatten, att man ska göra en folkräkning och knacka på alla dörrar, tror vi inte på. Jag hänvisar återigen till det pilotprojekt jag nämnde. Där tror jag att man kan göra en mix av detta: göra registernedslag och knacka på, genom att man talar om att man ska komma. Jag hörde att ledamoten sa att jag tror att det är så det kommer att ske. Återigen: De som inte har rent mjöl i påsen kan se till att vara borta den dagen. Men låt oss göra testet på en geografiskt avgränsad plats och dra erfarenheter för att sedan skala upp det. Detta förväntar jag mig att pilotprojektet ska utmynna i.

Anf. 48 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Moderaternas förslag är tydligt när det gäller att Skatteverket tillsammans med Migrationsverket, polisen och andra berörda myndigheter ska kunna arbeta effektivt, synkroniserat, vetenskapligt och så vidare. Jag tycker inte att det är en bra attityd som Helena Vilhelmsson har när hon står och beskriver det som att man skulle knacka på eller skicka ut en enkät och om personer då inte är hemma eller bara inte svarar skulle myndigheterna inte göra mer. Men det kanske säger någonting om Helena Vilhelmssons förväntningar på de socialdemokratiskt styrda myndigheter som vi nu har fått i landet.

Det är inte alls så det fungerar. Människor är också ohyggligt trötta på politisk retorik av det slag som låter ungefär som att Moderaternas förslag skulle bygga på att vi ska skicka ut en enkät, och ifall folk då svarar fel på den gör man ingenting, och om folk inte är hemma när man knackar på slutar det där. Det är inte så vi arbetar. Hela det politiska samtalet blir så infantilt när man tillskriver sina politiska motståndare den typen av uppfattningar.

Det står tydligt i våra förslag att vi uppmanar myndigheter att arbeta till exempel utifrån en riskbedömning i detta, precis som man gör vid övrig skattetillsyn. Det här kan våra myndigheter givetvis. Skatteverket har själva skrivit ett långt förslag på Dagens Nyheters debattsida om hur man skulle kunna göra den typen av arbete.

Det här handlar om att vi föreslår att man ska göra ett sådant arbete. Helena Vilhelmsson har varit emot det. Vi har avsatt en halv miljard i budgeten för att myndigheten ska ha pengar för att göra det. Helena Vilhelmsson har inte velat rösta för en budget som ger myndigheterna de pengarna.

Det här kokar ned till riktiga saker. Vi har allvarliga problem i Sverige. Låt oss inte göra diskussionen alltför dum.

Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag måste korrigera ledamoten Wykmans påstående om att vi har varit emot det här arbetet. Det stämmer inte. Jag sa i mitt anförande att det inte är målen utan medlen vi är oeniga om.

Om det är på det sättet att ledamoten uppfattar det som infantil attityd – jag vet inte hur ledamoten uttryckte det – ber jag om ursäkt för det. Men det rör sig också om hur bland annat Moderaterna har fört debatten tidigare. Det handlar om varför det är viktigt att och på vilket sätt man ska göra en folkräkning.

Jag hävdar återigen att vi har landat i ett bra sätt. Det är inte så att vi har varit emot förslagen per se. Vi har jobbat på ett annat sätt i budgeten. Återigen, vi har sett till att det kommer att genomföras ett pilotprojekt. Det som blir bra i det kommer vi att skala upp. Det hoppas jag att vi kan göra på bästa sätt, tillsammans med bland andra Moderaterna.

Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Vi debatterar betänkande SkU11 om säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen. Jag vill börja med att säga att vi ställer oss bakom utskottets förslag.

Jag vill bara förtydliga vad samordningsnummer är. Det är en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige. Syftet är att myndigheter och andra samhällsfunktioner ska kunna identifiera personer även om de inte är folkbokförda i Sverige. Samordningsnummer tilldelas i dag när en myndighet begär det från Skatteverket. Det begärs när myndigheten behöver ett nummer för att undvika personförväxling eller för att utbyta information om personen med andra myndigheter och organisationer.

I betänkandet finns det förslag på en rad förändringar för att folkbokföringen ska innehålla korrekta uppgifter. Till exempel införs en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig. Det handlar om att minska risken för fusk och brott.

I fråga om samordningsnummer föreslår man bland annat att tillstyrka att samordningsnumret är en identitetsbeteckning, för att höja samordningsnumrets status så att personer som har behov av det inte möter onödiga hinder vid kontakt med till exempel vården.

Ett problem som vi från Vänsterpartiet har lyft fram genom att föreslå ett utskottsinitiativ är den förändring som infördes när folkbokföringslagen skrevs om 2018. Regeringen menade då att förändringen skulle leda till att man skulle komma åt den organiserade brottsligheten, handeln med svartkontrakt och människor som fuskar med bidrag. Det skulle ske genom att kriminalisera dem som folkbokfört sig på fel adress. Det är ett brott som kan leda till upp till två års fängelse.

Men lagen har visat sig vara ineffektiv. Den drabbbar inte den organiserade brottsligheten eller bidragsfuskarna, och den får ingen effekt när det gäller svartkontrakten. Den grupp som däremot drabbas är de hemlösa, redan utsatta personer. De har nu gjorts till kriminella och riskerar att få sina liv förstörda till följd av detta. Av de hittills 127 åtal som väckts sedan lagändringen trädde i kraft är 50 mot hemlösa. Endast 11 är mot bidragsfuskare. För resten fanns det koppling till antingen en hotbild mot personen i fråga, till en separation eller till en skilsmässa. I några fall var det knutet till andra typer av brottslighet. I stället för att underlätta för personer som behöver stöd för att komma på fötter leder detta alltså till att de straffas.

Dessutom väntar ett oerhört ojämnt rättssystem. Jag vet inte om ni har haft möjlighet att läsa Hem & Hyras granskning av folkbokföringsbrotten. Det är egentligen absurt. I en av artiklarna följer man två rättsfall. Det ena gäller fastighetsmiljardären från Balder och fastighetskoncernens vice vd, som skrev sina barn och sig själva på Balders huvudkontor, trots att det aldrig var tänkt att de skulle bo där.

Det andra fallet handlar om industriarbetaren Emelie och hennes ex, Erik. Emelie skulle studera utomlands, och för att exet skulle få underhållsbidraget under tiden måste barnen skrivas hos honom. Men i de här tiderna, då folk saknar boende och måste hyra rum, hyra i andra hand och så vidare, händer det ganska ofta att man inte får skriva sig på adressen där man bor. Barnen fick alltså skrivas på fejkadresser.

Ni kanske kan gissa i vilket av fallen man hade tillgång till jurister och i vilket man inte hade rätt till offentlig försvarare. Ni kan säkert också gissa vilka som gick fria och vilka som dömdes. Ja, det var industriarbetaren och hennes ex. De fick tillsammans betala böter på 24 500 kronor.

För att få rimlighet i detta krävde Vänsterpartiet att regeringen skulle komma med en lösning så att hemlösa och personer som inte har ägnat sig åt bidragsbrott inte ska åtalas. Endast Kristdemokraterna ställde sig bakom.

Fru talman! Jag sitter egentligen i näringsutskottet och hoppar i dag in i skatteutskottets debatt. I går ställde vi oss tillsammans med alla de andra partierna bakom ett utskottsinitiativ angående statligt stöd till

företag. En del i förslaget handlar om proportionalitet, det vill säga att företag som kanske har lämnat in en mindre, felaktig uppgift eller kanske har lämnat in information en dag för sent inte ska straffas genom att hela det statliga stödet dras in, även när en del av det redan har betalats ut. Man menar att en sådan ordning framstår som mer långtgående än vad som behövs och att den inte står i rimligt förhållande till det avsedda resultatet och de olägenheter som kan antas uppstå för företagen som redan är i en ekonomiskt utsatt situation i pandemin.

Varför tar jag upp det här, fru talman? Jo, för att jag önskar att rimligheten också fanns i fråga om redan utsatta grupper såsom hemlösa.

Anf. 51 GULAN AVCI (L):

Fru talman! Jag vill börja i en annan ände i den här debatten. Det är nämligen så att jag i grunden är banktjänsteman men för närvarande är tjänstledig från mitt jobb på banken för att kunna utföra mitt riksdagsuppdrag. Jag har ganska mycket erfarenhet av att hantera samordningsnummer och inte minst LMA-kort från de olika bankrelaterade ärenden jag behövt handha genom åren.

Problemen med samordningsnummer fanns långt före den stora flyktingvågen till Sverige 2015. Det är väldigt viktigt att understryka detta. Systemet har haft väldigt många avigsidor under väldigt många år. Det här har givetvis bidragit till byråkratisk komplexitet för företag, myndigheter och så vidare, men också till en ganska stor rättsotrygghet för individen. Det har bidragit till att exempelvis återvändande utlandssvenskar haft svårt att utföra olika ärenden. När man inte haft kontroll över systemet har det också givetvis kunnat bana väg för olika typer av välfärdsbrott. Det är självklart att det är en ohållbar situation som behöver hanteras.

Fru talman! Jag tror att vi ändå måste klara av att ha två tankar i huvudet samtidigt när vi debatterar detta betänkande, eftersom det finns ett antal olika perspektiv att utgå från. Det ena handlar om det som jag nyss nämnde: de byråkratiska problem och hinder som finns inbyggda i systemet. Det andra handlar givetvis om de utlandssvenskar som möter problem, men också om gästarbetare som kommer till Sverige. De får inte öppna bankkonton alla gånger. Det innebär att de inte får sina löner utbetalda och att arbetsgivare håller inne lönerna. Det här skapar ett enormt lidande för de arbetstagare som kommer till Sverige, och det perspektivet tycker jag att vi måste ha i huvudet när vi diskuterar detta ärende.

Systemen med personnummer och samordningsnummer har mycket stark förankring i det svenska samhället. De är direkt kopplade till vårt existensberättigande som individer och är en förutsättning för att vi ska kunna använda många av de tjänster som finns men också ha tillgång till hela välfärdssystemet. Självklart är det en styrka för det moderna samhället att vi har kunnat gå före i den tekniska utvecklingen och att vi har rättssäkra system. Men det finns givetvis avigsidor.

Det skapar sårbarhet och öppnar för välfärdsbrott och identitetskapningar. Av den anledningen är det viktigt att vi stärker rättssäkerheten kring systemet med identitetshandlingar.

Lite beroende på vilken ingång man har i debatten öppnar detta betänkande givetvis upp för olika ingångar. För oss liberaler handlar det återigen om kampen mot utanförskapet och kampen mot de parallellsambhällen som har skapats i socialt utsatta områden. Av den anledningen har vi drivit igenom ett flertal förslag för att förbättra integrationen.

Det handlar om språkstest och samhällstest för medborgarskap och om obligatorisk språkförskola. Det handlar om att vi har stärkt skolan med viktiga resurser. Det handlar om kampen mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Det handlar om att stötta organisationer som arbetar för en bättre integration och inte minst de organisationer som jobbar för kvinnors rättigheter i våra utsatta områden. Vi vet att jämställdheten i dag inte fullt ut når många av de områden där kvinnor hamnar bakom majoritetssamhällets paraplyskynken och tvingas leva med ofrihet på grund av att vi inte klarat av att fullt ut säkerställa att rättssäkerheten finns även i de här områdena.

I propositionen föreslås vissa åtgärder för att skapa bättre förutsättningar för att folkbokföringen ska innehålla korrekta uppgifter samt åtgärda brister i systemet för samordningsnummer. Det är ett nödvändigt steg för att rätta till de brister som föreligger i myndigheters kontroll av vilka som får vistas i Sverige, vilka som har legal rätt att bo här och var människor faktiskt bor.

Detta problem illustreras kanske som tydligast av att Skatteverket i dag uppskattar att 200 000 personer är inskrivna på felaktiga adresser, vilket också andra talare före mig har påtalat, och att cirka 400 000 av de drygt 870 000 samordningsnummer som utdelats getts till personer som inte kunnat styrka sin identitet. I regeringens egna beräkningar har man kommit fram till att cirka 18 miljarder årligen betalas ut på grundval av inkorrekta uppgifter i folkbokföringen.

Det här skapar problem för samhället på flera sätt och utnyttjas till allt från felaktiga välfärdsutbetalningar till otillåten handel med hyreskontrakt och handel med adressuppgifter. Detta är allvarlig brottslighet som vi måste ta itu med. Det är ett ansvar som alla vi partier i det här huset har att hantera. Inget av det som nu händer i samhällsutvecklingen kommer att minska det utanförskap som i dag finns i hela landet i socialt utsatta områden.

Det är mot denna bakgrund som Liberalerna i budgetpropositionen för 2021 säkerställt att det finns förutsättningar för en förbättrad folkbokföring i utsatta områden. Vi vill att detta lägger grunden för en folkräkning i utsatta områden, och vi välkomnar att fler partier har anslutit sig till detta. Vi ser också på sikt nödvändigheten av att vi får till en nationell folkräkning, eftersom en sådan senast gjordes för 30 år sedan. Men våra förslag är ett viktigt steg i rätt riktning.

Nu vill vi invänta – jag tycker att det är viktigt att betona det – den utredning som just nu ser över hela

systemet med samordningsnummer och ska lämna sina förslag den 1 juli. Man bör invänta den utredningen, för det kommer sannolikt att komma ett antal fler förslag som inte minst kan tänkas gå i oppositionens riktning.

Att vi antar den här propositionen i dag innebär inte att alla problem kommer att lösas. Men det är ett viktigt steg i rätt riktning. Jag tycker också att det är viktigt att avvakta och se på det pilotprojekt som Skatteverket nu driver vad gäller folkbokföringen. Vi alla har all anledning att så småningom återkomma till hur vi ytterligare kan stärka systemet med samordningsnummer för att säkerställa både rättssäkerhet och att samordningsnummer inte hamnar i fel händer.

Vi i Liberalerna har lämnat ett särskilt yttrande. Jag är glad att även Centerpartiet tycker att det yttrandet är bra.

Det här är viktiga steg. Vi stöder detta från Liberalernas sida, men mer behöver göras. Vi kommer att återkomma. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 52 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Korrekt folkbokföring är av största vikt, liksom systemet med personnummer och samordningsnummer. De flesta kanske inte tänker på de här frågorna dagligdags, men att detta fungerar har väldigt stor betydelse i vardagen. Att kunna identifiera sig är en förutsättning för att klara av många enkla vardagsbestyr. För svenska medborgare är personnumret något väsentligt som framgår av id-handlingar som pass och körkort.

Samordningsnummer finns för människor som inte är folkbokförda i Sverige. Det kan vara unionsmedborgare eller personer från tredjeländ. Det kan exempelvis vara personer som har sommarboende i Sverige. De behöver då samordningsnummer om de är i Sverige med en viss regelbundenhet eller under någon längre period.

Det behöver dock finnas en säkerhet och kontroll över systemet. De förändringar som föreslås i propositionen i dag gör att vi får en bättre kontroll. Bland annat blir alla myndigheter skyldiga att rapportera in felaktigheter till Skatteverket. Nummer som är äldre än fem år gamla blir vilande om inte den enskilde eller en myndighet ansöker om förlängning. Det blir också en möjlighet att ansöka om samordningsnummer för den enskilde. Man måste också styrka sin identitet hos Skatteverket för att kunna få ett samordningsnummer.

Fru talman! Parallellt med det som vi beslutar i dag jobbar en utredning. Den har suttit ett tag och kommer snart att bli klar att lämna förslag för att förbättra systemet ytterligare. Sannolikt kommer kammaren framöver, fru talman, att få ta ställning till fler förändringar.

Detta kommer att bli en nystart för systemet. Sammantaget kommer det att göra att systemet med samordningsnummer blir mer användbart och dessutom säkrare. Det blir helt enkelt bättre. Med detta yrkar jag bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 10 Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU24
Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer (prop. 2020/21:97)
föredrogs.

Anf. 53 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkandet *Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer*. Med andra ord ska energiskatt tas ut med 100 procent av den generella nivån för bränslen som förbrukas för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet samt i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Sammanfattningsvis: Svenska företag ska betala mer i energiskatt.

Moderaterna anser att regeringens förslag är dåligt och ska avslås. Anledningarna är flera. Först och främst är det direkt oansvarigt att mitt under en pandemi försämra villkoren för svenska företag. Våra företag verkar i en global kontext. Ökade kostnader gör att de förlorar konkurrenskraft och i värsta fall slås ut.

Deras plats intas då av andra företag, vilkas produktion sällan är lika miljövänlig. Det är ett attraktivt investeringsklimat och stark konkurrenskraft som leder till såväl effektiviseringar som användande av mer miljövänlig teknik, inte skattehöjningar.

Det är förvånande att regeringen valde att lägga fram förslaget, och det är beklagligt att så många partier är för förslaget, inte minst med tanke på att de flesta av remissinstanserna är mycket kritiska.

De flesta remissinstanserna, inklusive den statliga myndigheten Tillväxtverket, har påpekat den bristande konsekvensanalysen. En berättigad fråga är vilka faktagrunderlag som ger regeringen fog att konstatera att företagen är berörda endast i en begränsad omfattning.

Vem är mest lämplig att bedöma vad som är begränsad omfattning? Jag är övertygad om att det är företagen själva. Ett exempel: Enligt Svemin, branschorganisationen för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige, är en stor del av gruvorna och företagen berörda av förslaget. För vissa företag i branschen innebär regeringens förslag ökade kostnader på miljardbelopp redan nästa år. Ett annat exempel är skogsindustrin där exportvolymerna minskar snabbt när priset ökar, vilket ökade skatter utan tvekan leder till.

Fru talman! En annan invändning är att förslaget inte är kostnadseffektivt. En uppskattad utsläppsminskning på 33 000 ton till en kostnad för företagen på 570 miljoner kronor är inte det minsta effektivt. Utsläppsrätter för 33 000 ton till ett pris på cirka 25–30 euro per ton kostar under 10 miljoner kronor.

Det är bara att beklaga att en majoritet i utskottet har valt att ställa sig bakom förslaget. Förutom att det

är skadligt för svenska företags konkurrenskraft är tidsramen för införandet alltför snäv. Ingen hänsyn har tagits till konkurrensutsatta branscher med stora investeringar och långa investeringscykler. Det är inte så att företag har möjlighet att på ett halvt år byta ut dyra maskiner. Med regeringens förslag riskeras att det blir utslagning i stället för omställning.

Fru talman! Energiskatten har historiskt varit fiskal men gradvis fått en alltmer resursstyrande karaktär, enligt regeringen. Jag tycker att energiskatten fortfarande i högsta grad är fiskal. Redan i dag arbetar företagen hårt för att minska sin energianvändning och sina kostnader för detta. Det behövs därför inte en resursstyrande extra skattepåлага.

Företagen vill minska sin användning av fossilbränslen och bli fossilfria. Det pågår många projekt om ersättning av fossila bränslen med elektrifiering. Vårt är att påpekas är att elektrifiering kräver tillgång till el, och regeringen gör allt som står i dess makt för att Sverige ska lida av elbrist. Ett exempel är att välfungerande kärnkraftsreaktorer stängs ned.

Utvecklingen av ny teknik kräver också resurser. När regeringen tar ut mer skatt blir resurserna för forskning och utveckling mindre. Skattepålagor är knappast en bra metod att stimulera investeringar i ny teknik eftersom investeringsutrymmet därigenom minskar.

En väl fungerande marknadsekonomi, med så lite statlig inblandning som möjligt, har visat sig helt oslagbart som system när det gäller att värna om miljön, bland annat genom att stimulera utveckling av och investeringar i miljövänlig teknik.

Syftet med förslaget är gott, att öka incitamentet för effektivare energianvändning, men sättet som regeringen har valt är fel. Det sägs att vägen till helvetet – ursäkt, fru talman – är täckt med goda föresatser. Goda föresatser i miljöns namn, som har slutat med försämringar för företagen, jobben och miljön, har blivit något av regeringens signum. Det är för att verkligheten alltid trumfar symbolpolitiken. Plastkasseskatten och avfallsförbränningsskatten är två mycket talande exempel.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 54 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! På ett snarlikt sätt som när en grupp resenärer på en perrong bevitnar hur ett snabbtåg rusar förbi har vi blivit varse hur regeringens miljöpolitik dundrar fram. Det är nog många som känner att det där tåget varken vill, kan eller ska jag kliva på.

Regeringen går fram på olika områden med föreslagna skattehöjningar på sådant som man bedömer är negativt för miljön – detta trots en i många fall i stort sett utebliven miljönytta.

Den här gången gäller det bränslen som förbrukas vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet, fordon undantagna, samt i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Även bränslen som förbrukas för framställande av värme eller kyla till dessa verksamheter berörs av dessa

skattehöjningar. Detta är ytterligare områden som nu har hamnat i skottgluggen för Sveriges regering.

Fru talman! Men även om regeringen systematiskt avfyra miljöpolitiska raketer mot egentligen alla tänkbara måltavlor lyser ett logiskt och konsekvent förfarande också denna gång med sin frånvaro. Man har av någon anledning i propositionen valt att inte inkludera bränslen för skepp eller båt – varför är oklart.

Eftersom de flesta företag som drabbas av denna skattehöjning är verksamma inom jord- och skogsbruk kan man undra om regeringen har riktat in sig på att sänka svenskt jordbruk.

Fru talman! I dessa pandemitider har vi blivit smärtsamt medvetna om vår sårbarhet och vad konsekvensen kan bli när man hela tiden förlitar sig på att gränser står öppna och varuflöden fungerar. I den kris vi befinner oss nu kan varor fortfarande flöda relativt obehindrat över landsgränser. Vi har tack och lov hela tiden haft mat på borden och i affärerna, även om det darrade till lite i början när man började hamstra toalettpapper, febernedsättande mediciner, konserver och torra livsmedel av rädsla för att det skulle ta slut.

När det gällde skydds- och sjukvårdsutrustning var det värre. Vi hade avvecklat våra beredskapslager, och det var först långt in i pandemin det fanns tillräckligt med skyddsutrustning för att möta behoven.

Hur ska vi förbereda oss för nästa kristid? Vem vet vad som väntar nästa gång? Kanske inte varuflödena kommer att fungera alls? Hur får vi mat på borden när affärernas hyllor gapar tomma och det inte finns några nya varor att fylla på med?

Fru talman! På MSB:s egen hemsida krisinformation.se skriver man att krisberedskap handlar just om att förbereda sig på det oväntade. Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel har nu sjunkit till mindre än 50 procent. Jag tror att vi alla här inne egentligen vill öka den, men det gör man faktiskt inte genom att dra undan förutsättningarna för svenskt lantbruk att odla matvaror i vår kalla del av världen.

Redan här måste vi tillåtas tvivla på vilket förtroende vi kan förväntas ha för regeringens skattepolitik. Vi har sett det flera gånger tidigare: ett nyckfullt förhållningssätt där logiska principer bryts. Höga nominella skatter med nedsättningar för konkurrensutsatt industri har varit en fungerande princip, som regeringen alltmer tenderar att lämna.

Nu har vi en jordbrukssektor som redan är i ett ansträngt läge och som har gjort sina beräkningar för att få verksamheten att gå runt. Och plötsligt drar regeringen undan mattan.

Fru talman! Pandemin har också lett oss till en situation där många företag riskerar att gå i konkurs och arbetslösheten skenar. Att regeringen då går fram med en miljöpolitik som ytterligare straffbeskattar fundamentala delar av ekonomin så att den ekonomiska återhämtningen riskerar att bli långsammare än nödvändigt är svårt att förstå.

Den föreslagna skattehöjningen riskerar dessutom att leda till minskad svensk produktion och flytt av produktion utomlands, vilket leder till ökat behov av

import av varor med många gånger sämre miljö- och klimatprestanda samt till mer transporter.

Vi sverigedemokrater menar att Sverige i stället egentligen borde öka produktionen av svenska och miljövänliga produkter. Miljöaspekten bör därför inte bli en förevändning för att ytterligare försvaga Sverige, utan tvärtom.

Fru talman! Men det är uppenbart att detta egentligen inte handlar om en miljövänlig politik, då energiskatten främst är fiskal och inte miljöstyrande. Poängen med denna åtgärd verkar därför tämligen oklar. Verksamheter som förorsakar de allra största utsläppen kommer fortfarande att vara undantagna, eller så ingår de redan i EU:s utsläppshandelssystem. De större svenska företag som berörs kommer därför sannolikt att sälja eller flytta sina utsläppsrätter till andra länder, och därmed påverkas inte de europeiska eller globala utsläppen i någon nämnvärd utsträckning av förslaget.

Däremot är de flesta företag som kommer att drabbas av dessa höjda skatter småföretag i jordbruks- och skogsbrukssektorn, som många gånger måste producera värme till sina anläggningar för att få grödorna att växa. Det kan inte vara obekant för regeringen att vi bor i ett nordligt land som är betydligt kallare än länderna i Central- och Mellanuropa och där grödorna växer betydligt långsammare än de gör där.

Återigen föreslår regeringen skatthöjningar som främst slår mot småföretagare och verksamheter på lands- och glesbygd. Just detta verkar stundom vara ett genomgående tema i regeringens skattepolitik.

Fru talman! Samtidigt vet vi att Sveriges koldioxidutsläpp är mycket låga i en internationell jämförelse, både räknat per capita och för landet som helhet. År 2019 var Sveriges utsläpp av koldioxid 1,3 promille av världens samlade koldioxidutsläpp, och i utsläpp per capita ligger Sverige på plats fyra från botten bland OECD-länderna. Det är alltså ungefär samma placering som när det gäller arbetslösheten i EU, fast i en positiv bemärkelse. Och lägg märke till att vi har våra låga utsläpp inte tack vare nuvarande regering, utan kanske trots denna, då de beror på att vår elproduktion i huvudsak i dag kommer från koldioxidfri vattenkraft och kärnkraft.

Fru talman! Regeringen beräknar att förslaget vi debatterar i dag kommer att minska Sveriges koldioxidutsläpp med 33 000 ton. Det är ungefär 1 promille av den mängd vi ska minska utsläppen med mellan 2005 och 2030. Det är kanske inte en försumbar mängd koldioxid, men med hänsyn till den blygsamma miljönyttan lämnar regeringen med sitt val av tidpunkt för förslaget och dess snabba införande alldeles för kort tid för de drabbade företagen att ställa om.

Däriigenom förorsakar man större skada för näringslivet än vad som hade varit nödvändigt. Av denna anledning anser vi att propositionen bör avslås i sin helhet.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 55 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Riksdagen har tidigare antagit målet att Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005. Det är inte många år kvar nu.

För att nå målet krävs en omställning av energianvändningen. I syfte att öka incitamenten att påskynda omställningen föreslår regeringen att den befintliga nedsättningen av energiskatt på bränsle som förbrukas för uppvärmning eller drift av stationära motorer i vissa sektorer fasas ut. Åtgärden förväntas också bidra till att minska användningen av fossila bränslen, vilket för oss närmare klimatmålen.

Förslaget innebär rent konkret att full energiskatt ska tas ut av den generella nivån för bränslen som förbrukas för annat ändamål än drift av motordrivna fordon vid tillverkningsprocessen i industriell verksamhet och i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- eller vattenbruksverksamhet. Det ska inte heller ske någon återbetalning av energiskatt för bränslen som förbrukas för framställning av värme eller kyla som levererats för de nämnda ändamålen.

Förslaget gäller inte drift av motordrivna fordon i de berörda verksamheterna eller bränsleförbrukning i skepp och båt. Skattebefriad bränsleförbrukning inom stålindustrin och gruvindustrin eller vid framställning av energiprodukter berörs inte heller av förslaget.

Förändringarna ska genomföras i två steg med en minskning av skattenedsättningen från 70 procent till 35 procent den 1 juli 2021 och sedan ett helt slopande av skattenedsättningen den 1 januari 2022 – detta för att skapa förutsägbarhet och för att ge tid till anpassning.

Fru talman! Förslaget är inte en nyhet som kom i dag. Redan i budgetpropositionen för 2021 aviserades förändringen av regeringen. Vad som däremot är intressant i dagens debatt är de reservationer som redan har tagits upp här i talarstolen före mig. Både Moderaterna och Sverigedemokraterna yrkar avslag på förslaget. Jag vill uppmärksamma alla på ett mönster som är väldigt tydligt för den som följer skattedebatterna i riksdagen: Det är regel snarare än undantag att dessa två partier yrkar avslag när det handlar om förslag med syfte att nå miljö- och klimatmålen. Det får mig att fundera på vad Moderaternas och Sverigedemokraternas egentliga inställning är till Sveriges klimatmål.

Framför allt gäller det Sverigedemokraterna, som går emot varje politiskt förslag för klimat och miljö och som samtidigt aldrig har några egna förslag till lösningar. De är motståndare till förslag som egentligen är rätt vedertagna för att nå målen för energiomställning och klimat, mål som sannolikt inte är tillräckliga men som säkerligen är nödvändiga – för vi skulle i sanningens namn behöva ha djärvare förslag. Men i stället för att gå med i kampen för att rädda vår planet stretar de systematiskt emot de förslag som läggs fram.

I sina motioner hänvisar de bland annat till att vi inte bör genomföra det här förslaget med hänsyn till covid-19-pandemin. Vem vet vilken kris som väntar nästa gång? frågar Eric Westroth här i kammaren i dag.

Ja, forskare vet, och de varnar oss för en klimatkris. Barn som strejkar vet, och de manar oss politiker att agera. Ändå vill SD inte hoppa på tåget till framtiden.

Det de inte vill inse är att vi genom att inte öka takten i omställningen skulle riskera att kasta världen in i en stor klimatkris. För samtidigt som covid-19-pandemin har fått flera ledare i världen att förespråka utbyggnad av välfärd, höjning av vissa skatter och minskning av klimatutsläppen förespråkar vissa svenska konservativa partier det motsatta. Det får mig att undra varför de vill beröva oss framtidstron.

Fru talman! Med det yrkar jag för utskottet bifall till propositionen och avslag på motionerna.

Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Det är hårda ord som Sultan Kayhan riktar mot Moderaterna på grund av att Moderaterna bryr sig om företagen och hur företagen ska utvecklas, kunna fungera och kunna göra de satsningar som är avgörande för miljön. Ett företag har en begränsad mängd medel, så frågan är: Ska man använda dessa medel för att utveckla nya och mer miljövänliga tekniker, eller ska man betala symboliska skatter? Det är nämligen precis vad den här skatten är.

Regeringen säger själv i sin proposition att det handlar om 33 000 ton i utsläpp. Dessa utsläpp, som enligt beräkningar utifrån regeringens förslag kommer att kosta 570 miljoner, kostar via inköp av utsläppsrätter under 10 miljoner. Det är inte effektivt, och det är det Moderaterna vänder sig mot. Åtgärder som vidtas ska vara effektiva.

Med anledning av detta undrar jag om Sultan Kayhan kan svara på frågan vad anledningen är till att råttalolja jämförs med fossila bränslen i förslaget.

Anf. 57 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan är, som det också står i betänkandet, att i syfte att beskatta oljan på motsvarande sätt som övriga skattepliktiga bränslen föreslår regeringen att skattenivåerna även för råttalolja justeras i enlighet med förslaget. Det är alltså för att man ska ha en enhetlighet. Det är också egentligen syftet med väldigt mycket annat när det kommer till skattepolitik: Finns det inte fog för att ha undantag ska man generellt inte ha det. När det handlar om just miljön kan man ju tycka att det ska finnas en anledning som gör att man behöver göra annorlunda.

Då har jag också en fråga tillbaka till Boriana Åberg. Jag märkte att Ulf Kristersson i presentationen av Moderaternas vårbudget inte sa ett enda ord om klimatet. Det tycker jag är intressant. Jag skulle vilja veta mer om varför Moderaternas ordförande inte nämnde klimatet och vilken inställning Moderaterna egentligen har till klimatet och klimatmålen, med tanke på att ni också systematiskt röstar nej till varje förslag som vi lägger fram för att kunna ställa om och öka incitamenten till energiomställning.

Anf. 58 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Att jämställa råttalolja med fossila bränslen går stick i stäv med de energi- och klimatpolitiska målen och fördyrar utfasningen av kvarvarande fossila bränslen. Förslaget frångår helt principen att man inte ska beskatta fossila bränslen, och Sultan Kayhan står här och försvarar det. Det är för mig obegripligt. Vi måste göra allt för att fasa ut kvarvarande fossila bränslen.

När det gäller Moderaternas klimatpolitik satsar vi på riktiga åtgärder. Vi satsar på åtgärder som ger effekt, inte på symbolpolitik som plastkasseskatten. Den har verkligen blivit det värsta exemplet på bristen på genomtänkt politik. Det är en politik som leder till förlorade jobb och till företag som tvingas att flytta utomlands.

Detsamma kommer att ske med det här förslaget, som utan att ha någon egentlig miljönytta bara försvårar för företagen och jobben.

När det gäller energipolitik vill Moderaterna satsa på kärnkraft, en ren typ av energi som ger tillgång till el under hela året, dygnet runt, i hela landet. Det är en av de viktigaste klimat- och miljöåtgärder som vi kan införa.

Anf. 59 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Det jag försvarar är klimatet och klimatmålen, att vi från politikens sida ska ta ansvar för att nå klimatmålen och inte kasta världen in i en klimatkris. Jag ser det som att vi i så fall egentligen håller med varandra om att vi ska kämpa för fossilfrihet. Vi socialdemokrater vill också att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

Med det sagt tycker jag inte att jag fick svar på min fråga varför Ulf Kristersson inte ens nämnde klimatet vid pressträffen för Moderaternas vårbudget. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Moderaterna i budgeten för 2021 gör kraftiga och omfattande nedskärningar på klimat- och miljöåtgärder. Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att den enda lösning som Moderaterna har är satsning på kärnkraft. Kärnkraften kan tekniskt ha för- och nackdelar, men vi vet ju samtidigt att kärnkraften blir dyrare och dyrare i förhållande till andra, hållbara alternativ.

Det är en del anmärkningar som jag gör här i dag och som jag tar med mig till framtida debatter.

Anf. 60 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Regeringens förslag försämrar ju konkurrenskraften för svenska företag, vilket riskerar att leda till flytt av företagets verksamhet utomlands.

Det regeringen har glömt bort är att vissa industriella processanläggningar har en ytterst komplex och högteknologisk struktur, vilket gör att en övergång till el eller förnybara bränslen i praktiken är svår och kostsam. Regeringen beaktar inte dessa omställningsprocesser i någon större omfattning.

Varken effektiviseringsåtgärder eller byte av bränslen kan kompensera för den ökade skattekostnad som detta förslag leder till, vilket kan leda till

dränering av kapital och arbete från Sverige snarare än bidra till miljömställning i befintliga verksamheter.

Jag vill ställa frågan till Sultan Kayhan hur det kommer sig att Socialdemokraterna vill föra en politik som riskerar att driva ut arbetstillfällena ur landet när Sverige redan har rekordhög arbetslöshet.

Anf. 61 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Jag instämmer inte i den beskrivning som Eric Westroth ger här. Det står i betänkandet och framgår tydligt att företagen får tid till omställning. Men ska vi ta klimatkrisen på allvar, ska vi ställa om, måste vi öka incitamenten för det. Det är hela syftet med förslaget som vi debatterar här i dag.

Jag har en fråga till Eric Westroth, för jag tycker ofta att Sverigedemokraterna säger en sak men att deras handlingar visar på något helt annat.

Jag gick in på Sverigedemokraternas hemsida och läste deras vårbudget för 2021. Det är ett dokument på ungefär 40 sidor. När man söker igenom texten finner man inte ordet klimat en enda gång. Inte en enda gång på 40 sidor har man skrivit ut ordet klimat. Det finns inte heller något avsnitt om klimat- och miljöpolitik. Det finns inga förslag.

Sverigedemokraterna har alltså inte ett enda förslag för klimat, miljö och natur trots att vi befinner oss i en brinnande klimatkris. Det är ett svek mot kommande generationer.

Jag vill ställa en rak fråga till Eric Westroth: Är Sverigedemokraterna klimatförnekare?

Anf. 62 ERIC WESTROTH (SD) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågan, Sultan Kayhan! Nej, vi är inte klimatförnekare. Däremot driver vi en politik som leder till ett förbättrat klimat.

Precis som tidigare talare är vi för elektrifiering av energin i Sverige, men för elektrifiering behövs det el att stoppa i sladdarna alla tider på året och hela dygnet. Där kan kärnkraften bidra.

På grund av nuvarande regerings nedläggning av kärnkraft fick under föregående år Karlshamnverket starta sin produktion. Karlshamnverket släppte under 2020 ut koldioxid motsvarande ungefär en tredjedel av den minskning som regeringen menar att det här förslaget kommer att innebära. Risken är att man kommer att behöva släppa ut ännu mer om vi ska ha el i hela landet.

Nu är det ju så att koldioxidhalten har minskat med 24 procent sedan 2005. Det finns remissinstanser i propositionen som menar att målet kommer att nås ändå. Och det finns ingen naturlag som säger att näringslivet vill förbruka fossil energi. Näringslivet tar redan ett stort ansvar, och man gör vad man kan med de resurser man har för att minska sitt fossilberoende.

Det är intressant att skattehöjningar alltid är Socialdemokraternas lösning på problem. Men jag undrar hur Socialdemokraterna ser på att det även denna gång främst är företag på landsbygd och i glesbygd som drabbas av dessa skattehöjningar.

Anf. 63 SULTAN KAYHAN (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att politiken kan och måste klara av att göra flera saker samtidigt. Vi ska kunna hantera den pågående covid-19-pandemin och dess effekter och samtidigt jobba för att vi inte ska kasta oss in i en klimatkris. Det är något som politiken har ansvar för att jobba för att klara av, så jag tycker att de två sakerna inte alls behöver gå emot varandra utan att vi politiker kan ta ansvar för både och.

Återigen märker jag att Sverigedemokraterna säger en sak och gör något annat. Jag fick ju inte svar på frågan varför det i Sverigedemokraternas vårbudget inte står något alls om klimat och miljö. Det fick jag inte svar på.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att politiker skjuter ifrån sig ansvaret för det vi har makt att göra i Sverige till andra länder långt bort.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att SD är det enda parti som sagt nej till Parisavtalet.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att SD i Europaparlamentet driver en klimatkritisk politik.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att SD när de väl har med klimat och miljö i sin budget, som de hade förra året, vill skära ned på klimatpolitiken med flera miljarder.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man därtill vill ta bort miljöskatter på flera miljarder.

Jag tycker att Sverigedemokraternas ointresse för klimatpolitiken och miljön är uppenbar, oavsett om man försöker komma med egna små förslag och avfärdar de stora som faktiskt skulle göra reell skillnad.

Anf. 64 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Under denna mandatperiod har ett stort antal skatteförändringar genomförts på energiområdet som en del i en politik som mobiliserar alla sektorer i samhället för att uppfylla miljö kvalitetsmålen och för att säkra att vi når målen om ett klimatneutralt samhälle utan nettoutsläpp av växthusgaser i Sverige. Riksdagen har ju som tidigare sagt antagit målet att Sverige år 2030 ska ha 50 procent effektivare energianvändning jämfört med 2005.

Målsättningen denna mandatperiod enligt januariavtalet är att runt 15 miljarder ska läggas i en grön skatteväxling. Skatteväxlingen innebär högre skatt på miljöskadlig verksamhet men lägre skatt på arbete. Rätt utformat blir detta ett kraftfullt verktyg för att stärka svenska företags konkurrenskraft. Vi kan ju påminna oss hur utvecklingen ser ut i norra delen av vårt land nu, med de investeringar som görs och den utveckling som sker där.

Man kan också betänka situationen just nu. I dag beslutar vi om att slopa nedsättning av skatt på fossila bränslen för viss verksamhet i vissa sektorer medan det i nästa betänkande görs mer förmånligt att använda mer egenproducerad solel, som redan i dag är skattebefriad och som faktiskt går att använda till samma verksamhet. Jag vet att det är lite av ett skolexempel, men jag tycker att det är ett tydligt och görligt incitament.

Fru talman! Det finns en bred samsyn i riksdagen kring att skattesystemet har alldeles för många undantag och i viss mån kan beskrivas som, i brist på andra ord, lite plottrigt. Detta gäller även dagens betänkande, där viss nedsättning slopas men inte rakt över. Det ska noteras att det inte är linjärt.

Jag vill särskilt lyfta fram jord- och skogsbruket, där vissa maskiner får slopad nedsättning. Bränslet till traktorn får behålla sin skattenedsättning men inte pumpen till bevattningen. Om motorn däremot drivs med el från ett solesaggregat på taket har den en skattenedsättning.

Totalt innebär den här reformen en kostnad för jord-, skogs- och vattenbruk på cirka 30 miljoner kronor. Det är alltså totalt, och det är klart att alla höjda kostnader på total nivå innebär att konkurrenskraften påverkas. Men denna mandatperiod har också en rad reformer genomförts som vi måste ställa i relation till dessa 30 miljoner.

I vårbudgeten förstärktes landsbygdsprogrammet med 417 miljoner kronor. Detta ska plussas på de miljardsatsningar på landsbygden som vi presenterade i höstas. Då förlängde vi landsbygdsprogrammet genom att skjuta till 4,3 miljarder och gjorde dessutom rekordstora investeringar i viktig infrastruktur.

Fru talman! Nästan alla sektorer har framställt egna planer för att bli fossilfria, så även lantbruket. Dessutom har före detta LRF-ordföranden Helena Jonsson utsetts att leda utredningen om vägen fram till ett fossiloberoende jordbruk.

Centerpartiet har i många år verkat för en grön bonus, en premie, för de lant- och skogsbrukare som vill investera i teknik och motorer som drivs av miljövänligt bränsle. Det är vi även fortsättningsvis beredda att göra i budgetförhandlingar och på alla andra nödvändiga sätt. Vi menar att det är ett bra incitament.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag belysa vårt särskilda yttrande om skärgårdsföretagen i betänkandet.

Skattesystemet ska, som sagt, präglas av enkelhet, transparens och rättssäkerhet. Men tyvärr har det på senare år tydligt framgått att bränslebeskattningen av båtar i skärgården uppvisat raka motsatsen. Efter en lagändring i juli 2015 har bara företag som transporterar varor eller passagerare mot betalning rätt att använda skattebefriat bränsle för sin båtverksamhet. Utöver en otydlig lagstiftning har Skatteverkets tolkning av lagstiftningen inte bara varit otydlig utan också förändrats över tid. Det är något som har varit till direkt men för företagare verksam i de svenska skärgårdarna där båten är en nödvändig del av näringsverksamheten.

Det är en självklarhet att det ska vara likvärdiga förutsättningar för den näringsidkare som har behov av ett fordon i sin verksamhet oavsett om det är på land eller till sjöss. Det saknas fortfarande en tydlighet i lagstiftningen som kan appliceras på hur företagen i verkligheten bedriver sin verksamhet.

Med detta sagt står vi, med vårt särskilda yttrande, bakom utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 65 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Under den här mandatperioden har regeringen infört ett antal nya skatter på energiområdet. De nya skatterna har införts med motiveringen att de ska styra mot minskade klimatskadliga utsläpp, men faktum är att dessa skatter ofta har haft liten eller ingen klimateffekt och därmed enbart lett till högre skatter och ett krångligare skattesystem. Detta vinner inte någon på – varken klimatet eller de svenska företag som drabbas av de ökade skatterna.

Därför har vi kristdemokrater till exempel motsatt oss den höjda kraftvärmeskatten och införandet av en skatt på avfallsförbränning. Vi är kritiska till skatterna som sådana, men det har också varit ett stort problem att dessa skatter tillkommit mycket snabbt. Därmed har de inneburit att förutsättningarna för svenska energiproducenter har förändrats abrupt och på ett sätt som har lett till att tillgången på el försämrats.

Fru talman! Vi kristdemokrater delar uppfattningen om att fossil kraft ska fasas ut. Vi håller alltså i grunden med om målsättningen, men vi anser att detta behöver ske på ett helt annat sätt än den väg som januaripartierna har slagit in på. Skattehöjningar med tveksam klimatnytta behöver ersättas av satsningar på driftssäker fossilfri modern kärnkraft.

När det gäller den skatteförändring som ska beslutas om i dag, slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer, är det viktigt att regeringen nu utvärderar om de klimateffekter som är målet med denna förändring verkligen uppnås, så att inte också denna skatt visar sig vara verkninglös symbolpolitik. Även konsekvenserna av att förändringarna sker så snabbt och med kort varsel måste tas i beaktande i en sådan utvärdering.

Eftersom Kristdemokraternas budgetalternativ föll i riksdagens votering om rambeslutet om budgeten i höstas kommer vi kristdemokrater i dag att avstå från att ta ställning till propositionen och rösta gult i voteringen.

Anf. 66 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Yes! Så hände det äntligen. Nu har vi lite klimatdebatt även i skatteutskottet. Jag som miljöpartist är glad över att kunna diskutera propositionen, som ju handlar om att ta bort subventioner. Jag har lyssnat på mina utskottskollegors anföranden, och det har kommit fram synpunkter från både Moderaterna och Sverigedemokraterna som går ut på att vi befinner oss mitt i en coronakris och att vi därför helst inte ska ta tag i detta.

Samtidigt hör jag också argument om att det är fråga om så liten klimatnytta. Det där vill jag ta fasta på. Jag delar samma frustration som ni. Det här är ett litet steg, men i rätt riktning. Därmed är det inte sagt att vi helt och hållet ska motarbeta detta steg. Jag tycker att vi ska bejaka vägen till ett fossilfritt och hållbart samhälle. På den vägen finns det små steg och ibland stora kliv.

Från Sverigedemokraterna har jag hört argument om att öka beredskapen, vilket är jätteviktigt och

positivt. Men precis som min utskottskollega Sultan Kayhan nämnde råder inga tvivel om vad nästa kris kan innebära och vad den kan bestå av. Forskare är eniga, och de har varnat i decennier för det som vi nu kallar klimatkrisen. Jag är lite förvånad över att det inte finns ett större engagemang från dessa partier. FN varnar för att om vi inte förebygger klimatkrisen kommer antagligen mer än 250 miljoner människor att bli klimatflyktingar. Med tanke på den heta debatten borde vi i kammaren finna enighet genom att verkligen jobba förebyggande för att människor inte ska behöva fly från sina hemländer.

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är helt enkelt att slopa subventioner om 600 miljoner kronor per år. Det är fråga om att ta bort nedsättningen av energiskatt inom tillverkningsprocesser, industrin samt inom jord-, skogs- och vattenbruk. Fossila bränslen som exempelvis gasol, naturgas, eldningsolja och kol kommer att beskattas högre, vilket vi i Miljöpartiet och många röster i miljörelsen har krävt länge.

Minskningen av utsläppen beräknas till 33 000 ton koldioxid per år. Självklart önskar jag att vi kunde minska utsläppen ännu mer, att vi kan inkludera andra och ta bort ännu mer subventioner. Men det här är en del av den gröna skatteväxling om 15 miljarder som ska genomföras. Jag välkomnar förslaget.

Moderaterna har talat om den fria marknaden, att vi politiker inte ska ta tag i detta, styra upp eller styra bort subventioner. Det vore hemskt. Den fria marknaden håller på att fixa allting – det är ju belagt.

Men det är bara att se på hur det ser ut i världen. Det är en klimatkris, och det är också en artkris. Vi har överskridit våra planetära gränser, och vi konsumerar här i Sverige som om det skulle finnas fyra planeter. Det är flummigt och inte hållbart i längden. Fri marknad? Det finns fortfarande subventioner i den svenska budgeten som går till fossila verksamheter. Globalt sett är det runt 3 000 till 6 000 miljarder kronor som går till att subventionera fossila bränslen varje år. Det handlar inte om en fri marknad som verkar i ett vakuum, som bara automatiskt kommer att ta ansvar för att lösa våra existentiella kriser, utan det handlar om en politisk vilja där vi måste ”steppa upp” och ta ansvaret.

Det här är ett litet steg, men i rätt riktning. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 11 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU25
Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el (prop. 2020/21:113)
föredrogs.

Anf. 67 JOHNNY SKALIN (SD):

Fru talman! Socialdemokraterna, som över tid har tappat i stöd hos befolkningen, vänder sig naturligtvis till andra partier för att sy ihop överenskommelser, allt i syfte att få sitta kvar vid makten. När den socialdemokratiska idén om ett välfärdssamhälle av dem själva uppfattas vara avklarad för länge sedan, trots stora brister i välfärden, blir makten det viktigaste ändamålet i stället för vad man gör med makten.

Därför har de så kallade gröna partierna fått alltmer inflytande över den socialdemokratiskt ledande ställningen. Det syns på många sätt, inte minst inom miljöpolitiken. Miljöpartiet är som ett ankare. Man har satt tonen, och Centerpartiet hänger med – ett centerparti som förr var mer mått om en väl fungerande marknadsekonomi.

Få saker, fru talman, kan egentligen vara mer viktiga att jobba med än att skapa en marknadsekonomi med kraft och dynamik i just dessa pandemiska tider med en ökande arbetslöshet. Med regeringens förslag om en utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el görs egentligen ett avsteg från marknadsprincipen. Det måste få sägas vara ganska symtomatiskt agerat för att komma från den vänsterliberala regeringens politik.

Fru talman! Sverigedemokraterna ser ett fundamentalt problem med den svenska energimarknaden. Vi menar att elmarknaden i högre grad måste präglas av en mer balanserad och rättvis marknad. Ett första steg i den riktningen vore att avveckla befintliga skattesubventioner som på olika sätt snedvrider marknadens funktionssätt. Att som regeringen föreslår i stället ytterligare öka de befintliga skattesubventionerna skapar en mer dysfunktionell elmarknad.

En utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el till de höga nivåer som regeringen föreslår kan komma att påverka konkurrenssituationen för dem som säljer el i förhållande till egenproduktion. Skattebefrielsen kan dessutom även indirekt påverka konkurrenssituationen för fjärrvärme och fjärrkyla.

Dessa snedvridande konkurrensproblem bortses från med motiveringen att volymerna av egenproducerad el i nuläget bedöms som begränsade och att effekterna därför är små. Men med en flytande gränsdragning gällande nivåer på skatteundantag och med fler möjligheter att skapa en skattebefriad egenproduktion av el kan det inte hållas för givet att volymerna blir små i framtiden. Om målet är att skapa en mer fungerande elmarknad kan man rimligen inte påtagligt öka incitamenten för att frånträda elmarknaden.

Fru talman! Sverige är i grunden en industrination. Det är exportindustrin som är navet i det svenska näringslivet. Utifrån detta kan små företag växa fram och välfärden finansieras. Arbetstillfällen tillkommer med en balanserad politik som gör att människor kan bygga sina liv, sina hushåll och sina framtidsdrömmar. Att regeringen å ena sidan stänger ned kärnkraftverk för att sedan å andra sidan skattesubventionera företags egenproduktion av el blir i den kontexten ett fundamentalt misstag. I stället behöver Sverige säkerställa att stabil

energi finns för svensk exportindustri och välfärdssektorer – dygnet runt och under årets alla timmar.

Regeringen skapar med sina lagförslag en snedvriden energimarknad och försvagar industrinationen Sverige. Den samlade bedömningen gör att vi därför väljer att yrka avslag på regeringens proposition i dess helhet. Jag yrkar bifall till reservation 1 i detta betänkande.

Tack för ordet!

Anf. 68 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Ska vi kunna öka takten för omställningen till ett mer hållbart energisystem behöver det bli enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi. I dag debatterar vi regeringens förslag om en utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el. Förslaget innebär att undantaget från skatteplikt för egenproducerad el utvidgas genom höjda effektgränser. Det innebär också utvidgning av den befintliga skattenedsättningen i form av deklarationen för egenproducerad förnybar el, inklusive solel, till fullständig skattebefrielse.

Effektgränserna för skattenedsättningen i form av avdrag höjs på motsvarande sätt som effektgränserna för undantaget från skatteplikt. Det är också viktigt att påpeka att förslaget är förenligt med EU-rätten. Lagändringarna föreslås gälla från den 1 juli 2021.

Vi välkomnar regeringens ambition att förenkla för förnybar energi för eget bruk och yrkar bifall till propositionen och avslag på motionsyrkandet.

Jag vill kommentera det som man sa från Sverigedemokraternas sida i anförandet nyss. Man kritiserade Socialdemokraterna för att vi när vi har makten gör någonting för att nå klimatmålen. Jag tycker att det är uppenbart vad Sverigedemokraterna skulle göra med makten om de fick den. Det blir tydligt om man tittar på deras vårbudget där ordet ”klimat” inte finns med en endaste gång och där det inte finns några förslag för vare sig klimat eller miljö.

Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Moderaterna delar regeringens ambition att det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk. Kraftigt fallande kostnader har gjort att installation av solpaneler har slagit igenom hos villaägare, andra fastighetsägare och företag.

Syftet med regeringens förslag är gott. Men det saknas, som remissinstanser har påpekat, en analys av konsekvenserna vid en mer intensiv utbyggnad av solcellsanläggningar, vilken ofrånkomligen kommer att inträffa som en naturlig del av energiomställningen. Befrielsen från energiskatt för egenproducerad el kommer med all säkerhet att påverka konkurrenssituationen för dem som säljer el i förhållande till egenproduktion.

Även konkurrenssituationen för fjärrvärme och fjärrkyla kommer att påverkas av förslaget, vilket är beklagligt då lokal produktion av fjärrvärme delvis är ett alternativ till utbyggnad av elnäten. Värmepumpar

kan komma att väljas framför fjärrvärme, då den egenproducerade elen måste användas i byggnaden för att skattelättnaden ska få tillgodoräknas.

I propositionen tonas dock riskerna för konkurrensnedvridning ned med motiveringen att volymerna av egenproducerad el är små, men samtidigt är syftet med skattelättnaderna just att volymerna ska öka.

Frågan är om det verkligen finns behov av att skattesubventionera kommersiella aktörers egenkonsumerade elproduktion. Det är subventioner som dessutom knyts till viss utpekad teknik. Det är mycket tveksamt. Teknikutvecklingen har pågått i åtskilliga år och får i dag anses ha nått en hög mognadsgrad. Den kommer med all säkerhet att fortsätta även utan subventioner.

Ur ett hushållningsperspektiv är det alltid bättre att premiera produktion än konsumtion. Och om skattelättnader eller andra subventioner ska tillämpas bör det om möjligt göras teknikneutralt.

I sitt remissvar har Svenska kraftnät pekat på de stora utmaningar som vårt elsystem står inför och svårigheterna med att tillhandhålla ett driftssäkert och effektivt överföringsnät, vilket är en förutsättning för att kunna säkerställa stabilitet vid väderberoende energiproduktion. Dessa synpunkter är värda att beakta. Det ligger en mycket stor fara i att göra oss mer och mer beroende av väderberoende elproduktion.

Fru talman! En förmånlig skattebehandling av fossilfri energi ökar förutsättningarna för att nå klimatmålen. Men det finns fallgropar. Vad är den största risken med att skattesubventionera solenergi, vindenergi och vågenergi?

Risken är att när solen skiner och vinden blåser blir priserna väldigt låga – så låga att ingen vill köpa el från andra, icke-väderberoende energikällor som till exempel vattenkraft och kärnkraft. Dessa energikällor riskerar att bli olönsamma. De trängs undan när subventioner snedvrider konkurrensen, så att de ekonomiska incitamenten att utveckla och driva dessa källor saknas. Det är allt annat än en önskvärd utveckling. Särskilt uppenbart blir det en kall vinterdag när efterfrågan står på topp.

Sverige behöver en mix av olika typer av energiproduktion som kan säkerställa elleveranser till konkurrenskraftiga priser dygnet runt, året om – i hela Sverige. Sverige behöver en energipolitik som skapar en balans mellan väderberoende och väderberoende energikällor. Det är en politik som den nuvarande regeringen saknar och aldrig kommer att komma i närheten av så länge ett utvecklingsfientligt fyraprocentparti får hålla i taktipinnen.

Anf. 70 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Den mängd energi som når jorden varje dag från solen motsvarar 15 000 gånger världens energiförbrukning. Genom att tillvarata mer solenergi och omvandla den till el kan vi lösa en stor del av energiproblemen i världen.

De senaste åren har det blivit allt billigare att producera solel, vilket också talare före mig har noterat. Men i Sverige är det fortfarande onödigt krångligt och

dyrt både för företagen och för privatpersoner att köpa och installera solceller. Därför är Centerpartiets utgångspunkt att det ska bli både lättare och mer lönsamt att tillverka egen solel. Vi är mycket nöjda med reformen grönt avdrag i deklarationen för enskilda och ser positivt även på denna proposition, som innebär ökad effektgräns för skattebefriad produktion för företag.

Fru talman! Intresset för solenergi växer bland såväl hushåll och företag som det offentliga. På bara några år har antalet nätanslutna solcellsanläggningar mer än fördubblats, och med detta har det skett en kraftig ökning av den installerade effekten. Allt fler av landets fastighetsägare, särskilt innehavare av stora tak, som handelsplatser, logistikbyggnader, samhällsbyggnader och flerbostadshus, vill utveckla sin egen produktion av förnybar el. Det är för många företag en helt naturlig del av dagens affärsmodell. Tyvärr innebär dock dagens skatteregler en begränsning.

Hösten 2016 hände något som fick många att sätta kaffet i vrångstrupen. Regeringen, med S och MP, införde nämligen en skatt på solesproduktion. Finansministern kallades till skatteutskottet för att förklara varför Sverige införde en solskatt. Skatten motiverades med att EU-regler hade tvingat fram den, men när EU-kommissionen dementerade detta svängde den dåvarande regeringen efter bara två månader och sänkte skatten. Skatten innebar att många inte längre kunde satsa på förnybar el, med följderna att det blev svårare att uppnå de energikrav som ställs liksom möjligheten att uppnå miljömålen.

Fru talman! Den höjda gränsen från 255 kilowattimmar till 500 kilowattimmar är visserligen ett steg framåt, men det är orimligt att inte Sverige följer efter andra länder inom EU som har valt att gå längre. Innan detta sker kan Sverige inte ta det stora steget mot att bli ett land i framkant när det gäller solenergi.

Fru talman! Jag och Centerpartiet står bakom förslagen i propositionen, men i enlighet med vårt särskilda yttrande anser att vi gränsen så småningom bör höjas.

Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I Sverige har vi ett politiskt mål om 100 procent förnybar produktion till 2040. I denna stora omställning är åtminstone jag själv av åsikten att ett underifrånengagemang är en viktig del. Engagemanget ska inte bara vara uppifrån och ned, utan man ska ta vara på de krafter, det engagemang och de initiativ som finns i samhället för att aktivt vara med och ställa om. Det är en väldigt viktig pusselbit i detta.

Detta förslag underlättar för dem som verkligen vill producera egen el. Vi dubblar nu gränsen för hur mycket el som får produceras för eget bruk skattefritt. Det är ett efterlängt beslut som kommer att glädja dem som vill bli självförsörjande när det gäller hållbar elproduktion från sol och vind. Det kommer att göra det lättare att göra rätt.

Från Moderaternas och Sverigedemokraternas sida halkar man hela tiden in på kärnkraftsdebatten. Men kärnkraften är det yttersta exemplet på

maktkoncentration, till skillnad från att sätta upp egna solceller. Kärnkraften är också en stor säkerhetsrisk.

Den egenproducerade elen innebär däremot maktdecentralisering. Det är ett mycket mer demokratiskt sätt att försörja sig själv med el. Jag tycker inte att det bara ska vara marknaden som styr, utan låt medborgare vara med och styra i hållbar riktning!

Detta är som sagt en väldigt glädjande och grön vinst, en del av den gröna skatteväxlingen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 12 En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet

Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU26

En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet (prop. 2020/21:112)
föredrogs.

Anf. 72 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! I den proposition som vi ska diskutera nu har regeringen lagt fram ett antal förslag som syftar till att göra tobaksbeskattningen mer heltäckande och tydligare och motverka skatteundandragande och dubbelbeskattning.

Bakgrunden är att gränsdragningen mellan skattepliktig tobak och sådan tobak som inte omfattas av beskattning har varit problematisk och lett till ett antal olika rättsprocesser. Bland andra Skatteverket och Tullverket men också företrädare för tobaksbranschen har därför velat få till stånd förändringar i tobaksbeskattningen.

I propositionen föreslår regeringen att det ska införas en skatt på det som i lagen kallas övrig tobak.

Övrig tobak är tobak som inte är en del av en levande planta och som inte heller är skattepliktig som cigaretter eller annan röktaobak eller snus eller tuggtobak.

Vi kristdemokrater instämmer, precis som alla andra partier, i ambitionen att göra tobaksbeskattningen mer heltäckande, men vi ser att det samtidigt finns problem med den föreslagna skatten. Lagstiftningen kommer inte att göra skillnad på råttobak som är avsedd för rökning och råttobak som är avsedd för snus. Detta innebär, förutom att vi tycker att det är orimligt att beskatta rökning och snusande på samma sätt, att råttobak avsedd för snus beskattas hårdare än färdigproducerat snus.

Fru talman! Det är viktigt att konstatera att allt tobaksbruk är ohälsosamt. Men samtidigt finns det stora skillnader i skadeverkningar mellan olika typer av tobaksbruk, vilket man inte tar hänsyn till i den föreslagna lagstiftningen. Det innebär att en övergång från rökning till snusande försvåras, trots att forskningen pekar på att riskfaktorn är betydligt högre för rökare än för snusare.

Det är ingen slump att Sverige har en relativt låg tobaksrelaterad dödlighet jämfört med resten av EU. Det hänger med all sannolikhet ihop med att många i Sverige föredrar andra tobaksprodukter än tobaksprodukter för rökning. Det blir då fel att minska incitamenten för att gå över från rökning till användning av andra tobaksprodukter.

Kristdemokraterna föreslår därför att en utredning tillsätts där tobaksprodukternas skadeverkningar nivågrupperas och därefter beaktas olika i lagstiftningen. I en sådan utredning bör man se över hur råttobak avsedd för rökning respektive snus ska kunna särskiljas i lagstiftningen, så att man därmed också kan möjliggöra olika beskattning och reglering. Detta vill vi att riksdagen tillkännager för regeringen. Jag yrkar därför bifall till reservationen.

Anf. 73 ANNA VIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

För att göra tobaksbeskattningen mer heltäckande och tydligare och motverka skatteundandragande samt dubbelbeskattning föreslås det i det betänkande vi diskuterar i dag att det i lagen om tobaksskatt ska införas en skatt på så kallad övrig tobak, en avdragsrätt för godkända lagerhållare samt tillhörande administrativa regler och kontrollregler om bland annat distansförsäljning och innehavsbeskattning.

Syftet med beskattningen är framför allt att man ska komma till rätta med de problem som gränsdragningen och skillnaderna mellan skattepliktig röktobak och tobak som inte är skattepliktig medför samt att man ska motverka att aktörer medvetet felklassificerar tobaksvaror och hanterar punktskattepliktiga varor illegalt. Tobaksbeskattningen blir därmed mer heltäckande.

Den tobak som föreslås beskattas benämns övrig tobak och avser tobak som inte är en del av en levande planta och som inte är skattepliktig som cigaretter, cigariller, cigarrer, röktobak, snus eller tuggtobak. Särskilda regler införs för distansförsäljning av snus, tuggtobak eller övrig tobak. Godkända lagerhållare får göra avdrag för redan betald skatt på röktobak som används vid tillverkningen av tobaksprodukter som omfattas av lagen om tobaksskatt. En ny bestämmelse om skattskyldighet införs för den som yrkesmässigt innehåller snus, tuggtobak eller övrig tobak utan att skatt för varorna har redovisats i Sverige. Åtgärderna kompletteras med att tillämpningsområdet för lagen om punktskattekontroll av transporter med mera av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter utsträcks till att omfatta vissa flyttningar av snus, tuggtobak samt övrig tobak.

Beskattningen av cigaretter, cigariller, cigarrer och röktobak är harmoniserad inom EU genom tobaksskattedirektivet. Direktivet har i svensk rätt genomförts genom lagen om tobaksskatt. I Sverige beskattas dessutom även snus och tuggtobak. Även vätskor till e-cigarett och nikotinhaltiga produkter för användning i mun eller näsa förutom tobaksvaror, till exempel tobaksfritt nikotinsnus, beskattas med nationell skatt.

Fru talman! Höga priser till följd av hög beskattning är ett av de mest effektiva politiska styrinstrument som man kan använda för att främja hälsan i befolkningen och samtidigt nå de politiska målen för dessa produkter.

När det gäller motionen och yttrandet från andra partier i detta ärende vill jag säga några ord. Med denna proposition vill man komma till rätta med gränsdragningsproblem och motverka felklassificering. Att ytterligare differentiera skatter riskerar att förstärka dessa problem. Jag har också en kommentar angående argumenten för skattedifferentiering även om en debatt ur ett folkhälsoperspektiv sker i andra utskott. Nikotin är starkt beroendeframkallande. Att endast jämföra ohälsoeffekter mellan nikotin och tobaksrökning är riskabelt med tanke på att tobaksrökning är något av det farligaste man kan göra för hälsan. Det har också nyligen, har jag sett, remitterats en utredning om hårdare regler för nya nikotinprodukter.

Anf. 74 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag tror faktiskt att jag har slagit mitt rekord. Detta är fjärde debatten i rad på samma dag för mig, så jag ser fram emot lunchen.

Varje år dör 12 000 personer i Sverige till följd av tobaksrökning, och 100 000 personer insjuknar i sjukdomar kopplade till rökning. Att minska tobaksrökningen är därför förstärkt en mycket viktig folkhälsofråga. Sverige tog ett viktigt steg på området 2005, då rökförbud på krogen infördes.

Att förebygga tobaksrökning handlar om att få färre unga att börja röka. Det handlar också om att värna om individens frihet att slippa bli utsatt för andra människors tobaksrökning, så kallad passiv rökning.

När det kommer till tobak är det viktigt att skilja på tobaksrökning och snusning. De negativa hälsoeffekterna är betydligt större vid tobaksrökning än vid användning av snus. Även om snus inte är någon hälsoprodukt finns det inga belägg för att det direkt orsakar cancer.

Sverige har i dag lägst tobaksrelaterad dödlighet i EU, som många före mig har sagt. Det hänger sannolikt ihop med att Sverige också har lägst andel tobaksrökare i EU och att många i stället föredrar snus. Centerpartiet tycker därför att det inte är rimligt att införa samma regleringar för snus som för tobaksrökning.

Fru talman! Tobaksbeskattningen ska inte innehålla undantag och öppna för möjligheter till skatteundandragande. Jag och Centerpartiet står bakom förslagen i propositionen men anser att punktskatteverket behöver användas strategiskt i syfte att skademinimera på ett bättre sätt än vad som faktiskt föreslås i dag.

Låt mig säga: Inga produkter med nikotin är hälsoprodukter. Men när det kommer till beskattning av tobak är det viktigt att skilja inte bara på tobaksrökning och snusning utan även på tobaksfria nikotinprodukter. De negativa hälsoeffekterna är betydligt större vid tobaksrökning än vid användning av snus eller vid nyttjande av tobaksfria nikotinprodukter.

Vår låga tobaksrelaterade dödlighet beror sannolikt på att många i stället föredrar andra tobaksprodukter eller tobaksfria nikotinprodukter. Jag anser därför att regeringen behöver använda punktskatteverktyget i syfte att skademinimera. Genom att ta hänsyn till olika skadeverkningar skulle en rad olika politiska handlingsalternativ öppnas för att minska de sociala och medicinska skadorna från tobaken.

Men, fru talman, ska vi kunna gå vidare med punktskatteverktyget krävs det att det i botten finns en tobaksstrategi, en samlande ANDTS-strategi som fångar upp perspektivet skademinimering. Detta gjorde inte regeringens ANDTS-proposition som behandlas i socialutskottet. Centerpartiet har därför i en följdmotion yrkat på att motionen avslås, och det lutar faktiskt åt att det blir så.

Därmed är på ett sätt det här beslutsfattandet lite bakvänt och det oavsett om regeringens förslag till strategi går igenom eller ej. Först borde vi fatta beslut om vilken politik vi vill ha på området och först därefter fatta beslut om hur vi använder punktskatteverktyget.

Min förhoppning är att vi i ett omtag kring ANDTS-strategin kan fånga upp skademinimeringsperspektivet, vilket också Kristdemokraterna beskriver i sin följdmotion. Där är vi till stora delar överens. Vi borde som sagt var göra saker i rätt ordning.

Trots det jag anfört ovan väljer jag att stödja utskottsmajoritetens beslut i detta ärende.

Anf. 75 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Anna Vikström redogjorde väldigt tydligt för tobakens hälsoeffekter och varför det är så viktigt att vi även inkluderar den övriga tobaken i punktskatten. Hälsoanledningen är relativt känd, och därför tänker jag ägna lite tid åt tobakens miljöeffekter, som också finns.

Varje år bidrar tobaksindustrin till 84 miljoner ton koldioxid. Det är lika mycket som Sveriges totala konsumtionsutsläpp. Varje år bidrar också tobaksindustrin till att 4,3 miljoner hektar jordbruksmark används just för att producera tobak.

Fru talman! När man framställer tobak måste den också torkas, vilket görs genom eldning med ved. Det krävs alltså ännu mer resurser när man pratar om markanvändning och skogar. Avskogning står för 20 procent av klimatpåverkan, och där spelar tobaksindustrin en stor roll. Det går också åt mängder av vatten för att framställa den här tobaken.

Att mark, skog och vatten används till tobaksindustrin samtidigt som det bidrar aktivt till både klimatkrisen och artkrisen är djupt problematiskt, samtidigt som det också leder till lokala konflikter och förtryck.

Att inkludera övrig tobak i punktskatten känns för mig självklart, både utifrån hälso- och miljöaspekter. Jag är därför väldigt glad över att vi inkluderar den övriga tobaken i beskattningen på samma sätt som man i dag beskattar röktobak.

Efter detta korta anförande vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 13 Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket

Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU13

Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket (prop. 2020/21:126)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 14 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frågå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid

Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:Ubu18

Möjlighet för regeringen att tillfälligt frågå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid (prop. 2020/21:136)
föredrogs.

Anf. 76 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S):

Fru talman! Frihet att få göra det man vill i livet, att välja vem man vill leva med, hur man vill leva och ha vilka intressen man vill, friheten att välja yrke och göra det efter vad man själv tycker är viktigt är oerhört viktiga saker för mig. Människor ska inte begränsas av normer, förväntningar, föräldrarnas plånbok eller sin klassbakgrund. Rätten för barn, unga och vuxna att få studera, få möjlighet att bilda, förkovra, specialisera eller bereda sig för framtiden är för mig oerhört viktig.

Pandemin har påverkat oss, vårt samhälle och varje enskild individ på olika sätt. Pandemin må ha prövat oss och satt drömmar på paus och stoppat oss från det normala, men samhällsbygget stannar inte. Det är just i dessa tider som det är viktigare än någonsin att kunna känna tilltro och hopp om framtiden, att känna att vi gemensamt verkar för att behålla och vårda det som är starkt och om möjligt bygga det ännu starkare.

Under pandemin har regeringen gjort stora insatser och investeringar i vårt gemensamma – i välfärden, på arbetsmarknaden, för näringen och för befolkningen. Vi har investerat i vård, skola och omsorg, utökat och byggt ut utbildningsväsendet och skapat fler platser till både vuxen- och högskoleutbildning. Vi har drivit en aktiv arbetsmarknadspolitik som har varit fokuserad på att stötta och bereda plats för deltagande.

Fru talman! Forskning och utbildning bidrar till frihet och tillväxt. Socialdemokratisk högskolepolitik är en regional och nationell tillväxtmotor som bidrar till jobb, bildning och innovation. För mig som socialdemokrat från landet Dalarna är det viktigt att vi

fortsätter att satsa på att hela landet ska leva och på hög kvalitet på alla våra lärosäten. Dina möjligheter ska inte begränsas av var i landet du bor. Du ska ha möjlighet att både bo, verka och bidra där behovet finns.

Därför är det väldigt viktigt att högskolor och universitet ska finnas i hela landet men också att fler utbildningsplatser tillförs i takt med arbetsmarknadens ökade krav på högskoleutbildad arbetskraft. Högskolornas samverkan med arbetslivet ska stärkas. Investeringar i forskning och utveckling är grunden för att svenska företag ska växa och förbättras. Sverige ska fortsätta att konkurrera med nya innovationer och hög kunskap. Då behöver vi såväl framstående grundforskning som framtidsinriktad tillämpad forskning som sker i nära samverkan mellan näringsliv och akademi.

Fru talman! Detta betänkande rör frågan om möjligheten att ge regeringen mandat att ändra i urvalsgrunderna i fredstid, det vill säga extraordinära situationer just som den situation vi befinner oss i nu.

Coronapandemin har, som jag tidigare nämnde, satt många delar av samhället på prov. En av utmaningarna har varit att dels bedriva god, högkvalitativ undervisning på distans, något som många har gjort väldigt bra, dels att säkra att våra högskoleprov ska kunna genomföras på ett smittsäkert sätt.

Det är viktigt att alla, oavsett bakgrund, som har de förkunskaper och meriter som krävs har möjlighet att gå vidare till högskoleutbildning. I dag är huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskoleutbildning att minst en tredjedel av platserna ska fördelas på grundval av betyg, minst en tredjedel på grundval av resultat från högskoleprovet och högst en tredjedel på grundval av urvalsgrunder som har bestämts av högskolan.

Den här regeln har godkänts av riksdagen och regleras i vår så kallade högskoleförordning.

Högskoleprovet ställdes våren 2020 in av Universitets- och högskolerådet. Hösten 2020 genomfördes provet kraftigt begränsat på grund av smittspridningen av viruset, som vi alla vet har förödande konsekvenser. För våren 2021 planerades två prov, vilka båda tack och lov kunde genomföras. Men om något av eller båda dessa prov inte hade kunnat genomföras av smittskyddsskäl kunde det ha inneburit att enskilda individers möjlighet att konkurrera i urvalet till högskoleutbildningen hösten 2021 hade påverkats så mycket att huvudregeln för fördelning av platser vid urval inte skulle kunna kvarstå.

Att högskoleprovet har varit inställt eller begränsat påverkar hur många som har haft möjlighet att skriva högskoleprovet och kan konkurrera med ett högskoleprovsresultat. Effekten av det skulle kunna vara att fler konkurrerar enbart med betyg.

Det är mot denna bakgrund som utskottet ställer sig bakom att huvudregeln för platsfördelning vid urval till högskoleutbildning tillfälligt ska kunna frångås, så att andelen platser som fördelas på grundval av högskoleprovsresultat tillfälligt kan minskas i syfte att andelen platser som fördelas på grundval av betyg därmed tillfälligt ska kunna öka.

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 77 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Jag har inget annat yrkande än majoritetens i utskottet i detta ärende.

Förslaget i propositionen handlar om ifall regeringen måste ställa in högskoleprov. Det handlar inte om, som jag tycker att Vänsterpartiet har missuppfattat lite grann, om man ska ställa in högskoleprov eller inte. Det handlar alltså om när vi ställs inför fullbordat faktum att högskoleproven är inställda och vad vi ska göra då. Vi måste då naturligtvis fylla upp de platser som vi har på bra och vettiga utbildningar. Det finns kanske inte tillräckligt många behöriga från högskoleprovet.

Vi måste vara pragmatiska, och vi måste i någon mening förvalta landet. Vi kan inte bara ägna oss åt partipolitik, som vi kanske gör allihop i alltför hög grad. Vi måste se till att högskoleväsendet fungerar, vi måste se till att platserna fylls och vi måste vara pragmatiska.

Jag kan mycket väl tänka mig en situation när vi inte vill ställa in ett högskoleprov men att det blir inställt ändå. Vi kan då inte sura över att vi inte fick vår vilja igenom, utan vi måste se till att saker och ting fungerar. Det är därför som vi yrkar bifall till regeringens proposition. Det är ren pragmatism.

Sedan har jag lite grann reflekterat över att en tredjedel alltid ska komma in genom högskoleprovet. Det är ingen naturlag som Newtons naturlag. Vi har någonsång någon gång bestämt att det ska vara så. Men det är ingen som säger att det ska vara så.

Det finns vissa utbildningar där det är väldigt dålig genomströmning i fråga om dem som kommer in genom högskoleprovet, och där det är betydligt bättre genomströmning i fråga om dem som kommer in på betyg. Det gäller till exempel vissa lärarutbildningar.

Jag tycker faktiskt att vi borde fundera lite grann på detta med att en tredjedel ska komma in genom högskoleprovet.

Med detta sagt tycker jag verkligen att vi ska vårda och ha kvar högskoleprovet. Studenter ska få en andra chans. Jag har många bekanta som har tagit en andra chans och kommit in på högskolan. Men jag tycker inte att en tredjedel ska vara någon helig ko på precis alla utbildningar.

Fru talman! Slutligen tror jag inte att detta kommer att bli några problem. Vi står här och debatterar, men jag tror att vi i mångt och mycket debatterar ett ickeproblem.

Nu kommer sommaren. Jag tror att antalet smittade kommer att minska, men kanske inte lika mycket som förra sommaren. Men antalet kommer att minska kraftigt. Människor har börjat vaccineras i stor omfattning. Jag har själv fått första sprutan. Till hösten tror jag inte att pandemin kommer att snurra igång som den gjorde förra hösten. Jag är ganska övertygad om det. Då är en väldigt stor del av vår befolkning vaccinerad, och de flesta vacciner har en skyddseffekt på 95 procent. Jag tror inte att detta kommer att bli något problem i

framtiden. Detta visste kanske inte regeringen när man lade fram propositionen. Det är naturligtvis bara positivt om vi slipper använda den här lagen.

Anf. 78 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Detta ärende handlar om att införa en undantagsregel som gör det möjligt för regeringen att fördela platser till högskolan på ett annat sätt än det normala och det vanliga om det krävs vid extraordinära händelser i fredstid, som det uttrycks. Ärendet är påkallat på grund av coronapandemin, som har stört möjligheterna tidigare att genomföra högskoleprovet.

Som vi vet tvingades man att ställa in provet förra våren, och i höstas genomfördes provet med vissa begränsningar på grund av smittspridningen.

Nu har högskoleprovet genomförts på ett bra, säkert och smittfritt sätt under våren vid två tillfällen. Den regel som vi diskuterar i dag bör då inte bli aktuell till hösten. Men den kan i värsta fall komma att bli aktuell framöver om till exempel pandemin tar en annan väg än den vi hoppas och tror på. Men den kan också bli aktuell av andra orsaker som vi i dag inte känner till.

Det normala är att platserna fördelas med minst en tredjedel var utifrån betyg och högskoleprovspoäng och maximalt en tredjedel utifrån lokala urvalsgrunder. Det är denna fördelning som ska kunna ändras av regeringen.

Högskoleprovet är väldigt betydelsefullt, och den kvot som är reserverad för högskoleprovet är helt avgörande för väldigt många blivande studenter. Den har tillkommit för att möjliggöra en andra chans där betygen inte har räckt till, men också för att betygssystemet i grundskolan och i gymnasieskolan har väldigt många problem och baksidor.

Studiess, orimliga prestationskrav och brister i likvärdighet är några av de baksidor som vi ser i betygssystemet. Hade vi bara haft betyg som ensamt urval till högre studier hade många duktiga och högpresterande blivande studenter sällats bort, kanske på grund av tillfälliga livssituationer under gymnasieåren. Man kan helt enkelt vara det som vi kallar för skoltrött. Skoltrötthet är inget speciellt bra eller precist begrepp. Men man kan ändå använda det. Det är ett symptom på ett väldigt brett spektrum av orsaker. Men psykisk ohälsa, problematiska hemförhållanden och så vidare kan verkligen bidra till att pressa ned prestationsförmågan i skolan och i gymnasieskolan, och betygen följer med ned.

Excellens är ett begrepp som vi brukar använda. Det brukar innebära att den som har bäst förutsättningar att prestera i forskning – men det gäller också utbildning – ska premieras. Den som har bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska ha företräde i urvalet till antagningen till högskolan. Men det är faktiskt inte det som gymnasiebetygen mäter. Gymnasiebetygen mäter någonting annat. Det är tidigare prestationer, inte framtida.

Högskoleprovet är både en möjlighet till en andra chans och, tycker jag, faktiskt ett bättre fungerande

verktyg än betyg för urval utifrån till exempel excellensprincipen.

Men om det nu på grund av exempelvis en pandemi blir så att färre har skrivit provet är det rimligt att frångå det normala regelverket och kanske minska andelen som antas genom högskoleprovet.

Fru talman! Den proposition som vi diskuterar och som riksdagen kommer att anta är en av många åtgärder som regeringen har vidtagit inom området högre utbildning och forskning på grund av just coronapandemin.

För att säkra högskoleprovet, efter förra vårens inställda prov, har nya medel avsatts – 30 miljoner kronor förra året och lika mycket i år. En särskild samordnare har tillsatts, och nu under våren har två prov i stället för ett, som jag nämnde, kunnat genomföras på ett bra sätt. Och för de närmaste åren ska det också fortsättningsvis finnas tillgång till tre prov varje år. Giltighetstiden för proven har också förlängts från tidigare fem år till åtta år, för att motverka effekten av eventuella uteblivna högskoleprov.

Om det blir fortsatta problem med att genomföra fullskaliga prov – vi vet ju inte vart pandemin tar vägen – finns även möjligheten att begränsa antalet deltagare på olika sätt, vilket vi har använt oss av. S-MP-regeringen har också under flera år målinriktat byggt ut antalet platser i högskolan, vilket höjer utbildningsnivån i landet. Även om utbyggnaden inleddes långt innan pandemin möter den även pandemins effekter genom att fler kan välja att läsa en utbildning när arbetsmarknaden vacklar.

Inför sommaren kommer regeringen även att förstärka lärosätenas möjligheter att anordna fler sommarkurser. Mer resurser till lärosätena och mer studie-medel kommer att ge ytterligare studieplatser också i år, precis som förra året. Det har också vidtagits åtgärder för att stärka distansundervisningen, som vi har lärt oss väldigt mycket av under det gångna året. Detta och mycket annat har gjorts. Det vi beslutar om nu är alltså att tillfälligt frångå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid, vilket är ytterligare en i raden av regeringens åtgärder.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 79 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Det är riksdagen som beslutar om antagningskvoter och om det ska vara betyg, högskoleprov eller lärosätenas egen del. Nu vill regeringen ha möjlighet att tillfälligt frångå huvudregeln om fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid. Skälet är att högskoleprovet ställdes in våren 2020 och att det gavs begränsat under hösten.

Hela grunden för detta ärende är att det fanns en risk att coronapandemin skulle göra att högskoleprovet på grund av smittskyddsskäl fick ställas in även under våren 2021. När vi i dag ska debattera och besluta ärendet vet vi att högskoleprovet kunde genomföras våren 2021. UHR har än så länge inte fått rapporter om några

större incidenter vid det senaste tillfället. Vid det första tillfället var det några enstaka prov som ställdes in, men de skrivande hänvisades då till majtillfället. Vi vet alltså att det inte finns någon anledning för regeringen att frångå reglerna utifrån resonemanget i detta ärende. Det rimliga vore egentligen att majoriteten drog tillbaka hela betänkandet.

Från Vänsterpartiets sida var vi beredda att säga ja till förslaget om det skulle vara så att högskoleprovet ställdes in under våren. Så blev det dock inte, och därför vore det logiska att övriga partier stöder vår reservation nu när förslaget inte dras tillbaka. UHR och lärosätena har dessutom visat att de kan genomföra provet trots pandemin och att regeringens befogenhet att ändra riksdagens beslut om huvudregel för fördelning av platser vid urval till högskolan inte behövs vad gäller högskoleprovet.

Vi vet att UHR och lärosätena kan anpassa sig. Kunde de anordna provet nu under våren kommer de också att kunna anordna det i framtiden, om pandemin skulle fortsätta. Det finns också tid att ändra reglerna för antagning till våren 2022 om det skulle behövas. Till skillnad från många andra frågor där regeringen kan behöva mandat för att göra ändringar med kort varsel sker antagning till högskolan två gånger per år – tre om man räknar in sommarkurserna. Det finns alltså gott om tid för riksdagen att göra de förändringar som behövs om man skulle behöva ändra antagningsreglerna.

Lika tillgång till utbildning är en fråga om rättvisa och jämlikhet. Detsamma gäller ett öppet och samtidigt tydligt antagningssystem. Det kan finnas många skäl att se över reglerna för urval till högskolan för att högskolan ska vara öppen för så många som möjligt och för att så många som möjligt ska kunna studera på högskolan, men det är en fråga för riksdagen att besluta om – inte regeringen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 15 Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar – anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2020/21:SfU23

Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar – anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning (prop. 2020/21:120)
föredrogs.

Anf. 80 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! I dag har vi två debatter i följd som på olika sätt berör hur vi ska kunna identifiera dem som befinner sig här i Sverige. I grunden handlar det om att

vi ska ha kontroll över våra gränser och upprätthålla en reglerad invandring. Identitetshandlingar ska vara säkra, och de ska ges till rätt personer.

Tyvärr ser vi i dag stora brister här, och jag kommer i mitt anförande i nästa debatt att uppehålla mig mer vid de problem som vi ser är kopplade till ett växande skuggsamhälle och vilka åtgärder vi moderater vill se för att bekämpa dessa. Men först ska vi alltså debattera frågan om anpassningen av svensk rätt till en ny EU-förordning.

Förordningen är tänkt att skärpa säkerhetskraven på nationella identitetskort, uppehållskort och permanenta uppehållskort och ska tillämpas från och med den 2 augusti i år. Bakgrunden till förordningen är att det i dag finns stora skillnader avseende säkerhetsnivå, format och innehåll när det gäller id-kort för unionsmedborgare och de uppehållshandlingar som medlemsstaterna utfärdar till unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Dessa skillnader ökar risken för missbruk och förfalskningar och försvårar för unionsmedborgare att utöva sin rätt till fri rörlighet.

Vi moderater instämmer i det som står i propositionen om att högkvalitativa dokument är en förutsättning för en effektiv och säker verifiering av ett dokumentets äkthet och en persons identitet. Det är viktigt att minska riskerna för missbruk och förfalskningar samtidigt som medlemsstaterna får bättre förutsättningar att kontrollera personers identitet. Allt detta är i sin tur en förutsättning för den fria rörligheten inom EU, vilket är en fundamental del av Europasamarbetet – som vi vill värna. Därför står vi bakom förslagen i propositionen.

För att ytterligare öka säkerheten i id-handlingar står vi dock även bakom Sverigedemokraternas yrkande om att det ska bli lättare att ta upp biometriuppgifter och spara dem under längre tid. Vi står också bakom förslaget om att utreda möjligheten att inkludera fingeravtryck i polisens register för pass och nationella id-kort, för att förhindra att en person har flera id-handlingar i olika identiteter. Just den frågan återkommer vi som sagt till i nästa debatt, då jag även återkommer med ett mer fylligt resonemang i de här viktiga frågorna kopplade till identitet.

Med det sagt vill jag yrka bifall till reservation 1, fru talman.

Anf. 81 JONAS ANDERSSON i
Skellefteå (SD):

Fru talman! Dagens debatt handlar om att Sverige enligt vissa EU-bestämmelser måste börja spara och kontrollera fingeravtryck i vissa id-handlingar. Det rör sig inte om de vanliga handlingarna, alltså uppehållstillståndskort och pass, utan det handlar om de mycket mer sällsynta uppehållskort som går till anhängiga till EES-medborgare. Men det handlar även om det nationella id-kortet, vilket väl kan sägas vara småsyskonet till vårt nationella svenska pass.

Fingeravtryck finns och kontrolleras redan i uppehållstillståndskort och pass, så de förslag vi debatterar i dag är knappast särskilt nydanande. Vi ser helt enkelt

bara till att införa samma regler överallt. Regeringens förslag är heller ingenting nytt i sak utan bara en följdändring på den ändring som gjorts i EU-rätten. Det hela kan säkert uppfattas som något osexigt eller tråkigt.

Men, fru talman, det finns ju ett talesätt som säger att djävulen sitter i detaljerna. Fingeravtryck är nämligen en typ av biometri, alltså uppgifter som går att lagra och behandla för att kunna genomföra sökningar och liknande behandling i databaser. Även foton och dna-profiler kan vara biometriuppgifter. Eller kan de det?

På Migrationsverket bokar man en tid för att få lämna biometri, alltså foto och fingeravtryck. Men utifrån hur lagstiftningen ser ut, och utifrån vad vissa remissinstanser säger, är det oklart vad som egentligen räknas som biometri. Det här får följderna för människors integritet men även för arbetet med att dela uppgifter mellan myndigheter. Vad händer om Migrationsverket har en tolkning och polisen har en annan? Kan de då verkligen dela med sig av biometriuppgifter rörande exempelvis illegala migranter?

Generellt sett, fru talman, råder det oreda när det gäller lagstiftningen kring biometriuppgifter och hur de definieras, hur de får användas, hur de får lagras, hur de får delas och så vidare. Myndigheter som polisen och Migrationsverket har tagit upp detta flera gånger i olika sammanhang, och det har även till exempel Skatteverket gjort. Det måste ske någon typ av förändring här. Det måste vara glasklart för alla hur vi definierar biometri.

Det måste bli lättare att ta upp biometriuppgifter och att spara dem under en längre tid i olika databaser. Det måste även bli lättare att använda uppgifterna i handläggning – att göra slagningar och jämförelser och att använda avancerade sökningar och matchningar, dels mellan avdelningar och myndigheter, dels, i vissa fall, automatiskt, exempelvis för identifiering.

Målet, fru talman, måste vara högre effektivitet och större säkerhet både när det gäller kontrollen av utlänningsansökan och tillstånd i Sverige och när det gäller sådant som folkbokföring och utbetalningar ur välfärdssystemen. Det här är ett område med stor förbättringspotential, som det brukar kallas, och regeringen bör skyndsamt utreda vilka förbättringar som kan göras.

Den kanske viktigaste reformen på detta område skulle röra permanenta register med biometriuppgifter. I dagsläget sparas inte biometriska uppgifter utom i vissa specifika fall.

Vilka konsekvenser får då detta? När man gör en kontroll av en persons id-kort ser man att det är samma person på bilden som i verkligheten. Man kan även kontrollera att fingeravtryck överensstämmer med personen som står framför en. Vad man däremot inte ser är att han eller hon kan ha tre andra id-kort med samma foto och samma biometri men med tre helt andra identiteter. Det här är en lucka som oundvikligen leder till fusk och utnyttjande av olika system.

2017 års id-kortsutredning föreslog bland annat därför att det skulle vara möjligt att göra automatiserade sökningar efter biometriuppgifter. Flera myndigheter har också begärt detta gång på gång. Tyvärr löser inte regeringens förslag de systemfel som finns. Det täpper inte till luckorna som utnyttjas av skrupelfria brottslingar och organiserade kriminella ligor.

Fru talman! Det som måste ske är helt enkelt att vi får till ordentliga centrala databaser med biometrisk information om alla utlänningsansökningar som vistas i Sverige, så att man kan vara säker på att den person som står framför en på Försäkringskassan, på banken eller vad det nu är faktiskt är den person som det ska vara.

Vi har alltså en chans att nästan helt eliminera bidragsfusk och slå ett hårt slag mot falska identiteter. Men då gäller det att vi faktiskt vågar göra någonting åt detta.

Sist men inte minst, fru talman, vill jag nämna utlandssvenskarna. De har ofta fått lida när det genomförts reformer gällande krav för pass och liknande handlingar. Det är inte så lätt om man till exempel bor i Los Angeles och den enda plats där man kan lämna biometriuppgifter för ett nytt pass ligger i Washington, många tusen kilometer bort.

Våra nordiska grannländer har redan lyckats lösa detta problem, bland annat med mobila passenheter. Nog kan väl Sverige också försöka att ta hand om svenskar både hemma och utomlands?

Jag avslutar med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 82 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Statistik från Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, Frontex, visar att Sverige har haft och har stora problem med missbruk av ett flertal identifikationsdokument. Svenska handlingar används i ett missbrukande syfte, och i flera år har just svenska handlingar hört till dem som byrån oftast påträffat. Detta rör inte minst personer som försöker att ta sig in i Europa med en annan persons resedokument.

Jag yrkar därför bifall till reservation 1, om biometriska uppgifter, där SD föreslår att regeringen ska utreda definitionen av begreppet ”biometriska uppgifter”, att hanteringen av biometri ska förbättras och att dessa uppgifter ska kunna sparas i databaser.

Kristdemokraterna välkomnar denna proposition. Den kommer att leda till att vi får säkrare uppehållshandlingar som försvårar förfalskningar och missbruk. Det tillägg – den reservation – som finns här i dag handlar om att utreda möjligheten att inkludera biometriska uppgifter och hur hanteringen ska kunna förbättras samt sparas i databaser så att vi ytterligare höjer nivån på att kunna säkerställa att vi vet att den som står framför oss eller kommer in i vårt land verkligen är den som han eller hon påstår sig vara.

En sådan utredning som naturligtvis omgärdas av och genomförs med största möjliga noggrannhet, då det handlar om människors integritet. Det är viktigt att ta till vara detta, men det är inte ett skäl att inte genomföra en sådan utredning. Vi ser det snarare som högst logiskt att en sådan utredning sker, inte minst nu när

man ser över hur man ska sjösätta de förslag som Id-kortsutredningen har presenterat.

Anf. 83 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Det vi nu debatterar kan gå förbi som ännu ett beslut där vi anpassar svensk rätt till en ny EU-förordning. Så är det; det är ett sådant beslut vi fattar. Men det är också ett beslut som ökar vår säkerhet och som skapar en större kontroll av vilka som vistas i vårt land och minskar risken för missbruk och förfalskningar av uppehållshandlingar.

Den proposition vi nu behandlar i detta betänkande skapar en större enhetlighet när det gäller identitetskort och uppehållshandlingar. Det som slås fast i EU-förordningen och som nu införlivas i svensk rätt är att sådana handlingar ska innehålla innehavarens fotografi och två fingeravtryck. Vad detta i praktiken innebär är att det blir en tydligare gemensam europeisk standard för dessa handlingar. Det innebär också att de handlingar som i dag inte kräver fingeravtryck blir svårare att förfalska.

Jag noterar att förslagen mottagits positivt av remissinstanserna.

Med förslaget följer också en reglering om att man ska vara skyldig att låta vissa myndigheter vid olika tillfällen ta till exempel fingeravtryck för att se att det stämmer med data på identitetshandlingen.

De lagändringar som vi nu behandlar föreslås träda i kraft den 2 augusti i år.

Fru talman! I denna typ av ärende får vi ofta en debatt som i ena ändan handlar om personlig integritet och i andra ändan handlar om behovet av att kontrollera. Jag tror att de flesta av oss inser att vi lever i ett samhälle där vår säkerhet är beroende av att vi vet vilka människor som rör sig i samhället och om de har den identitet som de uppger.

Därför är det viktigt att vi ständigt utvecklar metoderna för att motverka förfalskningar och försök att anta en falsk identitet. Det underlättar också våra möjligheter att kontrollera detta inom hela EU om vi har gemensamma regelverk. Därför är detta förvisso en anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning, men det är också ett sätt att öka vår trygghet i Sverige.

Jag tolkar de reservationer som finns som att reservationerna ställer sig bakom lagförslaget, men att man även vill föra ett resonemang om vidare åtgärder samt att förslagen inte ska försvåra för utlandssvenskar. Det är naturligtvis också vår ambition att vidta vidare åtgärder för att ytterligare öka säkerheten men också att göra det utan att försvåra för utlandssvenskar.

Detta är ett arbete som måste fortsätta att utvecklas och som också sker i andra sammanhang och i andra utredningar. Men det är viktigt att vi får dessa lagändringar på plats, oavsett det övriga arbete som sker.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 84 JONNY CATO (C):

Fru talman! Som tidigare talare har varit inne på kommer vi här och nu att tala om två områden efter

varandra som berör varandra. Jag kommer därför att fatta mig kort i just denna debatt.

Den fria rörligheten är en av grundpelarna och en av de finaste och absolut viktigaste sakerna med Europeiska unionen.

Den 20 juni 2019 antog Europaparlamentet och rådet en förordning om säkrare identitetskort för medborgare i Europeiska unionen. Förordningen skärper säkerhetskraven på nationella id-kort, uppehållskort och permanenta uppehållskort.

Det är i dag för stora skillnader på säkerhetsnivå, format och innehåll när det gäller identitetskorten för unionens medlemsländer och medborgare. Därför är det bra att vi får tydligare riktlinjer och mer samstämmighet i hur dessa identitetshandlingar ska se ut. Skillnaderna som finns ökar risken för missbruk och förfalskningar och medför svårigheter för medborgarna och deras familjer att utöva sin rätt till fri rörlighet. Detta är därför en viktig förändring för att motverka fusk och oegentligheter men också för att bevara den fria rörligheten.

Centerpartiet anser att det är en väl avvägd proposition som regeringen har lagt fram. Vi yrkar därför bifall till utskottets förslag i sin helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 16 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2020/21:SfU24

Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten (prop.
2020/21:159)
föredrogs.

Anf. 85 MARIA MALMER
STENERGARD (M):

Fru talman! Under många år och många regeringar har Sverige drivit en ohållbar invandringspolitik. Många som har kommit hit och fått ett nej har aldrig återvänt till sina hemländer. Den reglerade invandringen är satt under stark press när ett nej i alltför många fall inte betyder ett nej i praktiken.

Om man söker asyl här och bedöms ha skyddsskäl, och därför får rätt att stanna, ska man få alla förutsättningar att skapa sig ett nytt liv här i trygghet. Men om man vid en prövning får nej ska man lämna landet. Så fungerar det tyvärr inte i dag. Bara hälften lämnar landet frivilligt.

Allt fler blir en del av ett allt större skuggsamhälle där människor, inte minst kvinnor och barn, far väldigt illa. Ingen vet i dag hur många som lever här illegalt. Det finns en gammal utredning som talar om 50 000 personer och poliser som talar om det dubbla.

Vi har helt enkelt inte längre kontroll över vilka som vistas i Sverige. Samordningsnummer missbrukas, och id-handlingar göms och återanvänds av flera.

Myndigheter sänder dubbla signaler. När en domstol säger nej till uppehållstillstånd och beslutar om utvisning betalar en myndighet ut bidrag till samma person eller vägrar att lämna ut uppgifter om var personen befinner sig.

Vi moderater har presenterat omfattande förslag för att utplåna skuggsamhället och få ett fungerande återvändande på plats. Vi föreslår bland annat fler förvarsplatser, elektronisk övervakning, förbud mot bidrag till personer som vistas här illegalt, informationsplikt för myndigheter och indraget bistånd till länder som vägrar att ta emot sina egna medborgare. Men utöver alla dessa angelägna åtgärder måste vi bli bättre på att hantera id-frågor. Vi måste snabbare och bättre säkerställa identitet och ge myndigheterna skarpare verktyg för att genomföra kontroller.

Det är i dag alldeles för lätt för personer att hålla sig undan eller uppträda under olika identiteter i Sverige. Därmed försvåras arbetet med att bekämpa skuggsamhället och kriminaliteten men också att identifiera säkerhetshot. Sverige måste fokusera mer på identitetsfrågor, bli bättre på att kontrollera vilka som befinner sig i landet men också genomföra fler kontroller.

Det här är frågor som delvis behandlas i det betänkande som vi debatterar här i dag.

Regeringens förslag innebär förvisso steg i rätt riktning, till exempel att man vid inre utlänningskontroll ska kunna fotografera någon och ta personens fingeravtryck, men också införa en begränsning av antalet främlingspass som får utfärdas. Men förslagen går inte tillräckligt långt, och många viktiga förslag saknas tyvärr.

För det första: Polisen måste få bättre verktyg vid inre utlänningskontroller. Det måste exempelvis finnas en möjlighet att visitera personer och tillhörigheter för att söka efter id-handlingar.

I utredningen *Klarlagd identitet – om utlänningsrätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar* framkommer att passhandling saknats vid registrering av asylansökningar i mellan 81 och 91 procent av fallen under åren 2011–2016. Ibland finns id-handlingar, men de visas inte upp för myndigheterna. När handlingar på det viset undanhålls måste stora resurser läggas på utredning. Upppehållstillstånd kan beviljas en person med fel identitet och samma person kan beviljas uppehållstillstånd under olika identiteter. Detta är bara några av problemen.

Vid inre utlänningskontroll är en utlännings skyldig att på begäran lämna över pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Men det händer tyvärr att personer undanhåller identitetshandlingar från myndigheterna, ibland efter råd från smugglare eller från andra migranter. Man undanhåller också andra föremål, till exempel mobiltelefoner, som skulle kunna underlätta fastställandet av identiteten.

I utredningen *Klarlagd identitet – om utlänningsrätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och*

missbruk av identitetshandlingar finns ett konkret förslag om möjligheten till kroppsvisitation och undersökning av utlännings bagage och andra tillhörigheter, om det är nödvändigt för att ta reda på identitet och rätt till vistelse här. Regeringen har dock inte lagt fram något sådant förslag, och det tycker jag är beklagligt.

Vi menar vidare att bestämmelsen om att ta fotografi och fingeravtryck vid en inre utlänningskontroll ska vara tvingande. Dessutom vill vi utreda möjligheten att ta dna-prov vid inre utlänningskontroller, eftersom det skulle höja säkerheten vid identifieringen. Därför yrkar vi bifall till reservation 5.

För det andra: Myndigheterna måste få omhändertata pass och andra id-handlingar i fler fall än i dag. I dag har Migrationsverket och Polismyndigheten möjlighet att omhändertata passhandling eller andra id-handlingar om en person ansöker om uppehållstillstånd. Moderaterna anser att det ska kunna ske oberoende av om personen ansöker om uppehållstillstånd eller inte. Rätten att omhändertata pass och andra id-handlingar bör även ges till fler myndigheter, till exempel Tullverket, Kustbevakningen och Arbetsmiljöverket, eftersom de är gränskontrollerande myndigheter respektive medverkar vid arbetsplatskontroller.

Slutligen, för det tredje: Vi måste skydda barnen. Den nuvarande åldersgränsen för att ta fingeravtryck vid en inre utlänningskontroll är 14 år. Regeringen föreslår ingen ändring, trots att Återvändandeutredningen föreslår en åldersgräns på sex år.

Precis som utredningen konstaterar, är det ur ett barnrättsperspektiv viktigt att kunna identifiera underåriga som uppehåller sig i landet och som kan behöva hjälp och stöd från myndigheterna för att inte riskera att fara illa, utsättas för brott eller själva dras in i kriminalitet.

Även Migrationsverket har angett att man ur ett barnperspektiv ser positivt på sänkt ålder för biometriupptagningar. På EU-nivå föreslås också sex år som åldersgräns för fingeravtryck, och vid ansökan om uppehållstillstånd gäller i dag i vissa fall sex år.

Det är önskvärt att reglerna om åldersgränser för fingeravtryck är så enhetliga som möjligt på migrationsområdet. Därför bör regeringen återkomma med förslag på sexårsgräns.

Fru talman! Det är allvar nu. Vi måste ge våra myndigheter rätt verktyg för att bekämpa det växande skuggsamhället, för att upprätthålla den reglerade invandringen och för att förhindra lidande.

Därför kan jag bara beklaga att regeringen inte väljer att gå längre och gå fram med de många goda förslag som finns i olika utredningar. Jag konstaterar att det blir ännu en sak som en framtida moderatledd regering måste ta tag i.

Anf. 86 JONAS ANDERSSON i
Skellefteå (SD):

Fru talman! Att värna om barns säkerhet är viktigt. Det tror jag alla här inne är överens om, även vid en full riksdag med 349 ledamöter. Att minska riskerna

för människohandel tror jag att ingen ledamot, oavsett partifärg, är emot.

I dag finns ett gyllene tillfälle att på riktigt faktiskt göra en insats.

I den proposition om vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten som vi debatterar i dag finns ett förslag om att Migrationsverket eller polisen ska kunna fotografera utlänningsmän och ta deras fingeravtryck om varken utlänningsmannens identitet eller rätt att vistas i Sverige kan klarläggas. Det är ett bra förslag. Så långt allt gott alltså.

Men, fru talman, förslagen i den utredning som ligger till grund för propositionen ser annorlunda ut än regeringens förslag, och här kommer vi till frågan om hur man ser på barns säkerhet och att värna densamma.

I stället för att försöka säkerställa identiteten även på riktiga barn nöjer sig majoriteten i utskottet med att skydda bara tonåringar och vuxna.

I stället för att ge möjligheten att ta fingeravtryck även på barn från 6 års ålder, som utredningen föreslår, väljer regeringen och stödpartierna 14 år som åldersgräns.

Detta gör man trots att regeringen själv säger att det förekommer att minderåriga bor i Sverige illegalt, i skuggsamhället, eller utnyttjas i människohandel.

Detta gör man trots att Migrationsverket menar att det skulle hjälpa myndigheten att i ett tidigare skede än i dag uppmärksamma tecken på människohandel och ge ökade möjligheter att identifiera i övrigt utsatta barn.

Detta gör man trots att Europeiska kommissionen pekar på vikten av att skydda barn och att fingeravtryck blir användbara för automatiska sökningar vid just sex års ålder. Barns utseende däremot förändras snabbt i den åldern, vilket gör att identifiering från fotografier blir svårare och inte alls lika effektivt.

Att sänka åldern för att lämna biometri i kontroller skulle alltså vara ett led i att bekämpa missförhållanden och att skydda barn från att bli hänsynslöst utnyttjade. Ur ett barnperspektiv måste det väl ändå ses som positiva förändringar.

I vår reservation 1, som jag för övrigt yrkar bifall till, finns en enkel och effektiv ändring av den föreslagna lagtexten, från 14 år till 6 år. Här kan alla ledamöter i dag göra en insats för att värna barns säkerhet genom att helt enkelt trycka på rätt knapp.

Fru talman! Jag tänker även ta tillfället i akt att komma med kritik mot regeringen, och den är dessutom ganska allvarlig. Den saktfärdighet som regeringen visat upp när det gäller beredningen av den kommande migrationslagstiftningen är så omfattande att riksdagens arbete äventyras.

När det gäller den lagändring jag nämnde fanns det preliminärt en majoritet för att bifalla Sverigedemokraternas förslag. Vad som sedan hände var att så många ärenden klumpades ihop till följd av den stora migrationspropositionen att det blev orimligt att begära att utskottet parallellt skulle hinna bereda ett skarpt lagförslag, med remissförfarande, lagråd och allt vad det i övrigt innebär.

Det betyder att vi i dag i stället ser två reservationer på samma tema, en med skarp lagstiftning och en med ett tillkännagivande.

Vi hade kunnat ha en majoritet för ett skarpt lagförslag som är ämnat att skydda barn från människohandel och misär, men nu blir det inte så.

Att oppositionens möjligheter på detta sätt vingklippas av regeringens senfärdighet är inte värdigt svensk demokrati.

Fru talman! Låt oss återgå till själva sakfrågan. Utöver frågan om åldersgränser finns det annat som är värt att se över. Regeringen har nämligen valt bort flera av utredningens förslag, som borde ha funnits kvar.

Frågan om möjligheten för polisen att ta med en utlänningsmän med oklar identitet och uppehållsstatus till stationen för vidare utredning finns inte med i lagtexten. Eftersom det här rör en fråga om maktutövande mot människor bör det inte ske på slentrianmässiga eller oklara grunder, utan här måste det finnas transparens och tydlighet så att polisen i varje enskilt sådant ärende vet att de ska ta med personerna för fortsatt utredning – inte kan eller bör. Det ska vara tvingande.

Fru talman! Om vi ska kunna få ordentlig kontroll över vilka som faktiskt vistas i Sverige måste vi ge polisen rätt verktyg för att klara av den uppgiften. Det handlar inte bara om att skjuta till de ekonomiska resurserna som krävs för ordentliga inre utlänningskontroller utan lika mycket om att ge rätt befogenheter.

Träffar man på utlänningsmän med oklar identitet och som inte kan bevisa sin rätt att vistas i landet måste det självklart kontrolleras. De enda som tjänar på att såna kontroller inte genomförs är flyktingsmugglare, människohandlare och andra som lever på att utnyttja människor i utsatta situationer.

Ett enkelt sätt att i dagens digitala samhälle kontrollera vem någon är och dennes resvägar är att man får chansen att kontrollera mobiltelefoner och andra digitala medier. Det är knappast att anse som något stort ingrepp i integriteten i det fall någon befinner sig här utan att på något enda sätt kunna bevisa sin identitet och anledning att vara här.

Om det sedan visar sig att en person faktiskt saknar tillstånd och befinner sig i Sverige illegalt uppstår nya problem som måste lösas. Att antalet förvaringsplatser i Sverige är kraftigt underdimensionerat är ett välkänt faktum, och med en dåres envishet tänker jag fortsätta att tjata om att denna verksamhet givetvis måste utökas när situationen kräver det. Det skadliga skuggsamhället som har vuxit fram under de senaste 20 åren måste krympas, och då duger det inte att släppa illegala migranter fria på svenska gator på grund av platsbrist.

När det gäller resehandlingar välkomnar vi att regeringen efter många års passivitet äntligen vill begränsa möjligheten att hämta ut främlingspass på löpande band. Tyvärr är förslaget tandlöst då vem som helst ändå får hämta ut tre nya pass under en femårsperiod och nästan alla dessutom kommer att omfattas av ett undantag från denna regel.

Fru talman! Slutligen kommer vi till frågan om biometri, som även var uppe i förra debatten.

Utredningen föreslog att Sverige skulle arbeta för en EU-gemensam databas med uppgifter om tillstånd medan Migrationsverket och andra föreslog en central svensk databas med fingeravtryck för utlänningar. En sådan databas skulle i ett slag göra allt fusk med identiteter, bidrag och liknande nästan omöjligt eftersom man alltid skulle kunna kontrollera en fysisk person mot en sådan databas.

Polisen anser att frågan är både angelägen och brådskande, och det är den. Vi vill ju exempelvis gärna undvika fler irakiska ministrar som snyltar på svensk välfärd.

Här måste det vara slut med passivitet och låt-gå-attityd från regeringen. Det är bara att ta tag i saken och utreda frågan om databaser.

Fru talman! Förtroende är bra, men kontroll är bättre.

Anf. 87 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Hur ser man ut om man är svensk? Det är en fråga som är relevant för den debatt vi har här i dag.

Efter valet gjordes sammanställningar av hur många utlandsfödda som finns bland ledamöterna i de nya riksdagsgrupperna. Vänsterpartiet har högst andel av riksdagens partier, medan vissa andra partier inte har några utlandsfödda ledamöter alls.

Intressant är att många automatiskt antog att Nooshi Dadgostar är en av de utlandsfödda i Vänsterpartiets riksdagsgrupp. Det är hon inte. Nooshi är född och uppvuxen här i Sverige. Det är däremot inte jag. Man kan se detta som en lustig liten anekdot, men faktum är att den säger något om det vi debatterar här i dag och om bilden av vem som tillhör eller inte tillhör det svenska samhället och gemenskapen.

För, fru talman, om vi skulle samla alla riksdagsledamöter på en plats där det genomförs inre utlänningskontroller skulle det inte vara slumpen som avgjorde vem av oss som kontrolleras. Vissa av riksdagens ledamöter skulle kontrolleras oftare än andra. Med andra ord skulle Nooshi och ledamöter som liksom Nooshi har svart hår eller mörkare hud löpa mycket högre risk att ses som utlänningar än jag.

Detta vet många i Sverige redan mycket väl. För dem är denna typ av utpekande vardag. Nästan en fjärdedel av Sveriges befolkning har utländsk bakgrund av någon sort – 24 procent. I Sverige har vi rötter i både Kiruna, Kabul, Karlstad och Kigali.

I rapporten *Skyldig tills motsatsen bevisats* av Arenagruppen påvisas några av konsekvenserna av de inre utlänningskontroller som redan nu görs. Det framgår att det finns stora skillnader mellan olika regioner och enskilda poliser i hur och om kontrollen över huvudet taget dokumenteras och registreras. Det innebär att det finns människor som har blivit kontrollerade men som inte kan få ut uppgifter om varför de har blivit stoppade. De kan heller inte överklaga.

Den kränkning och den rättsosäkerhet som detta innebär för den enskilde är ett underbetyg för en modern rättsstat som Sverige. Detta styrks ytterligare av

Rikspolisstyrelsens tillsynsrapport från 2014. I rapporten *Slumpvis utvald* av Civil Rights Defenders i samarbete med Stockholms universitet intervjuas personer som kontrollerats upprepade gånger utan att de själva ser någon annan anledning än sitt ursprung. Detta skapar en känsla av utsatthet och av att vara utpekad som brottsling, trots att man i vissa fall själv är brottsoffer, vilket i sin tur leder till lägre förtroende för både polisen och samhället i stort.

Det är i ljuset av denna verklighet som man behöver granska de nya förslag som regeringen nu lagt på riksdagens bord. Förslagen är komplexa och berör frågor om personlig integritet samt gränserna för det i grundlagen fastslagna skyddet mot påtvingat kroppsligt ingrepp samt Europakonventionens artikel 8.1 om rätten till skydd för privat- och familjeliv, som i vissa fall innebär en rätt till skydd mot till exempel att bli fotograferad.

Vi har alltså statens behov av att kontrollera och reglera invandringen och stävja eventuell brottslighet å ena sidan och individens rättigheter stadgade i grundlag och Europakonventionen å andra sidan. I en sådan avvägning finns mycket långtgående krav på den proportionalitetsbedömning som behöver göras för att kunna göra intrång i personlig integritet och påtvingade kroppsliga ingrepp och för att garantera icke-diskriminering.

Det finns mycket starka historiska skäl till att skyddet för individers frihet och minoriteters skydd mot diskriminering och tvång behöver vara väldigt starkt och inte enkelt ska kunna åsidosättas med övergripande skrivningar utan en väldigt noggrann proportionalitetsbedömning. Vi vet att stater, både i nutid och historiskt, har begått allvarliga övergrepp mot eller intrång i individers integritet och kropp liksom mot minoriteter. Därför vilar det ett tungt ansvar på demokratiska rättsstater att se till att det inte upprepas.

Att så komplexa och svåra avvägningar tar tid är helt rimligt. Mindre rimligt är att regeringen, trots Lagrådets allvarliga kritik mot de förslag som presenterades i lagrådsremissen, inte har rättat till de brister som Lagrådet pekar på och heller inte har remitterat de i lagrådsremissen omarbetade förslagen på nytt, vilket Lagrådet efterfrågar.

Lagrådets kritik är alltså hård och borde tas på största allvar av regeringen. Två centrala förslag i remissen anser Lagrådet vara så bristfälliga och undermåliga att de inte kan ligga till grund för lagstiftning.

Det handlar om förslaget att Migrationsverket och Polismyndigheten ska ges möjlighet att vid en inre utlänningskontroll fotografera en utlänning eller ta hans fingeravtryck och om förslaget om hur fotografierna och fingeravtrycken vidare ska få behandlas, alltså sparas för framtida användning.

Lagrrådet är också kritiskt mot beredningen av förslagen och ifrågasätter det helt grundläggande, alltså behovet och nyttan av flera av förslagen. Även om begreppet etnisk profilering inte förekommer i lagrådsremissen får det tolkas som att Lagrådet varnar för att förslagen öppnar för just detta. Att så tunga

invändningar från Lagrådet fullständigt ignoreras av regeringen är väldigt allvarligt ur ett berednings- och demokratiperspektiv.

Utredningens betänkande mötte minst lika hård kritik från remissinstanserna, bland annat JO, JK, DO och Advokatsamfundet. Lagrådsremissen skiljer sig på flera sätt från betänkandet, men omfattande brister kvarstår, vilket påpekas av Lagrådet. Ändå går regeringen vidare.

Vänsterpartiet menar att propositionen har så stora brister när det gäller förslagen om kontrollåtgärder vid inre utlänningskontroll att den bör avslås. Förslagen är dåligt underbyggda, behoven av dem är otillräckligt kartlagda och konsekvenserna är inte analyserade på ett sådant sätt som man ska kunna förvänta sig när det handlar om så allvarliga förslag.

Det är uppenbart att risken för etnisk profilering och diskriminering av enskilda är överhängande om förslagen genomförs. Att det är svårt att se vilka objektiva och konkreta omständigheter en inre utlänningskontroll skulle kunna baseras på, med undantag för de fall där polisen har en underrättelsebild, skapar i sig en stor risk för godtycklighet som rimmar mycket illa med de krav på specificitet, tydlighet och förutsebarhet som ställs upp enligt artikel 8 i Europakonventionen.

Godtyckligheten skapar därutöver en risk för rasprofilering. Om en sådan särbehandling baserat på ras kan påvisas är det mycket osannolikt att man inte skulle dömas för att ha brutit mot artikel 14 i samma konvention.

Diskriminering baserat på ras är kränkande i sig, även i de fall där den åtgärd som diskrimineringen resulterar i, till exempel en id-kontroll, inte betraktas som särskilt ingripande. Diskrimineringen blir ännu allvarligare om den resulterar i mer ingripande åtgärder, till exempel våld. Det är därför mycket oroväckande att regeringen vill införa befogenhet för mer ingripande åtgärder utan att analysera eller hantera risken för diskriminering. Det kan ifrågasättas om en sådan ordning lever upp till de krav som ställs enligt artikel 14 i Europakonventionen.

Man ska heller inte bortse från de konsekvenser det får för samhället i stort när vissa delar av befolkningen misstänkliggörs endast på grund av sitt ursprung. Vad händer med barn och unga som växer upp med erfarenheten av att se sin mamma eller pappa kontrolleras utan särskild anledning? Vad händer med människor som inte upplever att de kan få en förklaring till – eller möjlighet att överklaga – dessa kontroller, som i många fall inte ens förklarats eller dokumenterats? Och vad händer med den del av befolkningen, till exempel jag själv, som aldrig kontrolleras men som ser andra invånare tas åt sidan på grund av sitt ursprung?

I ett samhälle som redan nu är segregerat utifrån etniskt ursprung på såväl arbetsmarknad som i bostadsområden kommer sådana åtgärder att fördjupa och förvärra den strukturella rasismen. Det är inte en väg som vi i Vänsterpartiet vill gå.

Mot denna bakgrund anser Vänsterpartiet att propositionen bör avslås i de delar som rör kontrollåtgärder vid inre utlänningskontroll. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Propositionens förslag, som syftar till att förhindra missbruk av resehandlingar, har Vänsterpartiet inga invändningar mot. Regeringen har reviderat utredningens förslag utifrån remissinstansernas invändningar. Det är givetvis viktigt att förhindra fusk med resehandlingar och helt rimligt att harmonisera de regelverk som gäller för olika typer av resehandlingar.

Fru talman! Till slut – även om det i huvudsak är regeringens förslag som vi debatterar måste jag passa på att säga något kort om det blåbruna regeringsalternativ som blir allt tydligare. Tittar vi på de förslag som läggs fram av M, KD och SD ser vi nämligen skissen till ett ganska hårresande kontrollsamhälle. Det är förslag som påminner mer om den övervakning som finns i auktoritära regimer, både nu och historiskt, än vad som förväntas i en liberal demokrati som vår. Om lagråd och remissinstanser hade omfattande och stark kritik mot de förslag som regeringen lade fram vågar jag inte ens tänka på vad de skulle säga om det som läggs fram av M, KD och SD.

I sin iver att tävla om att komma med förslag som på olika sätt kan trampa på och misstänkliggöra människor med rötter utanför Sverige är den blåbruna majoriteten beredda att gå mycket långt. Förslag som tvingande fotografering och fingeravtryck – oavsett om de behövs – kroppsvisitation, undersökning av handväskor och bagage och till och med möjlighet att ta dna-prov radas upp. Att dna-test enligt Europadomstolen ska ses som ett ännu större integritetsintrång än fingeravtryck verkar inte bekymra detta gäng.

Det är en utveckling som borde skrämra många av oss, fru talman, inte minst alla dem i Sverige som ser mer ut som Nooshi än som jag.

Anf. 88 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! När en civil utredare vid gränspoliserna för ett par år sedan konstaterade att ”vi har ett parallellsamhälle som bara växer och vi har tappat kontrollen över vilka som är här” hamnade identitetsfrågan återigen i fokus. Men den är inte ny. Redan 2015 skrev Migrationsverket: Genom underhandsupplysningar från allmänhet och polis har vi upptäckt personer som har uppehållstillstånd men som ansökt om asyl i annan identitet. Vi har stött på svenska medborgare med utländskt ursprung som ansökt om asyl. Det finns personer som har beviljats uppehållstillstånd av anknytningskäl och därmed kunnat resa in legalt i landet, för att därefter söka asyl under annan identitet.

Få, om någon, tänker jag då, torde väl leva i någon form av villfarelse att detta med att säkerställa identiteter fungerar på ett ändamålsenligt sätt här i Sverige. Det kan tyckas – det tycker jag fortfarande – vara grundläggande att vi vet vem det är som kommer in i vårt land.

Fru talman! Det här är givetvis allvarligt på alla sätt och vis. Det handlar ytterst om att bevara tilltron till

asylsystemet och allmän ordning och säkerhet. Vi diskuterar nu en proposition som syftar till att identifiera fler som olovligt vistas i Sverige och att motverka missbruk av både resedokument och främlingspass.

Fru talman! Jag står givetvis bakom de reservationer som vi kristdemokrater har lagt fram, men för att spara tid yrkar jag endast bifall till reservation 5 om utökade befogenheter. Vi kristdemokrater vill se ytterligare åtgärder för att förbättra kontrollen av vilka personer som befinner sig i vårt land och vill därför att regeringen snarast återkommer med förslag om exempelvis möjlighet till kroppsvisitation och undersökning av bagage, handresgods, handväskor och liknande vid en så kallad inre utlänningskontroll.

Fru talman! Kristdemokraterna bedömer att den situation som råder i dag är ett reellt hot mot Sveriges nationella säkerhet. Mot den bakgrunden välkomnar vi den proposition från regeringen som nu diskuteras. Vi tror att den kan motverka denna oroväckande situation. Sammantaget bör de förslag som finns i propositionen kunna bidra till att minska antalet personer som olovligen befinner sig i Sverige och motverka det missbruk av identitetshandlingar som vi vet finns i dag.

Förhoppningsvis leder detta till minskad arbetskraftsexploatering och regelrätt människohandel samt till en förbättrad säkerhetssituation i landet.

Kristdemokraternas kritik går dock ut på att de här förslagen har dröjt för länge och att de inte är tillräckliga. Det parallellsamhälle som i dag existerar och som fortsätter att växa måste förhindras med den kraft som det offentliga gemensamt kan uppstå med såväl resurser som regelverk och metoder. Vi har därför föreslagit en rad ytterligare åtgärder för att uppnå målsättningen om att kraftigt minska antalet personer som vistas olovligt här i Sverige.

Vi menar att Polismyndighetens befogenheter ska utökas för att man ska kunna genomföra bättre och mer noggranna inre utlänningskontroller. Kristdemokraterna har framfört det som polisen också menar är viktigt: att man för att kunna fastställa personens identitet ska kunna omhänderta och tömma digitala medier när en person saknar handlingar och vägrar att samarbeta. Det är detta det handlar om. Det är något som både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen efterfrågar och är för övrigt redan möjligt i ett flertal andra europeiska länder.

Kristdemokraterna har också fört fram att det vore önskvärt att se över möjligheten för polisen att ta dna-prov. Skälet är att dna-prov höjer säkerheten ytterligare vid en identifiering.

Vi anser även, likt Migrationsverket, att det bör inrättas ett nationellt fingeravtrycksregister för innehavare av uppehållstillstånd. Det i sig skulle försvåra för enskilda individer att uppträda under flera identiteter.

Vi har även föreslagit att utlandsmyndigheterna ska få en ny personalkategori: id-experten. De bör inrättas för att bättre kunna motverka det missbruk med förfälskade identitetshandlingar som finns där. Vi fick också alldeles nyligen höra från Migrationsverkets

generaldirektör att det är ett förslag som Migrationsverket just nu förbereder.

Fru talman! Avslutningsvis – i pågående förhandlingar om revideringen av Eurodacförordningen och viseringskodexen föreslås att sex år ska gälla som åldersgräns för fingeravtryck. Genom att tillåta att fingeravtryck tas på barn från sex års ålder ökar man möjligheten att fånga upp och säkra utsatta barns integritet.

Återvändandeutredningen konstaterar att det finns ”starka skäl för att sänka den nedre åldersgränsen för upptagande av fingeravtryck” till sex år. Kommissionen har också uttryckt att sänkt åldersgräns kommer att skydda de ensamma barnen bättre. Dessutom får Migrationsverket faktiskt ta fingeravtryck på barn som är sex år och uppåt om de ansöker om uppehållstillstånd i Sverige.

Mot denna bakgrund anser vi, i samsyn med en majoritet av remissinstanserna, att åldersgränsen bör vara sex år för fingeravtryck. Vi vill att regeringen ges i uppdrag att återkomma med ett sådant lagförslag. Det finns också en reservation om detta.

Anf. 89 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande 24 *Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten*.

Det handlar i grund botten om att Sverige som stat måste kunna veta vilka människor som vistas i landet. Vi som bor här och är vanliga, laglydiga medborgare har ett id-kort, ett körkort eller ett pass som vi visar upp om det behövs i olika sammanhang.

För oss i Sverige är det väldigt viktigt att motarbeta en utveckling där många människor kommer till Sverige, vistas här illegalt och kanske hamnar i människohandel eller kriminalitet eller på andra sätt utgör risker för vårt samhälle och i vissa fall även för sig själva. Inte minst kan det här till exempel handla om väldigt unga barn. Men i ett europeiskt perspektiv är det också väldigt viktigt för oss som värnar den fria rörligheten och Schengensamarbetet att vi har en ordning som innebär att vi inte underminerar den fria rörligheten i Europa.

Det är en ganska intrikat balansgång man behöver gå här, fru talman. Å ena sidan vill vi ha den fria rörligheten. Å andra sidan behöver man till exempel kunna bekämpa brottslighet. Man kommer i vissa sammanhang att behöva begära identiteten på personer om man från till exempel polisens sida bedömer att personerna inte har rätt att vistas i Sverige.

För mig som liberal är det oerhört viktigt att värna den fria rörligheten. Vi var väldigt bekymrade när vissa restriktioner infördes till följd av till exempel flyktingkrisen. Det var något vi motvilligt accepterade för att det var nödvändigt i en viss situation. Men det är klart att utgångspunkten är att vi ska ha en så fri rörlighet som möjligt.

Fru talman! Vi har ett växande problem med kriminalitet i Sverige. Det finns personer som får avslag på sina asylsökningar men inte återvänder frivilligt. Det finns personer som går under jorden eller till exempel

försöker motarbeta verkställigheten av sitt eget återvändande. Det finns personer som vistas i Sverige utan att över huvud taget någon gång ansöka om tillstånd att vara i landet. Vi talar då inte om turister, utan om personer som är här under en längre tid. Vårt samhälle och våra myndigheter måste i större utsträckning kunna be de personerna att identifiera sig och kunna ta reda på vilka de är. Det är detta som det här ärendet handlar om.

Regeringen tar med den här propositionen ett steg framåt. En del tycker att det borde gå mer framåt, men det är i alla fall ett steg framåt för att öka möjligheten att ta fingeravtryck och även fotografera personer om man inte kan fastställa personernas identitet och inte heller kan fastställa om de har rätt att vistas i Sverige. Sedan är det, precis som Vänsterpartiet tar upp i sitt anförande, självklart väldigt viktigt att de här åtgärderna inte ska vara diskriminerande, med rasprofilering och annat. Detta finns även med i utskottets bedömningar.

Fru talman! Det som är något bekymrande är att man från regeringssidan inte är beredd att se till att vi ska kunna identifiera personer om de är väldigt unga. Det förvånar mig en aning, för det har varit diskussion om detta på Europainivå under ganska många år. Man ska nu revidera Europeiska unionens rättsakter på asylområdet, bland annat Eurodacförordningen, som går igenom biometri och sådana saker. Där förs en diskussion om att sänka åldersgränsen från dagens 14 år till 6 år.

Om en person dyker upp i till exempel Sverige eller i ett annat EU-land och är kanske 9–10 år gammal och ensam finns det en oerhörd risk att det barnet kan fara väldigt illa i det sammanhanget. Det förstår alla. Då måste man försöka ta reda på vem det här barnet är. Jag förvånas över att man från regeringssidan inte riktigt vill bidra till att göra det. Det här handlar ju inte på något sätt om att vara hård eller elak. Det är fråga om ett barnperspektiv. Det handlar om att skydda barn som riskerar att fara mycket illa. Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till reservation nummer 4, Åldersgräns för fingeravtryck, som är gemensam för Liberalerna, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Anf. 90 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Jag har noterat i debatten att det verkar råda en förvirring, eller kanske okunskap, kring skillnaden mellan inre gränskontroll, som görs när man passerar gränser och är skyldig att visa upp id-handlingar, och inre utlänningskontroll, som kan ske var som helst i landet, till exempel på tunnelbanan. Vid inre gränskontroll är man skyldig att visa upp id-handlingar. Därför är det inte heller samma integritetsintrång. När man går var som helst på stan är man inte skyldig att kunna bevisa sin identitet. Därför är det också ett helt annat intrång.

Nu har vi det här blåbruna gänget som föreslår allt från dna-tester till att öppna väskor och sådana saker. Då är det en jättestor skillnad. Det handlar om att människor som inte ser ut som just jag och Fredrik Malm

kommer att kunna ifrågasättas på detta genomgripande sätt, som det är tydligt angivet i både grundlagen och Europakonventionen att man ska vara mycket varsam med.

Jag uppfattar Fredrik Malm som en liberal som alltid ärligt har stått för individens frihet från den här typen av ingrepp. Jag är ärligt nyfiken på vad Fredrik Malm tänker kring att det här blåbruna gänget, vars regeringsalternativ ni ansluter er till, tecknar upp en framtid där några av oss när som helst kommer att kunna utsättas för de här sakerna.

Anf. 91 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Jag blir lite fundersam. Liberalerna står inte bakom någonting av det som Christina Höj Larsen tar upp. Det finns i andra partiets reservationer. Det hade väl varit mer lämpligt att trycka på replikknappen när Kristdemokraterna eller Sverigedemokraterna talade i talarstolen. Vi har inte föreslagit att man ska ta några dna-tester vid inre utlänningskontroller. Enligt vad jag kan se när jag tittar igenom handlingarna finns det inte heller riksdagsmajoritet för något av dessa förslag.

Det vi har sagt från Liberalernas sida är att vi tycker att det är viktigt att man ska kunna identifiera väldigt unga barn. Jag förstår att Vänsterpartiet inte tycker att det är lika viktigt, eftersom man inte står bakom det förslaget. Här bör snarare frågan riktas till Vänsterpartiet. Om man på ett torg i Amsterdam hittar en person som man bedömer är exempelvis åtta eller elva år gammal tycker alltså Vänsterpartiet att man inte ska kunna ta ett fingeravtryck på den personen för att genom en databas kunna söka fram och hitta barnets familj, utan barnet ska lämnas vind för våg. Det förvånar mig väldigt mycket, måste jag säga.

En tioåring inne i Schengen kan utsättas för vad som helst som vi inte vet någonting om. Jag tycker att det är väldigt viktigt att skydda barn. Barn är försvarslösa. Barn är svaga gentemot vuxenvärlden i en sådan situation. Utvecklingen går alltmer åt det hållet att man flaggar upp för den här typen av problem; det finns väldigt många människor som är inne och snurrar i Schengenområdet utan att man vet vilka det är, och det finns en mycket stor risk för att framför allt unga personer far illa. Men just när det gäller de yngsta, de mest oskyddade, de svagaste, tycker Vänsterpartiet att det inte är lika viktigt att ta reda på vilka de är, så att de kanske kan återföras till trygghet. Det är väldigt märkligt.

Anf. 92 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Fru talman! Jag efterfrågade förhoppningsfullt en liberal röst i en tid när de högerreaktionära kommer med förslag som handlar om att göra omfattande ingrepp i den personliga integriteten och friheten. Men en sådan röst kommer jag uppenbarligen inte att få höra.

När det gäller barn försökte jag förklara en skillnad som varken det blåbruna gänget eller Fredrik Malm verkar förstå. Vid inre gränskontroll har man en

skyldighet att visa id-handlingar. När man går var som helst på stan är det inte så. Fredrik Malm tog ett exempel med ett barn på ett torg i Amsterdam. Det finns mycket bättre sätt att skydda barn som far vind för våg än att ta deras fingeravtryck. Det är ett ganska omfattande socialt arbete som kommer att göras. Barnet kommer att tas om hand oavsett om man tar fingeravtryck eller ej om det är alldeles ensamt.

Det är en fullständigt världsfrånvänd beskrivning som Fredrik Malm presenterar här. Min fråga var hur Fredrik Malm som liberal ser på den väldigt allvarliga utvecklingen i det blåbruna blocket när man beskriver en verklighet där man när som helst kan göra den här typen av allvarliga ingrepp i människors frihet och möjlighet att vistas fritt. Den kan inte Fredrik Malm svara på. Det finns tydligen inte längre någon liberal röst hos Liberalerna.

Anf. 93 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru talman! Om Christina Høj Larsen lyssnat lite på vad jag sa fick hon svar från talarstolen i huvudandförandet och hon fick svar i den första repliken.

Liberalerna har inte några sådana krav som Christina Høj Larsen för fram. Vi står heller inte bakom någon sådan politik. Jag kan inte heller se varför de kraven skulle införas här. Jag förstår inte alls den kritiken.

Fru talman! Christina Høj Larsen anklagar mig för att ge en världsfrånvänd beskrivning när det handlar om frågan om väldigt unga barn som kan vistas i Schengenområdet. Detta med en världsfrånvänd beskrivning är väldigt intressant, fru talman. Den delas nämligen av EU-kommissionen, Återvändandeutredningen och Eurodacreviderarna.

Det är snarare så att det är Christina Høj Larsens uppfattning som riskerar att stjälpa hela möjligheten att genomföra detta på europeisk nivå. Är det någon här som har en världsfrånvänd beskrivning är det väl Vänsterpartiet som inte är berett att skydda väldigt utsatta barn i en mycket svår situation.

Det förvånar mig, måste jag säga. Jag hade nog förväntat mig att Vänsterpartiet ändå skulle ställa sig bakom att man ska skydda de mest utsatta i samhället. Det har varit lite av Vänsterpartiets signum, i varje fall i retoriken de senaste årtiondena.

Anf. 94 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Under rubriken Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten, som vi nu debatterar, döljer sig viktiga förändringar för att öka säkerheten i vårt land.

Det handlar om att vi nu bland annat genomför förändringar vid det som vi kallar inre utlänningskontroll för att ansvariga myndigheter, till exempel polisen, ska få bättre verktyg för att kunna identifiera personer som befinner sig i vårt land och se om personerna vistas här lagligen.

Detta stärker säkerheten i landet genom att vi effektivare kan kontrollera personer där misstanke finns om att de befinner sig här illegalt eller under falsk identitet, men det effektiviserar också

återvändandearbetet för de personer som fått avslag på sin asylansökan.

Det är en viktig del av migrationspolitiken att personer som har skyddsskäl får stanna i Sverige. Men det innebär också att personer som inte har skyddsskäl ska återvända.

Den andra delen av betänkandet och regeringens proposition handlar om resedokument och främlingspass. För att stävja missbruk av främlingspass föreslås en begränsning på högst tre främlingspass under en femårsperiod. Förslaget är ännu ett steg för att få bättre kontroll över situationen med utnyttjande av identitetshandlingar.

Fru talman! Detta ärende ska också ses tillsammans med det förra ärendet som debatterades här i kammaren angående ökad säkerhet för id-handlingar. Sammantaget innebär förslagen en ökad säkerhet och begränsar möjligheterna för de kriminella som vill utnyttja systemet och dölja sin verkliga identitet. Detta är naturligtvis ett arbete som tyvärr inte har ett slut utan där nya åtgärder ständigt måste övervägas för att öka säkerheten i vårt land.

I detta ärende finns ett antal reservationer. Det finns ett par reservationer som berör frågan om vid vilken ålder fingeravtryck ska få tas, som vi hörde diskuteras här i replikskiftet. Det gäller om det ska vara från 6 års ålder, som är utredningens förslag, eller vid 14 års ålder, som regeringen föreslår.

Jag ska vara ärlig och säga att jag tycker att detta genuint är en mycket svår fråga. Det framgår också av remissvaren att frågan är komplicerad och skulle ha behövt belysas mer än vad som gjorts. Det finns argument som pekar för barnets bästa i båda alternativen.

Regeringen landar i 14 år bland annat mot bakgrund av nuvarande åldersgränser i Eurodacförordningen. Det ska påpekas, som har gjorts här, att den förordningen nu är uppe för diskussion och att förslag finns om att sänka åldern till 6 år.

Regeringens bedömning bygger också på en bedömning av vilka barn som enligt antagande befinner sig olovligen i Sverige. Personligen anser jag att regeringen bör följa denna fråga noga när det gäller besluten på EU-nivå och i det fall en sänkning av åldern blir aktuell göra mer omfattande konsekvensanalyser av förslagen ur ett barnperspektiv

Avslutningsvis vill jag också säga att hela frågan om inre utlänningskontroll är en komplicerad fråga. De som yttrar sig har olika perspektiv och kommer till olika slutsatser. Utifrån det tar också vi, i vanlig ordning, och lyfter fram det som bäst harmonierar med den linje vi driver. Jag är inget undantag i det sättet att hantera en fråga.

Men jag kan ändå konstatera att det finns en mycket stark uppslutning kring det som är grundfrågan: att få bättre koll på vilka som befinner sig i landet och om de har rätt att vistas här. Det ställer ju också krav på oss som politiker att göra något, vilket kräver avvägningar mellan olika intressen.

Att landa i slutsatsen att vi inte ska anta de här förslagen ställer åtminstone på oss som politiker stora

krav på att vidta andra åtgärder. Gör vi inte det blir ju ambitionerna bara ord. Detta är en så pass viktig fråga att det för oss socialdemokrater inte kan stanna vid ord.

Därför landar vi också i att trots kritiken som finns gå fram med förslagen med de avvägningar som gjorts av de olika perspektiven. Det är en grundläggande skyldighet för oss att se till att personer inte ska kunna vistas olovligen i vårt land under långa tider. Det är viktigt både för säkerheten och för trovärdigheten för vår migrationspolitik.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 95 JONNY CATO (C):

Fru talman! Centerpartiet har länge drivit en migrationspolitik som kombinerar medmänsklighet och humanitet med ordning och reda. Det innebär att asylrätten är okränkbar, men det innebär också att den som fått ett avslag ska lämna landet. Ett avslag ska innebära just ett avslag.

Inre utlänningskontroll är en mycket svår men viktig fråga. Inre utlänningskontroll är viktigt för att arbetet med återvändande ska kunna fungera effektivt. Samtidigt är det en fin balansgång med att inte kränka individens integritet, fri- och rättigheter. Här bedömer vi att regeringen lyckats balansera detta på ett bra sätt och ställer oss därför bakom utskottets förslag i sin helhet. Förslaget innebär i sin korthet att Polismyndigheten ges utökade möjligheter att dels ta fingeravtryck i identifieringssyfte, dels omhändertar pass eller andra identitetshandlingar.

Centerpartiet tror på en migrationspolitik som hjälper människor på flykt. För att Sverige ska kunna vara ett land som tar ansvar och hjälper människor i svåra situationer är det viktigt att ingen ska kunna vistas olagligt i landet. Vi vet att det i dag vistas alldeles för många olagligt i Sverige. Oavsett om det är för att de aldrig gett sig tillkänna för myndigheterna, stannat kvar efter att uppehållstillstånd gått ut eller undanhållit sig från ett utvisningsbeslut är detta något som behöver motverkas på ett bättre sätt än vad vi gör i dag.

Dessutom har de senaste årens säkerhetshot, terrorhot och fruktansvärda terrordåd belyst hur viktigt det är att ha kontroll på vem som vistas i vilket land. Även när det kommer till frågan om gränsöverskridande brottslighet är det viktigt att kunna belysa vem som vistas i landet.

Den 20 juli i år ska Sverige förhoppningsvis få en ny migrationspolitik. Det blev tyvärr inte den stora översyn av migrationspolitiken som Centerpartiet ville ha.

Centerpartiet har därför följdmotionerat både om en översyn av rättssäkerheten och om hur vi kan få på plats ett mer effektivt och sammanhållet återvändande. Det är två förslag som är viktiga för att komplettera den proposition som vi ska fatta beslut om här i dag.

Avslutningsvis, fru talman, är det väldigt intressant att många partier här inne pratar mer om barnperspektivet än någonsin – för nu passar det att prata om barnperspektivet. Man kunde önska att samma partier hade

fäst samma vikt vid barnperspektivet exempelvis i frågan om familjeåterförening.

Anf. 96 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Vi diskuterar många frågor både i kammaren och i andra sammanhang som rör parallellsamhället. Det finns goda skäl till det. Det handlar om människor som utnyttjas och exploateras på olika sätt på arbetsplatser där man inte har de villkor som man ska ha och i andra sammanhang. Det handlar om människor som lever gömda.

Det finns alltså goda skäl att diskutera detta, för det är ett stort problem. Före lunch i dag debatterade vi ett ärende som rörde samordningsnummer, där kontrollen ska stärkas. Det ärende vi har uppe nu handlar om identitetsfrågor och om att öka kontrollen över systemet. Polisen och Migrationsverket ges ökade möjligheter att ta fotografier och fingeravtryck vid inre utlänningskontroller.

Sverige har och ska ha en reglerad migrationspolitik. Man ska inte vistas olovligen i Sverige. Om man gör det ska man inte vara kvar. Därför behöver också myndigheterna kunna identifiera människor, och man måste kunna hitta de personer som inte har rätt att vara i Sverige. Det här är ett förslag som leder ditåt.

Fru talman! Förutom värdet av att kunna hitta människor som inte har rätt att vistas i Sverige och att kunna komma åt den problematik som finns med parallellsamhället finns det andra viktiga perspektiv som vi också måste balansera mot varandra.

Det är oerhört viktigt att ha med frågan om diskriminering när vi gör kontroller på det här sättet. Det går inte att se på en människa om han eller hon är född i Sverige och är svensk medborgare eller är född någon annanstans och har ett annat medborgarskap. Polisen får inte, och ska inte få, göra en inre utlänningskontroll på grundval av utseende. Det måste finnas en grundad anledning till att kontrollen görs. Det är oerhört viktigt. Balansen måste finnas. Vi ska ha kontroller, men de får inte vara diskriminerande.

Fru talman! I förslaget införs också en begränsning när det gäller främlingspass. Det finns inte i dag, och det är en rimlig förändring att göra. Det finns för vanliga pass, och det måste också gälla för främlingspass.

Med detta vill jag yrka bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 20.)

§ 17 Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2020/21:SfU19

Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling (prop. 2020/21:110)
föredrogs.

Anf. 97 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 2.

Vi debatterar nu socialförsäkringsutskottets betänkande 19 gällande regeringens proposition om att ytterligare förstärka nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för personer som arbetar med forskning och utveckling.

Nedsättning av arbetsgivaravgifter för företag som arbetar med forskning och utveckling infördes 2014, och 2020 gjordes en ytterligare förstärkning av dessa. Nu har regeringen lagt fram förslag på ytterligare förstärkningar.

Fru talman! Förstärkningarna i den aktuella propositionen innebär bland annat att arbetstidsvillkoret, alltså kravet på hur stor del av arbetstiden under kalendermånaden som den anställda ska ha arbetat med forskning eller utveckling för att avdrag ska få göras, ska vara minst hälften i stället för minst tre fjärdedelar av arbetstiden, som tidigare gällde.

Vidare höjs det sammanlagda avdrag från arbetsgivaravgifterna som får göras från 450 000 kronor till 600 000 kronor per månad. Detta medför att taket för nedsättning av den allmänna löneavgiften för personer som arbetar med forskning eller utveckling höjs i motsvarande mån. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2021 och tillämpas på ersättning som utges efter den 30 juni 2021.

Fru talman! Goda förutsättningar för forskning och utveckling är av stor betydelse för Sverige för att skapa tillväxt i en globaliserad ekonomi, och Sverigedemokraterna står därför bakom propositionen. Dessa förstärkningar är också viktiga för att företag ska kunna ges goda förutsättningar att bedriva forskning och utveckling på internationellt sett konkurrenskraftiga villkor.

Sedan avdraget infördes 2014 har en majoritet av remissinstanserna tillstyrkt förslaget. Genom förslaget förbättras exempelvis också svenska företags möjligheter att attrahera utländska experter och forskare, vilket bland annat remissinstansen Karolinska institutet tidigare lyft fram i sitt remissvar. Karolinska institutet anser att förslaget leder till att de får ökade möjligheter att behålla kvalificerad forskningspersonal i Sverige, vilket är av stor betydelse och vikt inte minst i en tid då vi står mitt i en allvarlig pandemi.

Fru talman! Att satsa på forskning och utveckling kan också långsiktigt bidra till ökad produktivitet och sysselsättning i andra branscher samt ge positiva effekter på samhällsekonomin.

Vänsterpartiet är kritiskt till förslaget därför att man menar att det riskerar att ta resurser från välfärden. Men vi sverigedemokrater menar att om man inte investerar i svensk företagsamhet, innovation, forskning och utveckling stannar svensk ekonomi och företagsamhet, som faktiskt är med och finansierar just vår välfärd. Däremot är det självklart viktigt att satsningarna är effektiva och ger avsedd effekt.

Vi hade därför önskat att regeringen hade utfört den utvärdering som utlovades redan i

budgetpropositionen 2014, när förslaget infördes och innan ytterligare förstärkningar infördes. Vi framförde detta förra gången förstärkningar lades fram och infördes 2020, och vi framför det nu igen. Eftersom detta är en viktig reform för företag som arbetar med forskning och utveckling tillstyrker vi propositionen i sak, men vi tycker att det nu är på tiden att regeringen inom två år genomför en utvärdering av effekterna samt utvärderar risken och eventuell förekomst av missbruk och fusk.

Fru talman! Flera remissinstanser, däribland Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, LO, TCO och Tillväxtanalys, har påpekat detta och efterfrågar också en utvärdering av den nuvarande nedsättningen. Regeringen har som sagt länge utlovat en utvärdering och gör så även i denna proposition. Men det har ännu inte skett, och vi vill därför särskilt påpeka vikten av att en utvärdering faktiskt nu också genomförs.

Anf. 98 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Nu står vi här igen och ska göra inefektiva skattesubventioner som inte leder till fler jobb. Och det är endast Vänsterpartiet som är berett att försvara våra socialförsäkringssystem. Det är illa.

Den del av arbetsgivaravgiften som ska gå till sjukförsäkringen, a-kassan och arbetsskadeförsäkringen har minskat rejält. I stället har det som kallas den allmänna löneavgiften mångdubblats. Den infördes 1995 för att finansiera Sveriges medlemskap i EU men var då bara 1 ½ procent av lönen.

Sjukförsäkringsandelen har mer än halverats sedan 2006. Den har aldrig varit lägre än i dag. Givetvis finns det ett samband mellan det och alla utförsäkringar av personer som är sjuka och egentligen har rätt till ersättning. Den som påstår något annat är inte ärlig, och ärlig ska man vara.

Alliansen gav bort vårt avstådda löneutrymme i enorma skattesänkningar på hundratals miljarder. De gav våra pengar till dem som har mest. Pensionärer, arbetslösa och sjuka straffades till och med med högre skatt, straffskatter som endast vi i Vänsterpartiet föreslog att helt ta bort i vår budget för i år.

Nu tömmer vi skattkistan igen. De andra partierna tar av de surt förvärvade kronorna och kallar det för satsningar. Det vi diskuterar i dag – hur vi ska stimulera forskning och senare, i nästa betänkande, att stödja företag med få anställda – måste sättas i ett större perspektiv. Vänsterpartiet vill också göra just detta, men med helt andra och mer effektiva åtgärder.

Mandatperioden inleddes med att Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna röstade fram en höjning av straffskatten som sjuka, arbetslösa och pensionärer skulle få betala. Januaripartierna valde sedan att sänka skatten för dem med inkomster över 60 000 i stället för att höja pensionerna rejält eller göra skatten rättvis för sjukskrivna.

Den tillfälliga sänkningen av arbetsgivaravgiften, som vi skattebetalare fick hosta upp 30 miljarder för, är enorm. Det är mer än vad vi lägger på flera kärnområden i välfärden. Det är inte riktade satsningar till

branscherna med de största behoven, som Vänsterpartiet föreslagit. Givetvis ska man inte behöva gå omkull på grund av pandemin, men det är helt orimligt att oavsett hur lönsamt ett företag är ska vi undvara våra avgifter som i stället hade kunnat rusta upp sjukförsäkringen. Det är en oansvarig politik. Så gör inte den som också bryr sig om ifall människor går omkull.

Berättelserna är många om dem som har drabbats av försämringarna i sjukförsäkringen. Folk som inte orkar resa sig ur sängen friskförklarar av Försäkringskassan. Marie-Louise, som vi tidigare i år fick möta genom ett reportage i tv:s *Uppdrag granskning* där hon berättade att hon länge nekats ersättning, har nu fått rätt. Trots att hon var väldigt sjuk fick hon inga pengar från vårt, sitt, trygghetssystem. Nu har hon äntligen fått upprättelse. Efter att under flera år ha underkänts av Försäkringskassan kunde hon nu knappt tro att det var sant. Att hon orkat kämpa vidare är helt otroligt. Jag skulle ha lagt mig ned och dött för länge sedan.

En del gör just det. Vi nås av besked om människor som inte ser någon annan utväg än att ta sitt eget liv.

Är du politiker måste du ta ansvar. Så varför gör vi inte det? Ska välfärdslandet Sverige bygga på att man blir medialt uppmärksammat? Är det rättssäkerhet?

Finansminister Magdalena Andersson sa tidigare om sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga att det var en dyr reform utan effekter på sysselsättningen. Men det var då, för nu har hon själv gett bort 18 miljarder av vårt gemensamma avstådda löneutrymme utan att ett enda nytt jobb skapats, som hon själv sa 2012. Våra pengar hamnar i fickorna på arbetsgivare som exempelvis McDonalds. Den här mandatperioden blev ett rejält Happy Meal till eliten, får man nog konstatera.

Vi andra ser hur folk knappt har råd med hyran. Bostadstillägget för sjukpensionärer höjs inte ens till den nivå ålderspensionärer ligger på – småslantar i sammanhanget, som skulle betyda extremt mycket för den enskilde. Men där håller man hårt i plånboken.

Fru talman! Det är skillnad på folk och folk. Hur tänker man när man agerar så vårdslöst med våra pengar? För det är ju precis vad det är: *våra* pengar. Det är ingen allmosa; det är vårt avstådda löneutrymme.

Alliansens egeninrättade finanspolitiska råd säger att sänkta arbetsgivaravgifter för unga är en dyr och ineffektiv åtgärd. Riksrevisionen och alla nationalekonomer från höger till vänster håller med.

Fru talman! Varför satsar vi inte riktat till exempel på unga som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, på företag som går på knäna eller på forskning och utveckling i framtidsbranscher som kan växa? Svaret är sorgligt men enkelt: Det är inte en politik för fler jobb man vill ha utan en politik som gynnar ägarna.

I regeringens vårproposition slås fast att arbetslösheten ska ligga på en hög nivå även efter pandemin. De tror alltså inte ens på detta själva.

Flera remissinstanser kritiserar även de ärenden vi har på bordet i dag. Nedsättningen av arbetsgivaravgiften för forskning har inte ens, till skillnad från alla de

andra genomförda sänkningarna av sociala avgifter, utvärderats ordentligt. Ändå går man fram med en utbyggnad innan man vet hur det slår. Det är anmärkningsvärt att det trots detta är endast Vänsterpartiet som vill avslå propositionerna i dag. Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, LO, TCO, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar med flera säger som vi: Detta riskerar att urholka socialförsäkringssystemen ytterligare. Men politikerna lyssnar inte. Så då ryker flera hundra miljoner till som kunde ha lagts på sjukförsäkringen.

Fru talman! Sverige har chans att gå in i en ny guldålder. I stället för att, som resten av gänget vill, öka kapitalkoncentrationen ytterligare vill Vänsterpartiet genomföra stora investeringar som ger jobb och välstånd. Elnätet måste byggas ut, bostäderna måste bli fler, järnvägen måste rustas upp och vägarna på landsbygden måste fungera att köra på. Forskning ska vi satsa massivt på, inte genom försämrade socialförsäkringar utan med riktade satsningar som kan bidra till omställning och en långsiktig näringspolitik.

För att samhället ska funka krävs trygga och starka löntagare som vet att om man blir sjuk finns de pengar man har avstått till hands. Och när man går i pension ska man kunna leva gott, inte bara överleva.

Under lång tid har vi i Sverige gått från att vara ledande i industripolitik, jobb och välfärdsbygge till att knappt kunna hålla oss över ytan. I stället toppar vi ligan i snabbast ökande ekonomiska klyftor.

Fru talman! Jag kan inte låta bli att undra varför dagens ledare gett sig in i politiken. Förr ville Socialdemokraterna bygga välfärden. Åtminstone en del högerpolitiker hade idéer för långsiktigt företagande. I dag verkar dock ingen vara intresserad av att visa handlingskraft. Man backar undan och säger att det där får marknaden lösa. Just därför händer det inget. Eller ska bemanningsbranschen måhända fixa det här också? Finns det inga jobb – ring Poolia, säger Finansdepartementet och kaosprivatiserar Arbetsförmedlingen.

Marknadskrafterna härjar fritt, och man har totalt tappat kontrollen över den koloss som utarmar välfärden och gör vinst på våra skattepengar, gör sjukvården dyrare och gör skolorna sämre. Lata ägare till välfärdsföretag premieras i stället för innovativa företag som kan bidra till samhället. Och nu när hela välfärden krackelerar och våra socialförsäkringar är tömda har man börjat skylla det på invandringen. Nej du, den gubben går vi inte på! Det är inte invandrarna som har släppt lös vinstjakten i omsorgen. Det är inte de som har dränerat sjukförsäkringen. Det har politiker i den här kammaren gjort alldeles själva genom sina marknadsexperiment och skattesubventioner. Där har vi den stora bluffen.

Vänsterpartiet är i dag det främsta partiet för jobb och företagande. Vi förstår att endast genom omfattande investeringar kan vi få igång ekonomin igen, bygga välfärden stark och få det här landet på fötter. Då kommer jobben. Då kan småföretagen få uppdrag som underleverantörer och annat. Med trygga

löntagare som har pengar i plånboken, oavsett om man blir pensionär eller drabbas av sjukdom, kan ekonomin stimuleras. Har man inte så mycket lägger man inte pengar på hög. Då köper man nya gummistövlar till barnen eller tar familjen på restaurang för att fira födelsedagen.

Fru talman! Nedsättningarna fungerar i praktiken som en försvagning av socialförsäkringssystemet. Jag yrkar därför bifall till Vänsterpartiets reservation.

Anf. 99 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Vi kommer nu att behandla två betänkanden som båda handlar om nedsättning av arbetsgivaravgifter. Förslagen har lite olika inriktning men syftar i grunden till samma sak: att stärka Sveriges konkurrenskraft och stärka svenska företag och därmed öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

Detta kan göras på många olika sätt. I grunden behövs en stark utbildningspolitik och en aktiv arbetsmarknadspolitik för att stärka den enskildes möjligheter till jobb. Det behövs offensiva satsningar på infrastruktur och på en vård och omsorg där personalen räcker till för de behov vi har när vi blir sjuka. Detta har tydligt visats i samband med den pandemi vi just nu brottas med, och för oss som länge pekat på behovet av ökade offentliga satsningar och fler arbetskamrater till vårdpersonalen är det naturligtvis bra att allt fler sluter upp bakom den tanken.

Detta är grunden. Men i den situation vi nu befinner oss i och som vi delar med resten av världen behöver vi använda alla våra tillgängliga verktyg för att få fart på sysselsättningen och få ned arbetslösheten. Det är i det sammanhanget som förslaget om ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning och utveckling ska ses.

Att vi har företag i Sverige som är starka när det gäller forskning och utveckling är avgörande för vår konkurrenskraft. Men det är också en ökad risk som företaget tar, en risk som förhoppningsvis betalar sig både för företaget och för samhället men framför allt en nödvändig risk för att svenska företag ska vara med på en världsmarknad och utveckla nya produkter och idéer.

För att stimulera till ökad forskning och utveckling, inte minst i den situation som vi har framför oss där ekonomin behöver återstartas, föreslår regeringen nu en ytterligare förstärkning av nedsättningen av arbetsgivaravgiften relaterat till forskning och utveckling.

Detta görs på två sätt för att underlätta för både små företag och företag som har lite större volym av forsknings- och utvecklingsarbete.

Den första delen handlar om den tid som den anställda ska arbeta med forskning och utveckling för att omfattas. Den tiden sänks nu till att den anställda under en kalendermånad ska ha arbetat minst hälften av arbetstiden med forskning och utveckling. Det bedöms att detta ska kunna träffa fler personer och i många fall mindre företag.

Den andra delen handlar om utökningen när det gäller det högsta sammanlagda avdraget för dem som

arbetar med forskning och utveckling i ett företag, som nu föreslås höjas till 600 000 kronor per månad.

I reservationerna framförs kritik mot den bristande utvärderingen. Jag håller med om att det behövs en ordentlig utvärdering, men jag tycker inte att det behövs ett tillkännagivande om det utan nöjer mig med regeringens besked om att det ska göras men att det gått för kort tid.

Däremot innebär ju inte avsaknaden av en sådan utvärdering av vi helt saknar en bild av vilken typ av företag som använder stödet. Vi har en bra bild av hur stödet har utnyttjats genom den statistik som SCB tagit fram under 2018. Där visar det sig att bedömningen att många mikroföretag skulle använda sig av avdraget stämde. I mer än hälften av de företag som använde avdraget var det färre än tio anställda. Den delen kan också väntas förstärkas, inte minst när det gäller justeringen av hur stor del av arbetstiden som ska vara knuten till forskning och utveckling.

Det bör som sagt göras en utvärdering, och jag har förtroende för att så sker. Men att nu sända signalen att staten inte tycker att det är angeläget med fortsatta satsningar på forskning och utveckling vore minst sagt olyckligt mot bakgrund av den återhämtning som behövs i ekonomin och för att motverka stigande arbetslöshet.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 100 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Sverige är en ledande forskningsnation. Svensk forskning står sig mycket starkt i internationella jämförelser. Vi satsar stora resurser på forskning, totalt en bra bit över 150 miljarder kronor varje år. Av den summan står staten för ungefär en tredjedel medan näringslivet, företagssektorn, står för ungefär det dubbla. Det är bra. Det placerar Sverige bland de få nationer som satsar allra mest på forskning och utveckling. Vi hamnar i topp fem bland OECD-länderna i de utvärderingar som Vetenskapsrådet brukar göra ungefär vartannat år.

Det är framför allt den offentliga finansieringen som är särskilt stark i internationell jämförelse. Företagssektorn satsar faktiskt något mindre än jämförbara länder, och tittar vi lite längre tillbaka i historien ser vi också en nedåtgående trend för företagets forsknings-satsningar under 2000-talet. Coronapandemin har bromsat ytterligare. Därför vidtar regeringen åtgärder.

För att lärosätena inte ska drabbas nu under corona har 500 miljoner kronor extra fördelats till lärosätena via basanslagen redan i år genom den forskningspolitiska propositionen, som vi antog här i riksdagen för nästan exakt en månad sedan. Det är medel som ska stötta upp befintliga forskarmiljöer på lärosätena och i samverkansprojekt med näringslivet och stärka upp där företagssektorn har tappat. Men det behövs ytterligare stimulansåtgärder för att få igång forskningen på våra företag, och det ärende som vi debatterar i dag är en sådan åtgärd.

Fru talman! Företag som anställer forskare har sedan 2014 en möjlighet att göra avdrag på arbetsgivaravgifterna för anställda som arbetar med forskning och utveckling. Det handlar om 10 procent och ett tak som tidigare höjts från 230 000 kronor till 450 000 kronor per månad. Det diskuterade vi här i kammaren för ungefär ett år sedan.

Nu höjer vi taket ytterligare till 600 000 kronor per månad. Dessutom ska fler forskare, framför allt eller förhoppningsvis på lite mindre företag, kunna omfattas genom att det ska räcka med att forskningen utgör minst hälften av arbetstiden för den aktuella forskaren i stället för som tidigare tre fjärdedelar av arbetstiden.

Syftet med den här reformen för forskningsstarka företag är naturligtvis att ytterligare stärka Sverige som forskningsnation och stimulera forskning i det svenska näringslivet.

Forskning har ju den naturen att det rör sig om ett stort risktagande. Långt ifrån all forskning leder till slutlig ”nytta” i den mening som vi brukar prata om, alltså ny teknik och nya produkter för företagen.

Forskning som bedrivs av ett företag kan även leda till fortsatt forskning men också vinster i ett annat företag eller i offentlig sektor. Det finns alltså en samhällsekonomisk vinst i att företag stimuleras att våga satsa på mer forskning. Det innebär också en ökad arbetsmarknad för forskare och i förlängningen att vi kan bygga ännu starkare miljöer på våra lärosäten.

Fru talman! Det här är en del i en samlad strategi, skulle man nog kunna säga, för att stärka den företagsnära forskningen. Den forskningspolitiska propositionen som jag nämnde tidigare behandlar ett helt batteri av åtgärder för det vi kallar nytta, det vill säga innovation.

Som några av remissinstanserna i det här ärendet poängterar är det här ett stöd som riktas mot kommersiella aktörer. Jag tycker att det är viktigt att påpeka att också andra sektorer måste komma in i de stöd som avsätts för innovation och samverkan inom forskningen.

I den offentliga utredningen *Innovation som drivkraft*, som forskningsministern tog emot i vintras av utredaren Alf Karlsson, poängteras exempelvis att innovationsstöden vid lärosätena ska komma alla forskare till del och inte bara dem som är verksamma inom teknik, medicin och naturvetenskap. Humanioran inom akademien är, precis som den idéburna sektorn och civilsamhället, områden som också behöver stimulans. Jag tycker att det kan vara värt att nämna i det här sammanhanget.

Fru talman! Det finns förslag från andra partier som går ut på att vi bör utvärdera det befintliga FoU-avdraget innan vi höjer det ytterligare. Jag håller med om att vi måste följa upp den här typen av åtgärder, men precis som regeringen anför är det än så länge lite för tidigt att göra en större utvärdering.

Jag tror inte att vi ska vänta med viktiga åtgärder. Vi behöver stimulera till mer forskning, och vi behöver stimulera svenska företag att rekrytera fler forskare och ta ytterligare kliv att stärka Sverige som ledande

forskningsnation. Men självklart är det naturligt att vi också följer upp att de företag som tar del av en sådan förmån också levererar – i det här fallet forskning av hög kvalitet. Det kan vi förvänta oss, och det ska vi följa upp.

Vi kan också framöver behöva vidga forskningsgreppet och definitionen för vilken typ av forskning och vilken typ av företag som ska komma i fråga för den typen av förmåner. Tills vidare och för nu, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 20.)

§ 18 Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2020/21:SfU22

Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda (prop. 2020/21:118)
föredrogs.

Anf. 101 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Jag ska inte förlänga debatten utan jag hänvisar till mitt inlägg i föregående debatt för en samlad bild av Vänsterpartiets syn på att sänka arbetsgivaravgifterna och att de dränerar våra socialförsäkringssystem.

Vänsterpartiet vill i stället rusta upp sjukförsäringen och höja pensionerna. Alla experter är överens om att generellt sänkta arbetsgivaravgifter inte leder till fler jobb. Vi kan inte heller tro att det räcker för våra småföretag att sänka en arbetsgivaravgift. De behöver fler uppdrag, och då måste Sveriges industrier och andra verksamheter växa. Annars står ekonomin stilla. En sådan politik som verkligen skulle göra skillnad är det ingen som just nu – förutom Vänsterpartiet – är beredd att kavla upp ärmarna för. Förhoppningsvis kan vi få med oss fler framöver.

I stället för att öka kapitalkoncentrationen och göda redan överfyllda aktieportföljer vill Vänsterpartiet se omfattande, generella och riktade åtgärder. Den bransch och de företag som behöver dem mest ska få ekonomiskt stöd – men inte alla. Varken människor eller företag ska behöva gå omkull i pandemin. Då krävs stora ekonomiska investeringar i jobb och företagande, samtidigt som det finns starka löntagare som kan lita på att om de blir sjuka får de ta del av de pengar som de har avstått i löneutrymme och inte mötas av kalla handen för att politikerna satt sprätt på slantarna.

När man går i pension ska man inte bara överleva utan också kunna leva gott. Ekonomin har stagnerat på grund av den politik som samlar allt kapital i ett fåtal ägares händer i stället för att investera i järnvägar, bostäder och utbyggda elnät. Vänsterpartiet vill använda skattemedel ansvarsfullt och med precision. Därför yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation och alltså avslag på förslaget.

Anf. 102 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det förslag vi nu behandlar är en del av den budget som regeringen har tagit fram tillsammans med samarbetspartierna. Förslaget handlar om att tillfälligt utvidga den nedsättning av arbetsgivaravgifterna som sedan 2017 gäller för näringsidkare som anställer sin första medarbetare.

I förslaget föreslås en utvidgning till att gälla anställning av en eller två personer för företag utan anställda och ytterligare en person för företag med en anställd. Förslaget innebär att företaget under som längst 24 månader endast betalar ålderspensionsavgiften, och förslaget ska gälla för anställningar som påbörjats innan den 31 december 2022.

För Socialdemokraterna är arbetsgivaravgifterna en viktig del av finansieringen av våra trygghetssystem. Det är en viktig princip att alla företag med anställda ska betala avgifterna för att också säkra finansieringen av våra trygghetssystem när vi behöver dem till exempel vid sjukdom. Därför är sällan åtgärden att sänka arbetsgivaravgifterna den första eller bästa metoden för att stärka företagets konkurrenskraft och för att minska arbetslösheten. Det finns dessutom ett egenvärde i att reglerna för företag är så enkla och så enhetliga som möjligt. För mycket av undantag och särregler skapar administration och otydlighet.

Detta utesluter dock inte att det finns tillfällen där det kan vara motiverat med speciella åtgärder. Det behöver då också göras en avvägning av åtgärdernas effektivitet kontra det enklare men mer oprecisa. Den åtgärd som nu föreslås riskerar naturligtvis att vara mer komplicerad än en generell nedsättning men däremot mer träffsäker.

Mot bakgrund av den pandemi vi nu är inne i och dess effekter på arbetsmarknaden finns det anledning att vidta åtgärder inom en rad områden för att stötta dem som drabbas värst. Vi vet att de som är på väg in på arbetsmarknaden men inte fått fäste drabbas hårt. Vi vet att de med osäkra anställningar, inte sällan yngre människor som har fått sitt första arbete, drabbas hårt. Som ett led i att återstarta ekonomin och uppmuntra företag till att anställa anser vi därför att det är motiverat att besluta om den nedsättning som föreslås i ärendet.

Med detta sagt kan jag inte låta bli att ändå bredda denna debatt något. Det är viktigt att vi vidtar åtgärder för att sänka arbetslösheten och se till att människor som kan arbeta också får ett arbete. Det är den socialdemokratiska ledningen högsta prioritet. Men när vi debatterar arbetsgivaravgifter pratar vi också om det som finansierar de system som ska finnas på plats när vi av olika anledningar inte kan arbeta. Där behövs också fler satsningar och fler reformer.

Vi har infört en del reformer, till exempel förändringar av sjukförsäkringens prövning vid dag 180 och förändringar av begreppet normalt förekommande arbete. Men mycket mer behöver göras när det gäller tillgången till våra trygghetssystem, att få ersättning när

man är sjuk och att få en ersättning som det går att leva på. Ska vi klara oss ur denna pandemi på ett bra sätt och vara ett samhälle som står starkt inför framtida utmaningar är det viktigt att vi ser till att vi har starka företag med möjlighet att utvecklas och som kan erbjuda jobb samt starka trygghetssystem som inger förtroende hos såväl dem som arbetar som dem som drabbas av arbetslöshet eller sjukdom.

Fru talman! Med detta vill jag än en gång yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(forts. § 21)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.47 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 maj

JuU25 Processrättsliga frågor

Punkt 4 (Tillståndsplikten för kommuner och regioner)

1. utskottet

2. res. 5 (S, C, V, MP)

Votering:

27 för utskottet

28 för res. 5

294 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L

För res. 5: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Utvärdering av kamerabevakningslagen)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 7

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 10 (Avlyssning och övervakning av gängmedlemmar)

1. utskottet
2. res. 11 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 11
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 11: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 15 (Interimistiska beslut om hemlig rumsavlyssning)

1. utskottet
2. res. 16 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 16
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 16.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 16: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 16 (Utökad användning av preventiva tvångsmedel)

1. utskottet
2. res. 17 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 17
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 17.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 17: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 17 (Att knyta tillstånd till hemliga tvångsmedel till en person)

1. utskottet
2. res. 18 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 18
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 18.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 18: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 18 (Platskrav vid hemlig dataavläsning)

1. utskottet

2. res. 19 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 19
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 19.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 19: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 28 (Beslag och förverkande av brottsvinster)

1. utskottet
2. res. 30 (M, KD, L)
Votering:
29 för utskottet
16 för res. 30
10 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 1 L, 3 MP
För res. 30: 11 M, 3 KD, 2 L
Avstod: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Fredrik Malm (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 29 (Beslag av meddelanden mellan närstående)

1. utskottet
2. res. 32 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 32
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 32.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 32: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 33 (Anonyma vittnen)

1. utskottet
2. res. 36 (S, C, V, MP)
Votering:
27 för utskottet
28 för res. 36
294 frånvarande
Kammaren biföll res. 36.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
För res. 36: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 43 (Svensk anslutning till Europeiska åklagarmyndigheten)

1. utskottet
2. res. 41 (M, KD, L)
Votering:
38 för utskottet
17 för res. 41
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 41: 11 M, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU21 Energipolitik

Punkt 1 (Mål om en fossilfri elproduktion)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD, L)
Votering:
28 för utskottet
27 för res. 1
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Vissa övriga frågor om energipolitikens inriktning)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 10 (V)

Votering:
19 för utskottet
4 för res. 10
32 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 15 S, 1 L, 3 MP
För res. 10: 4 V
Avstod: 1 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 2 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Fredrik Lundh Sammeli (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 6 (Fortsatt drift av Ringhals 1)

1. utskottet
2. res. 11 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 11
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 11: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Bestämmelser om nya kärnreaktorers tillåtlighet)

1. utskottet
2. res. 12 (M, SD, KD, L)
Votering:
28 för utskottet
27 för res. 12
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 12: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 16 (Vissa övriga frågor om vattenkraft)

1. utskottet
2. res. 29 (C)
Votering:
23 för utskottet
5 för res. 29
27 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP
För res. 29: 5 C
Avstod: 11 M, 10 SD, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 21 (Vissa övriga värmefrågor)

1. utskottet
2. res. 42 (L)
Votering:
38 för utskottet
2 för res. 42
15 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 42: 2 L
Avstod: 11 M, 3 KD, 1 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Bengt Eliasson (L) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU31 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation

1. utskottet
2. res. (SD)
Votering:
45 för utskottet
10 för res.
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res.: 10 SD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

FiU17 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD)
Votering:
31 för utskottet
21 för res. 1
3 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP
För res. 1: 11 M, 10 SD
Avstod: 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

SkU11 Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen

Punkt 2 (Biometrisk data)
1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 1
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Personlig inställelse vid tilldelning av samordningsnummer)

1. utskottet
2. res. 2 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 2
294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 2: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU24 Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer

1. utskottet
2. res. (M, SD)
Votering:
31 för utskottet
21 för res.
3 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res.: 11 M, 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

SkU25 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el

1. utskottet
2. res. (SD)
Votering:
42 för utskottet
10 för res.
3 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res.: 10 SD
Avstod: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

SkU26 En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Nivågruppera beskattningen av tobaksprodukter)

1. utskottet
2. res. (KD)
Votering:
52 för utskottet
3 för res.
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L,
3 MP
För res.: 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

TU13 Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU18 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frånga huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid

1. utskottet
2. res. (V)
Votering:
51 för utskottet
4 för res.
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L,
3 MP
För res.: 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

SfU23 Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar – anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning

Punkt 2 (Biometrisk uppgifter)

1. utskottet
2. res. 1 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 1
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 1: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU24 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten

Punkt 1 (Fotografi och fingeravtryck vid inre utlänningskontroll)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)
3. res. 2 (V)
Förberedande votering:
10 för res. 1
4 för res. 2
41 avstod
294 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
41 för utskottet
10 för res. 1
4 avstod
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP
För res. 1: 10 SD
Avstod: 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Åldersgräns för fingeravtryck)

1. utskottet
2. res. 4 (M, KD, L)
Votering:
38 för utskottet
17 för res. 4
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP
För res. 4: 11 M, 3 KD, 3 L
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Utökade befogenheter m.m.)

1. utskottet
2. res. 5 (M, SD, KD)
Votering:
31 för utskottet
24 för res. 5
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 5: 11 M, 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU19 Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling

Punkt 1 (Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling)

1. utskottet
2. res. 1 (V)
Votering:
51 för utskottet
4 för res. 1
294 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L,
3 MP

För res. 1: 4 V
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Utvärdering)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:
45 för utskottet
10 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 2: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD,
16 L, 13 MP, 2 -

§ 21 (forts. från § 18) **Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda** (forts. SfU22)

Anf. 103 ALEXANDER
CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Som upp vuxen i en familj som driver småföretag och efter att själv ha drivit småföretag större delen av mitt liv vill jag påstå att jag älskar småföretagande och småföretag. Anledningen är att småföretagare med sitt mod, engagemang och driv vågar ta steget att följa sin dröm och visionen om sin affärsidé. Det har alltid inspirerat mig, och jag älskar själv den utmaningen.

Pandemins effekter har haft en stor påverkan på småföretagen, vilket vi alla är bekanta med vid det här laget. Stöden som kom ut i pandemins inledning var bra. De kom snabbt på plats och hade ett bra fokus på de företag som drabbades.

Det som vi i Sverigedemokraterna då påtalade var att stöden till småföretagen glömdes bort. Jag vill minnas att den första ändringsbudgeten som kom riktades till flygbranschen, vilket i sig är helt okej och någonting som vi ställer oss bakom. Vi tyckte absolut att man skulle stödja flygbranschen. Enskilda näringsidkare tänkte man dock inte på förrän till hösten, och det säger ganska mycket om den här regeringens prioriteringar.

För mig och för Sverigedemokraterna är den moderna ekonomins arbetarklass till en viss del småföretag. När man anlitar en hantverkare – det kan vara en målare eller en snickare – när man går till massören eller när man går till en butik och handlar kläder eller mat är det ofta småföretagen som står för dessa tjänster eller produkter. Det är småföretagare som kämpar stenhårt och jobbar långt mycket fler timmar än de flesta gör – helger och kvällar. De går in med eget kapital och tar en stor risk för att följa sin dröm och sin vision. Effekten av detta mod blir att de också anställer när de går in i en tillväxt, när de expanderar och jobbar med innovation. Då växer företaget och de anställer.

Det är en helt naturlig effekt. Detta är någonting som jag menar att vi ska gynna.

Fru talman! Småföretagarnas Riksförbund kom i början av året med en rapport. Denna rapport visade att 8 procent av de företagsamma företagen, alltså småföretag som genererar arbete, har försvunnit under pandemin. Det är 8 procent av de småföretag som har genererat arbete, småföretag som har kämpat stenhårt och som i brist på stöd i många fall faktiskt har gått i konkurs. Det tycker vi är otroligt beklagligt och en tragisk utveckling.

I Sverige har vi ungefär 350 000 företagsamma företag. Vi har lite mer än 1 miljon företag, men om man pratar om just företag som faktiskt genererar jobb är de 350 000. Man kan lätt se ett samband mellan kommuner som har en stor andel företagsamma företag och arbetslösheten, där man oftast har en låg arbetslöshet när man har många företagsamma småföretag.

Dessutom genererar just småföretagen 30 procent av intäkterna till kommunen. Småföretagen är viktiga för svensk innovation, för tillväxt, för vårt samhälle och för vår ekonomi.

Vi befinner oss nu i ett läge där vi faktiskt ser att vi har puttat en stor andel konkurser framför oss genom en uppskjuten skatt. Vi i Sverigedemokraterna har lagt fram förslag om att det ska ges mer utrymme för småföretagen att kunna betala tillbaka det som de har fått anstånd med under en längre tidsperiod. Vi har föreslagit tre år. Vi tror att det behövs just för att ge företag som just nu väntar på en stor skattesmäll en möjlighet att faktiskt bygga upp sin verksamhet på ett bra sätt.

Vi har också lagt fram förslag om att arbetsgivaravgifterna ska sänkas generellt och permanent. Vi tycker inte om särlösningar. Vi tror att de alltid leder till problem, och det visar också mycket av den forskning som har undersökt detta. Det har testats många gånger i Sverige.

Jag noterar att det i betänkandet står följande om propositionen: ”Regeringens utgångspunkt är att skattelagstiftning bör vara generell och permanent.”

Vi ställer oss bakom det. Vi tycker att det är rimligt. Det är också just därför som vi har lagt fram vårt förslag om arbetsgivaravgifterna, att de ska vara generella. Det ska inte vara särlösningar för unga, för nyanlända och för människor som står långt från arbetsmarknaden. Vi ska absolut hitta resurser och effektiva åtgärder för denna grupp, men arbetsgivaravgifterna måste vara generella och permanenta.

Fru talman! För ett litet företag som vill fördubbla sin storlek, alltså om jag som egenföretagare ska anställa en person, är det ett jättekliv. Det är ett otroligt stort steg som ofta kräver enorm planering. Man behöver många gånger fördubbla sin intäkt, inkomst, för att klara av att bära kostnaderna för en anställd.

I betänkandet framgår följande om den konsekvensanalys som regeringen gör enligt propositionen: ”Förslaget bedöms leda till att ytterligare 6 000 företag kan få nedsatta arbetsgivaravgifter varje månad jämfört med i dag. Den offentligfinansiella bruttoeffekten 2021 bedöms uppgå till minus 30 miljoner kronor och

den offentligfinansiella nettoeffekten samma år till minus 20 miljarder kronor. År 2022 och 2023 bedöms nettoeffekten uppgå till minus 140 respektive 180 miljarder kronor.”

Jag vill ställa detta mot en annan satsning som regeringen gärna arbetar med.

Förra året var vi i arbetsmarknadsutskottet i Australien för att se hur Australien arbetar med sin arbetsmarknad, framför allt kopplat till matchningsverksamheten som man har outsourcat till privata aktörer. Orsaken till att vi åkte just till Australien var att Australien är en av modellerna som man just nu använder när man reformerar Arbetsförmedlingen.

Det som var väldigt slående med Australien var att man där inte arbetar med subventionerade anställningar. Orsaken till att man inte gör det är att man inte ser den effekt man vill ha. Det blir en dyr åtgärd. Den kostar väldigt mycket pengar, men den ger ett litet resultat. Vi ser exakt samma effekter här i Sverige.

Om man tar ett genomsnitt på alla subventionerade anställningar visar det sig att 8 procent av dem som har haft en subventionerad anställning får ett riktigt jobb. Det innebär att 92 procent alltså inte får ett riktigt jobb.

Då kan man prata exempelvis om nystartsjobben, där man har en lite högre frekvens av osubventionerat arbeten. 34 procent av dem som har haft ett nystartsjobb får ett riktigt jobb.

Denna satsning kostar 5 miljarder kronor, och drygt 6 000 får ett jobb efter avslutad subventionerad anställning.

Då menar jag att den satsning som nu föreslås är väldigt liten, och man tar inte ens med den skatteintäkt som den kommer att innebära.

Vi ställer oss därför verkligen bakom förslaget i detta betänkande. Vi tycker att det är ett helt rimligt och jättebra tillväxtförslag för att se till att återstarta framför allt mikroföretagen, för att se till att mikroföretagen får anställa och för att se till att vi får mikroföretag som får en chans att expandera sin verksamhet.

Det är slående när man hör Vänsterpartiet i denna debatt som gång på gång låter som att man lever i en svunnen tid och som om företagen inte genererade fyra av fem jobb i Sverige. Småföretagen står för fyra av fem jobb. Det säger ganska mycket. Och vi lever i en tjänsteekonomi i Sverige i dag. Det innebär att vi också behöver rikta våra satsningar till rätt målgrupp så att vi får den tillväxt som vi verkligen önskar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 22 En utvidgad bidragsbrottslag

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2020/21:SfU26
En utvidgad bidragsbrottslag
föredrogs.

Anf. 104 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! När vi är som svagast måste samhället vara som allra starkast. Vår välfärd ska ge oss trygghet genom livet. Vi betalar skatt, och vi har alla rätt att ta del av välfärdens olika delar som skola, vård och omsorg eller mer riktade insatser som barnbidrag, bostadsbidrag och sjukpenning.

Tanken är att dela riskerna och öka jämlikheten. Det är inte vem du är och din plånboks tjocklek som ska bestämma tillgången till detta, utan det är var du befinner dig i livet och dina behov som ska styra.

Avgörande för att detta ska fungera är att vi alla känner tilltro till systemet – att det levererar hög kvalitet, att vi alla bidrar och att missbruk inte accepteras.

För snart ett och ett halvt år sedan stängdes stora delar av vårt samhälle hastigt ned, och hundratusentals människor kunde inte längre gå till arbetet som vanligt. Några permitterades, andra fick trots oron för smitta fortsätta att ta bussen eller pendeltåget som vanligt. Vården och omsorgen sattes under enorm press. Många har åter tillfrisknat efter lång tids sjukdom, medan andra tyvärr inte finns med oss längre. Även om pandemin har påverkat oss alla har den drabbat några hårdare än andra.

Regeringens insatser för att möta coronapandemin har under den här tiden handlat om att minska smittspridningen, pressa tillbaka trycket på vården, rädda liv, rädda jobb och rädda välfärden. Vårt att påminna oss alla i den här kammaren om är vilken hastighet krisen slog till med. Den 31 januari 2020 rapporterades det första fallet, och efter lite mer än en månad hade vi en spridning i landet. Den 11 mars bekräftades det första dödsfallet – samma dag som Världshälsoorganisationen klassade virusutbrottet som en pandemi.

Motåtgärder som att begränsa resande i och utanför landet och förbud mot allmänna sammankomster infördes. Regeringen agerade snabbt, och den första ändringsbudgeten lades fram redan den 19 mars 2020. Sedan dess har 18 ändringsbudgetar passerat kammaren, och hundratals miljarder kronor i stödåtgärder har beslutats om och betalats ut.

För att stöden snabbt skulle komma på plats har regeringen utöver att använda befintliga regelverk infört en rad nya system för att företag, individer och organisationer ska kunna ansöka om ersättningar och få dessa utbetalade så snabbt som möjligt. Redan under våren 2020 tillsattes dessutom en särskild utredare med uppdraget att både granska risken för brottslighet och fusk i dessa system och lägga förslag framåt. Vår debatt i dag handlar om behovet av att skärpa kontroller och lagstiftning för att motverka företags brottslighet och missbruk avseende inte bara coronastöd utan även andra statliga bidrag och stöd i ett bredare perspektiv.

Precis som jag inledde med att säga är det för mig en självklarhet att samhället bäst möter kriser gemensamt. Men sanningen är också att pandemin har satt ljuset på brister som redan fanns i vårt samhälle och som måste åtgärdas. Just-in-time-principen i välfärden bidrog till den enorma brist på skyddsmaterial som gjorde att personal och boende inte fick det skydd vi

borde ha kunnat kräva. Vi har tagit del av hemska berättelser där privata bolag har satt vinstintresset först och därmed inte prioriterat mer personal eller bättre villkor. Mitt under brinnande pandemi och samtidigt som staten riktar miljardstöd till företag i olika branscher har det avslöjats att det varit miljonbonusfest för direktörer.

Behovet av kontroll och uppföljning är därmed stort. Särskilt viktigt är det för att vi ska behålla tilliten till våra gemensamma system. Under det här året har miljarder i stöd riktats till människor och företag för att vi tillsammans ska möta krisen. Det är mycket viktigt att pengarna används på rätt sätt och att kriminella eller oseriösa inte har en chans att roffa åt sig.

Fru talman! Det är ett enigt utskott som i dag lägger fram ett förslag om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om en skärpt bidragsbrottslag för att komma vidare i kampen mot kriminella som använder företag för att fuska och utnyttja statliga stöd i sin verksamhet. Regeringen har dock redan innan krisen agerat i arbetet mot välfärdsbrottsligheten. Flera utredningar har belyst frågorna ur olika aspekter. Bidragsbrottslagen har skärpts. Vi har infört nya system för elektronisk betalning gällande RUT och ROT. Det sker en ökad samverkan mellan myndigheter för att fel i folkbokföringen ska minska. Det finns ett nytt mål för Försäkringskassan om att bidra till det övergripande målet att minska felaktiga utbetalningar och höjda förvaltningsanslag.

Den särskilda utredaren, som har arbetat sedan i maj 2020 för att utvärdera krisstöden, kom i december med sin rapport. Dessutom har vi ett nytt brott på plats, nämligen omställningsstödsbrott. Det är direkt kopplat till coronastödet omställningsstöd. Några viktiga lärdomar för att minska kriminellas chanser är att ha god kontroll redan innan betalningarna sker, god samordning mellan aktuella myndigheter och träffsäkra regler.

Fru talman! I dag debatterar vi ytterligare lagskärpningar för att komma åt kriminella som utnyttjar våra stödsystem. För mig är det en stor gåta varför Moderaterna å ena sidan föreslår skärpta lagar kring bidragsfusk och å andra sidan lägger förslag på bordet som handlar om att automatisera utbetalningar av coronastöd, vilket skulle innebära miljardrullningar och en ökad risk för kriminalitet och felanvändning.

Skattepengar till välfärd och stöd måste användas på rätt sätt. Arbetet med att komma åt kriminella för att motverka fusk gällande statligt stöd och bidrag till företag måste ske brett. Statens stöd ser väldigt olika ut och hanteras av många olika aktörer, och därför måste verktygen anpassas. Vi ska fortsätta att öka samverkan mellan myndigheter, vi ska se över möjligheten till bättre informationsutbyte och vi ska skärpa lagar.

I vårt särskilda yttrande pekar vi på att en skärpt bidragsbrottslag är *en* viktig del i detta arbete men att vi framåt inte kan utesluta möjligheten att genomföra andra straffrättsliga skydd för statliga stöd till företag.

Anf. 105 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Smittspridningen av covid-19 i Sverige är fortsatt omfattande och allvarlig. Mycket pekar på att nödvändiga restriktioner ska ligga kvar under en längre tid. Detta har påverkat och kommer fortsättningsvis att begränsa företagen inom många branscher.

Åtskilliga företag vittnar om att de har väntat i över ett halvår på klartecken från Tillväxtverket om fortsatt stöd vid korttidsarbete. En del företag börjar även friställa personal för att de inte längre klarar att vänta på utbetalt krisstöd. Den svenska arbetslösheten är redan bland de högsta i Europeiska unionen, och om handläggningstiderna fortsätter att vara alltför långa riskeras åtskilliga jobb som hade kunnat räddas. De långa handläggningstiderna hotar stödets funktion, nämligen att företag ska få stöd beviljat när krisen är som värst. Byråkrati får inte förhindra att stödåtgärder för att rädda jobb och företag når ut. Handläggningstiderna, framför allt vad gäller stöd vid korttidsarbete, har för många företag blivit ett allvarligt problem. Detta behöver åtgärdas snarast.

Det är samtidigt en självklarhet att medvetet fusk och kriminella handlingar mot stödsystemet ska bekämpas med kraft. I ett antal statliga rapporter de senaste åren har det konstaterats att välfärdssystemet utsätts för en alltmer omfattande, ofta organiserad, brottslighet. Det kan därför antas finnas en risk för att kriminella utnyttjar coronakrisläget och de beslutade stöden för att tillskansa sig medel ur statskassan. Samtidigt är det tydligt att den ökade byråkratin och det regelkrångel som regeringen har infört leder till ökad arbetslöshet och en mycket svår situation för många företag.

Tidigare i veckan rapporterade *Ekot* om det omfattande fusket med pandemistöd. Det pågår just nu runt hundra brottsutredningar om misstänkt fusk med ekonomiskt stöd som ska gå till drabbade företag. Ekobrottsmyndigheten uppger också att fler åtal är att vänta. I vissa fall handlar det om flera miljoner kronor som misstänks ha gått rätt ned i fickan på bedragare. Stöden ska gå till att rädda jobb och företag genom krisen, inte till bedragare som skor sig på skattebetalarnas pengar.

Moderaternas utskottsinitiativ, som det här betänkandet bygger på, handlar om att bidragsbrottslagen ska utvidgas så att även ersättningar och stöd som betalas ut till företag omfattas. I dag är bidragsbrottslagen endast tillämplig på ersättningar till fysiska personer, men flera av coronastöden riktar sig direkt till företagen, det vill säga till de juridiska personerna. Det gäller exempelvis stöd vid korttidsarbete och omställningsstöd.

Fru talman! Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag som gör att även företag omfattas av bidragsbrottslagen. En sådan ändring i lagen bör kunna genomföras relativt omgående.

Anf. 106 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till det förslag i socialförsäkringsutskottets betänkande som enhälligt lyfts fram här i dag.

Det var faktiskt inte så länge sedan utskottet hanterade bidragsbrottslagen. Hösten 2019 gjordes det nödvändiga förändringar inom lagen, och den skärptes och utvidgades på flera punkter.

Straffen för grova bidragsbrott skärptes. Lagen kom också att utvidgas till att även omfatta vissa stöd, bidrag och ersättningar som avser en enskild men som utbetalas till någon annan, det vill säga tandvårdsbidrag, arbetsmarknadspolitiska stöd och assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken.

Det var i stort bra förändringar som gjordes, men mer kunde säkerligen ha gjorts. Sverigedemokraterna ville bland annat se att bidrag för en tid fräntas den som fällts för ett grovt bidragsbrott, både i syfte att göra det hela något mer kännbart och därför att det faktiskt är högst rimligt.

Det är inte heller helt otänkbart att fler skärpningar och förändringar kommer att behöva göras framöver. Detta är vi öppna för om det behövs. Vi vet ju alla att bidragsbrottslighet är ett tilltagande problem i Sverige. Det krävs krafttag på alla håll för att tydligt markera att det ska vara kännbara konsekvenser för den som inte följer lag och ordning.

När det gäller felaktiga utbetalningar och misstänkt välfärdsbrottslighet rör det sig om enormt stora summor, men någon exakt siffra finns inte. Det har tillsatts två stora kommittéer som försökt att ta fram siffror på detta. Bland annat har Delegationen för korrekta utbetalningar landat på siffror runt 18 miljarder, men det framgår samtidigt tydligt att det finns en felmarginal på 11–29 miljarder kronor årligen.

Så som lagen är utformad i dag avser den endast stöd till enskilda personer. Det kan vara av vikt att även företag omfattas av bidragsbrottslagen, i synnerhet i dag när vi hanterar stora stöd till företag som drabbats av regeringens coronarestriktioner. Vi har därför ställt oss bakom Moderaternas utskottsinitiativ om att utvidga lagen till att även omfatta statliga stöd till företag.

Fru talman! Corona har varit och är även fortsättningsvis en utmaning för oss på många olika vis. Många har drabbats på ett eller annat sätt. Nära och kära har förlorats i kampen mot pandemin. Isolering och ensamhet har lett till sämre mående. Vi ser att våldet i hemmet har ökat, och många har inte kunnat ta ett sista farväl av en nära anhörig.

Men vi ser också att ekonomiska kriser har påverkat såväl enskilda och familjer som företag. Branscher som turism, nöjen och restaurang har drabbats oerhört hårt. Vi ser även andra branscher som har drabbats hårt.

Åtgärder, stöd och restriktioner har varvats om vartannat. I det stora hela har detta gjorts på ett väldigt bra sätt, men det byråkratiska maskineriets bromsar syns tydligare i vissa fall. En del åtgärder skulle behöva hanteras fortare för att inte riskera att falla.

Många företag har flaggat för de långa handläggningstiderna för de olika coronastöd som finns. Stöden dröjer, vilket riskerar att omkullkasta i grunden väl fungerande företag. De flaggar för att processen helt enkelt måste skyndas på.

Vi måste helt enkelt få ned handläggningstiderna. Detta kan dock innebära en risk i andra ändan, då arbetet med att påskynda och minska tiden för ett beslut leder till mindre möjligheter att granska och kontrollera. Detta öppnar upp för andra scenarier. Balansen mellan att kunna stödja seriösa och ärliga företag och att förhindra och försvåra för kriminella och luredregjare är inte alltid helt enkel. Men som i så många andra fall är det oftast den som sköter sig som drabbas när vi försöker att dra åt skruvarna för att hindra dem som fuskar.

Vi vet att det finns en betydande risk för att kriminella utnyttjar krisläget under pandemin och felaktigt tillskansar sig medel ur statskassan. Sverigedemokraterna ser väldigt allvarligt på problematiken med felaktiga utbetalningar och bidragsbrott mot välfärdssystemet, som det årligen rapporteras om. Det är oerhört viktigt att legitimiteten och respekten är hög och att ett intensivt arbete görs för att täppa till och komma till rätta med fusk och bedrägerier.

När vi nu föreslår att regeringen skyndsamt gör förändringar i bidragsbrottslagen i ett steg för att korta handläggningstiderna behövs det därför också ökade efterkontroller. Detta är oerhört viktigt.

Det är oerhört viktigt för oss att stöden kommer företagen till gagn skyndsamt, men det är också viktigt att de faktiskt hamnar i rätt kassa.

Anf. 107 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Att företag får stöd i de kristider vi befinner oss i just nu är otroligt viktigt för att Sverige ska kunna gå starkt ur pandemin. Under det senaste tiden har vi i Centerpartiet tillsammans med andra beslutat om många olika stöd till företag för att de ska kunna överleva denna kris. Vi ska dock ha respekt för att detta är en unik situation i världen och för att vi inte vet exakt vilka beslut som är de bästa, utan vi utgår från den kunskap vi har i dag. Kunskapen ökar för varje dag som går.

Stödet till företagen har som syfte att företagen ska få möjlighet att överleva krisen – inte att ta bort alla svårigheter. Om inte företagen finns när pandemin är över kommer det att ta otroligt lång tid att återstarta Sverige, och många fler människor kommer att riskera att bli arbetslösa.

Det är ju inte för att vi vill som vi har infört alla de restriktioner som finns och som försvårar för företagen, utan det är för att det fortfarande finns en väldigt stor smittspridning.

Det bästa stödet till företagen i Sverige och i världen är att vi alla tar vårt ansvar och ser till att minska smittspridningen och att vaccinera oss när vi får möjlighet. Den viktigaste hjälpen till företagen är att de kan återgå till en verksamhet som är hållbar för dem.

Fru talman! Att staten ska stödja företagen under krisen är självklart. När regeringen har fattat beslut om restriktioner för verksamheten är det viktigt att det även finns ett ekonomiskt stöd till densamma. Detta är viktigt för oss i Centerpartiet i våra förhandlingar.

Vi är även måna om att stöden betalas ut så snabbt som möjligt, men det måste gå till de företag som har rätt till stödet. De flesta företag i Sverige söker stöden på rätt grunder, men det finns även företag som inte har helt rent mjöl i påsen utan ser sin chans att få ut skattemedel till sin verksamhet även om de inte har rätt till dem.

Av det skälet behöver regeringen se över bidragsbrottslagen så att den täcker in fler tillfällen då företagare kan bli anmälda för brott när de söker bidrag och får dem utbetalda men uppenbarligen inte ska ha dem. Det är viktigt för trovärdigheten i systemet att detta går till rätt företag och att vi skyddar våra skattemedel.

Fru talman! Även om det under året har tillförts ökade medel till olika myndigheter för att motverka fusk behöver lagen som sagt skärpas. Vi ser att en förändring av bidragsbrottslagen är en snabb väg framåt för att komma åt dem som medvetet fuskar, men jag tycker att det är otroligt viktigt att betona att det är en minoritet av företagen som fuskar. De allra flesta företag i Sverige kämpar och sliter för att bedriva en smittsäker verksamhet för att överleva pandemin och komma ut på andra sidan med ett företag som kan utvecklas i det nya normala.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 108 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag om ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag till en utvidgad bidragsbrottslag.

Sedan 2008 är det möjligt att dömas till böter men också fängelse för bidragsbrott. Såväl antalet inkomna brottsmisstankar som lagförda har ökat i stort sett varje år. Svagheten med dagens bidragsbrottslag är dock att den endast gäller för ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd som betalas ut till eller avser enskilda personer.

Tillsammans med Moderaterna har vi kristdemokrater sedan förra mandatperioden drivit på för att bidragsbrottslagen ska utvidgas till att omfatta stöd, bidrag och ersättningar som betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde. År 2017 konstaterade Valfärdsbrottsutredningen att den statliga lönegarantin är utsatt för bedrägerier. Missbruket av den statliga lönegarantin beräknas kosta ungefär 150–200 miljoner kronor årligen. Det vi gör i dag är att säga till regeringen att man ska utvidga bidragsbrottslagen så att den även omfattar statliga stöd till företag, och det är bra.

Fru talman! Bidragsbrottslagen har, som sagt, inte minst tack vare engagemanget från några av riksdagens partier utvidgats den senaste tiden. Nu inkluderas bland annat tandvårdsersättning och

assistansersättning, och maxstraffet för grovt bidragsbrott har höjts från fyra till sex år.

Vi kristdemokrater menar dock att antalet bidrag och myndigheter som ska omfattas av lagen kan utökas ännu lite till. Försäkringskassan är exempelvis en myndighet som ser ett behov av att sjuklönekostnader ska inkluderas, och så har vi igen då de statliga lönegarantierna. Detta är två exempel på saker och ting som vi menar ska ingå i bidragsbrottslagen, och straffskalorna ska naturligtvis alltid ses över.

Fru talman! Engagemanget från oss kristdemokrater bygger på att det sker felaktiga utbetalningar från välfärdssamhället i allmänhet och direkt brottsliga upplägg i synnerhet för att tillskansas sig bidrag. Det undergräver förtroendet för välfärdssystemet och dränerar systemet på resurser som vi ska ha för att kunna hjälpa dem som är i allra störst behov av dem. Det är därför vi ska se till att bidragsbrottslagen som vi har på plats nu även kan fånga in de företag som lägger beslag på stöd som de inte har rätt till.

Anf. 109 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! I det liberala välfärdssamhället värnar vi om den sociala tryggheten, och därför ges det stöd till behövande enskilda på många olika sätt. Här har stöd som lämnas genom direkta utbetalningar av bidrag och ersättningar till enskilda en väldigt stor betydelse, för att inte säga en livsavgörande betydelse. Detta är själva grunden i en modern liberal välfärdsstat, ett samhälle som lägger stor vikt vid att välfärden ska komma alla till del men också stimulera alla att bära sin beskärda del.

Under den pågående pandemin har det i rask takt tagits fram nödvändiga och välbehövliga stöd också till företag för att rädda företagen och arbetstillfällen från förödande konsekvenser som till syvende och sist drabbar oss alla i hela samhället. Det är bra, det är viktigt och riktigt. Liberalerna har varit med och tagit fram de här stöden för att de ska träffa så rätt som möjligt, och vi har under resans gång fått lära oss vilka branscher som är mest utsatta av pandemins verkningar och härjningar.

Smittspridningen av covid-19 är fortfarande utbredd, och mycket pekar dessvärre på att nödvändiga restriktioner behöver ligga kvar länge än. Det har påverkat oss alla. Och det kommer det att göra också fortsättningsvis och innebära begränsningar för enskilda näringsidkare, hela branscher och företag, stora som små.

Fru talman! Det är en omdiskuterad fråga i vilken utsträckning det förekommer att enskilda eller företag genom medvetet oriktiga uppgifter skaffar sig bidrag och ersättningar från det allmänna och hur stora skador och kostnader som det faktiskt orsakar samhället. Det är också kraftigt ifrågasatt om det system för upptäckt och beivrande av den här avskydda formen av kriminalitet är effektivt och rättssäkert, och då tänker jag mest inom de områden som drabbar enskilda.

Frågor om missbruk av välfärdssystemen har under de senaste åren blivit alltmer uppmärksammade,

alltmer tydliga och möjligen mer vanliga. Detta är katastrofalt. Hittills riktar sig lagen om bidragsbrott främst mot enskilda, men nu är det tydligt att vi måste vidga den till att även gälla företag.

Givetvis ska bidrag, förmåner och stöd bara lämnas till dem som har rätt till dem – det är ju självklart. Alla former av fel och missbruk inom välfärdssystemen och övriga stödsystem hotar inte bara förtroendet för själva systemet. Det kostar också samhället stora förluster på väldigt många sätt och utsätter oskyldiga människor för press och kontroll. Samhället måste ha god förståelse att hitta och lagföra enskilda och företag som medvetet fuskar och begår brott mot stödsystemen, både för att skydda skattebetalarnas pengar och för att freda dem som är berättigade och beroende av stöden.

Avslutningsvis, fru talman: Det finns en betydande risk för att kriminella utnyttjar krisläget under pandemin. Detta måste stoppas. Konsekvenserna för dem som utnyttjar systemen och fuskar till sig stöd måste bli mer kännbara och tydliga. För att stävja medvetet fusk och kriminella handlingar krävs också kraftfulla verktyg för dem som ansvarar för stöden, så att man hittar dem som missbrukar. Det behövs också kraftfulla verktyg för de rättsvårdande myndigheterna.

Bidragsbrottslagen är endast tillämplig på ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd som beslutas av vissa myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor och som betalas ut till eller avser enskilda personer. Det är detta som beslutet och den här debatten i dag ändrar på. Det måste ändras. Därför anser utskottet att bidragsbrottslagen bör utvidgas till att omfatta statliga stöd till företag. Det är bra, riktigt och viktigt. Liberalerna står bakom detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag om tillkännagivande.

Anf. 110 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Som sista talare för dagen ska jag hålla mig ganska kort så att vi kan gå hem sedan. Utskottet är ju enigt, och det mesta är nog sagt.

För drygt ett och ett halvt år sedan debatterade vi här i kammaren en proposition om ett starkare skydd för välfärden. Det handlade om att utvidga bidragsbrottslagen och lagens tillämpningsområde. Vi beslutade då att skärpa straffen och förlänga preskriptionstiden för de mindre brotten och att underrättelseskyligheten skulle omfatta fler delar av socialförsäkringssystemen och fler aktörer.

Nu har vi ett utskottsinitiativ som har väckts av den politiska oppositionen om att fortsätta denna utvidgning så att också företagssektorn ska omfattas av lagstiftningen mot bidragsbrott.

Det är bra. Det är viktigt att offentliga stöd, medel som utgår från det gemensamma, används på ett korrekt sätt. Det handlar ju om att skydda de offentliga finanserna och om att upprätthålla förtroendet för våra välfärdssystem, som har tjänat Sverige väl under lång tid.

Det handlar också om att upprätthålla förtroendet för företagssektorn. Bilden av den ständigt

skatteplanerande, fuskande, snikna företagaren som lever på bidrag och avdrag är inte bra och inte korrekt, och den behöver vi få bort.

I detta sammanhang behöver självklart också andra åtgärder vidtas. Det är inte rimligt att skattebetalare ska stå vid sidan om och se hur offentliga medel rinner genom välfärdsföretagen utan att komma skolelever, vårdtagare, patienter och så vidare till del. Den privata välfärdssektorn behöver en fortsatt genomlysning. Att begränsa bidragsbrott är en bra början på ett sådant arbete.

Just nu pågår ett arbete i Regeringskansliet för att utvidga bidragsbrottslagen och just den del som rör företagen. Jag förväntar mig att regeringen tar med sig detta utskottsinitiativ från riksdagen in det i det pågående arbetet.

Jag vill dock poängtera att regeringen också fortsättningsvis bör vara fri i att hitta de bästa vägarna för att skärpa det straffrättsliga skyddet för stöd till statliga företag och inte binda sig explicit till just bidragsbrottslagen. Jag uppfattar att det också har varit det samlade utskottets intention med initiativet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 20 maj.)

§ 23 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
EU-dokument

COM(2021) 254 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2016/1628 vad gäller övergångsbestämmelser för vissa maskiner utrustade med motorer i effektintervallen mellan 56 kW och 130 kW och över 300 kW i syfte att hantera konsekvenserna av covid-19-krisen

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 18 maj

2020/21:740 Långtidsarbetslösheten

av Michael Anefur (KD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:741 Importmoms och inläsnings effekt

av Sofia Westergren (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:742 Begränsningar i möjligheten att demonstera

av Edward Riedl (M)

till statsminister Stefan Löfven (S)

2020/21:743 Felaktigheter i samband med Pisa 2018

av Christian Carlsson (KD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 18 maj

2020/21:2880 Försvarsmaktens tillgång till drivmedel

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2881 Identifiering av gode män och förvaltare

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2882 Insynsråd

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2020/21:2883 Reformerat strandskydd

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2884 Solidarisk finansiering

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2885 Branden på Polarbröds fabrik

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2886 Återbegravning av samiska kvarlevor

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2887 Plastpåskatten

av *Mattias Karlsson* i Luleå (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2888 Virkestravar vid allmänna vägar

av *Sofia Westergren* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2889 Terrorangreppen mot Israel

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2890 Politiska ställningstaganden av polis i tjänst

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2891 Azerbajdzjans intrång på Armeniens territorium

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2892 Lång analystid vid NFC

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2893 Tillbakatagande av erkännande av Palestina som stat

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2894 Modernisering av lagstiftningen om moderna växtförädlingsmetoder

av *Staffan Eklöf* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2895 Sveriges ansvar i världen

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2896 Ungdomars förutsättningar att ta körkort

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2897 Intresset för energiteknik

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2898 Andelen manlig personal i förskolan

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2899 Rätt till undervisning i och på punkt-skrift

av *Michael Rubbestad* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2900 Åtgärder mot långtidsarbetslösheten

av *Magdalena Schröder* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2901 Mentororer till deltagare i intensivåret

av *Mats Green* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 17.12.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 35 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 66 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 93 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 22 anf. 108 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning	2
§ 7 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation	2
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU31	2
Anf. 1 PATRICK RESLOW (SD)	2
Anf. 2 LINUS SKÖLD (S)	3
Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	4
Anf. 4 LINUS SKÖLD (S) replik	4
Anf. 5 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	5
Anf. 6 LINUS SKÖLD (S) replik	5
Anf. 7 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	5
Anf. 8 FREDRIK CHRISTENSSON (C)	5
Anf. 9 DANIEL RIAZAT (V)	6
Anf. 10 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	7
Anf. 11 DANIEL RIAZAT (V) replik	7
Anf. 12 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik.....	8
Anf. 13 DANIEL RIAZAT (V) replik	8
Anf. 14 CHRISTIAN CARLSSON (KD).....	8
Anf. 15 DANIEL RIAZAT (V) replik	9
Anf. 16 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	9
Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V) replik	9
Anf. 18 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik.....	9
Anf. 19 ROGER HADDAD (L)	9
Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V) replik	10
Anf. 21 ROGER HADDAD (L) replik	10
Anf. 22 DANIEL RIAZAT (V) replik	11
Anf. 23 ROGER HADDAD (L) replik	11
Anf. 24 ANNIKA HIRVONEN (MP)	11
(Beslut fattades under § 20.)	12
§ 8 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden	12
Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU17	12
Anf. 25 JAN ERICSON (M).....	12
Anf. 26 CHARLOTTE QUENSEL (SD).....	13
Anf. 27 EVA LINDH (S).....	14
Anf. 28 JAN ERICSON (M) replik	15
Anf. 29 EVA LINDH (S) replik	15
Anf. 30 JAN ERICSON (M) replik	15
Anf. 31 EVA LINDH (S) replik	16
Anf. 32 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	16
Anf. 33 JAN ERICSON (M) replik	17
Anf. 34 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	17
Anf. 35 JAN ERICSON (M) replik	17
Anf. 36 ILONA SZATMARI WALDAU (V) replik	18
(Beslut fattades under § 20.)	18
§ 9 Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen	18
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU11	18
Anf. 37 NIKLAS WYKMAN (M).....	18
Anf. 38 DAVID LÅNG (SD).....	19
Anf. 39 HAMPUS HAGMAN (KD)	20
Anf. 40 ANNA VIKSTRÖM (S)	21

Anf. 41 NIKLAS WYKMAN (M) replik	22
Anf. 42 ANNA VIKSTRÖM (S) replik.....	22
Anf. 43 NIKLAS WYKMAN (M) replik	22
Anf. 44 ANNA VIKSTRÖM (S) replik.....	22
Anf. 45 HELENA VILHELMSSON (C)	23
Anf. 46 NIKLAS WYKMAN (M) replik	24
Anf. 47 HELENA VILHELMSSON (C) replik.....	24
Anf. 48 NIKLAS WYKMAN (M) replik	24
Anf. 49 HELENA VILHELMSSON (C) replik.....	25
Anf. 50 LORENA DELGADO VARAS (V)	25
Anf. 51 GULAN AVCI (L)	26
Anf. 52 RASMUS LING (MP).....	27
(Beslut fattades under § 20.)	27
§ 10 Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer.....	27
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU24.....	27
Anf. 53 BORIANA ÅBERG (M)	27
Anf. 54 ERIC WESTROTH (SD).....	28
Anf. 55 SULTAN KAYHAN (S)	29
Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M) replik	30
Anf. 57 SULTAN KAYHAN (S) replik	30
Anf. 58 BORIANA ÅBERG (M) replik	30
Anf. 59 SULTAN KAYHAN (S) replik	30
Anf. 60 ERIC WESTROTH (SD) replik	30
Anf. 61 SULTAN KAYHAN (S) replik	31
Anf. 62 ERIC WESTROTH (SD) replik	31
Anf. 63 SULTAN KAYHAN (S) replik	31
Anf. 64 HELENA VILHELMSSON (C)	31
Anf. 65 HAMPUS HAGMAN (KD)	32
Anf. 66 REBECKA LE MOINE (MP)	32
(Beslut fattades under § 20.)	33
§ 11 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el.....	33
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU25.....	33
Anf. 67 JOHNNY SKALIN (SD).....	33
Anf. 68 SULTAN KAYHAN (S)	34
Anf. 69 BORIANA ÅBERG (M)	34
Anf. 70 HELENA VILHELMSSON (C).....	34
Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP)	35
(Beslut fattades under § 20.)	35
§ 12 En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet.....	35
Skatteutskottets betänkande 2020/21:SkU26.....	35
Anf. 72 HAMPUS HAGMAN (KD)	35
Anf. 73 ANNA VIKSTRÖM (S)	36
Anf. 74 HELENA VILHELMSSON (C).....	36
Anf. 75 REBECKA LE MOINE (MP)	37
(Beslut fattades under § 20.)	37
§ 13 Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket.....	37
Trafikutskottets betänkande 2020/21:TU13.....	37
(Beslut fattades under § 20.)	37
§ 14 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frånga huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid	37
Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU18	37
Anf. 76 ROZA GÜCLÜ HEDIN (S)	37
Anf. 77 ROBERT STENKVIST (SD).....	38
Anf. 78 MATS BERGLUND (MP).....	39
Anf. 79 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	39

§ 15 Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar	
– anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning	40
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU23.....	40
Anf. 80 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	40
Anf. 81 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	40
Anf. 82 HANS EKLIND (KD).....	41
Anf. 83 RIKARD LARSSON (S).....	42
Anf. 84 JONNY CATO (C).....	42
(Beslut fattades under § 20.).....	42
§ 16 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten	42
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU24.....	42
Anf. 85 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	42
Anf. 86 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	43
Anf. 87 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V).....	45
Anf. 88 HANS EKLIND (KD).....	46
Anf. 89 FREDRIK MALM (L).....	47
Anf. 90 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	48
Anf. 91 FREDRIK MALM (L) replik.....	48
Anf. 92 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	48
Anf. 93 FREDRIK MALM (L) replik.....	49
Anf. 94 RIKARD LARSSON (S).....	49
Anf. 95 JONNY CATO (C).....	50
Anf. 96 RASMUS LING (MP).....	50
(Beslut fattades under § 20.).....	50
§ 17 Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	50
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU19.....	50
Anf. 97 JULIA KRONLID (SD).....	51
Anf. 98 IDA GABRIELSSON (V).....	51
Anf. 99 RIKARD LARSSON (S).....	53
Anf. 100 MATS BERGLUND (MP).....	53
(Beslut fattades under § 20.).....	54
§ 18 Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda	54
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU22.....	54
Anf. 101 IDA GABRIELSSON (V).....	54
Anf. 102 RIKARD LARSSON (S).....	55
(forts. § 21).....	55
Ajournering	55
Återupptaget sammanträde	55
§ 19 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 5 maj	55
JuU25 Processrättsliga frågor.....	55
NU21 Energipolitik.....	57
§ 20 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	58
KU31 Tidsbegränsad lösning för att säkerställa tillgång till skolinformation.....	58
FiU17 Riksrevisionens rapport om riktade statsbidrag för socioekonomiskt utsatta områden.....	58
SKU11 Säkrare samordningsnummer och bättre förutsättningar för korrekta uppgifter i folkbokföringen.....	58
SkU24 Slopad nedsättning av energiskatt på bränslen i vissa sektorer.....	58
SkU25 Utökad befrielse från energiskatt för egenproducerad el.....	58
SkU26 En heltäckande tobaksbeskattning – för ökad tydlighet och enhetlighet.....	58
TU13 Utbyte av körkort som utfärdats i Färöarna eller Förenade kungariket.....	59

UbU18 Möjlighet för regeringen att tillfälligt frågå huvudregeln för fördelning av platser vid urval till högskolan vid extraordinära händelser i fredstid.....	59
SfU23 Ökad säkerhet för vissa identitets- och uppehållshandlingar – anpassning av svensk rätt till en ny EU-förordning	59
SfU24 Vissa identitetsfrågor inom utlänningsrätten	59
SfU19 Ytterligare förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	59
§ 21 (forts. från § 18) Tillfällig nedsättning av arbetsgivaravgifter för upp till två anställda (forts. SfU22)	60
Anf. 103 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD).....	60
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	61
§ 22 En utvidgad bidragsbrottslag.....	61
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU26.....	61
Anf. 104 MATTIAS VEPSÅ (S)	61
Anf. 105 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	62
Anf. 106 LINDA LINDBERG (SD)	63
Anf. 107 MARTINA JOHANSSON (C)	63
Anf. 108 HANS EKLIND (KD)	64
Anf. 109 BENGT ELIASSON (L).....	64
Anf. 110 MATS BERGLUND (MP)	65
(Beslut skulle fattas den 20 maj.).....	65
§ 23 Bordläggning	65
§ 24 Anmälan om interpellationer	65
§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar	66
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 17.12.	66